

Vasa stads
VÄLFÄRDSBERÄTTELSE
OCH -PLAN
2023-2027

V ^ ^ S ^ .
V ^ S ^ .

INLEDANDE ORD

Under det senaste året har vi flera gånger stött på frågan om vilken roll kommunen har när det gäller främjande av välbefinnande när social- och hälsovårdstjänsterna har överförs till välfärdsområdet. Vårt svar på denna fråga är denna välfärdsplan. Framför er har ni en omfattande helhet som behandlar välbefinnandet för invånarna i Vasa: både idag och imorgon. Mänskligt välmående analyseras genom hela livet och från olika perspektiv. Baserat på detta presenterar vi vår plan för att förbättra välbefinnandet för vasaborna.

Större delen av invånarna i Vasa mår mycket bra. Många har en fungerande vardag, stödjande nätverk och trivs i sin boendemiljö. Tyvärr mår en del invånare i Vasa ändå inte bra och vissa kan må riktigt dåligt. Problem tenderar att ackumuleras hos samma individer och även inom samma bostadsområden. Globala trender som digitalisering och förändringar i åsiktsklimatet påverkar redan människors vardag. Även ungdomars dåliga mående syns och hörs både i statistiken och i möten med stadsborna. Det moderna livet kräver mycket av människor, särskilt av unga, och samhällets och individens motståndskraft eller resiliens blir därför allt viktigare.

Förebyggande tjänster och samarbete är nycklar för välfärdsarbetet. Staden kan påverka invånarnas välbefinnande genom att se till att invånarna hittar till våra och våra samarbetspartners tjänster. Utanförskap och ensamhet är komplexa problem som berör många. Genom riktade åtgärder strävar vi efter att påverka detta.

Jag vill tacka alla som på något sätt har deltagit i skapandet av välfärdsberättelsen eller -planen med sin egen erfarenhet, sina idéer eller sin kompetens. En stor grupp experter, politiker, tjänstemän och anställda har deltagit i insamlingen av välfärdsinformation. I den nationella statistiken har många motsägelser hittats, som hur fetma kan öka trots att människor rör sig mer än på andra platser. Experters erfarenheter har varit ovärderliga vid tolkningen av statistiken.

Slutligen vill jag rikta ett stort tack till alla invånare som modigt har berättat om sina egna liv. Vi har använt flera olika deltagande metoder i detta projekt, från workshoppar till digitala välfärdsrollspel, och på så sätt har vi involverat människor i olika åldrar. Jag kan med glädje konstatera att vår välfärdsrapport är baserad på vasabornas verkliga vardag.

Virve Flinkkilä

Välfärdsdirektör

INNEHÅLL

1. Inledning	4	3.5. Hela befolkningens välfärd	65
1.1. Bakgrund, syfte och mål	5	3.5.1. Levnadsvanor	66
1.2. Samband med Vasa stads strategi och andra program	5	3.5.2. Hälsa	66
1.3. Beslut om uppgörande av berättelsen, dess omfattning och ändamål	6	3.5.3. Mental hälsa	68
1.4. Parter som uppgör berättelsen	6	3.5.4. Rusmedel	69
1.5. Genomförande av årlig rapportering	7	3.5.5. Funktionsförmåga	70
		3.5.6. Delaktighet	70
		3.5.7. Trygghet	71
		3.5.8. Bra och oroväckande	73
2. Stadens befolkningsstatistik	8	4. Datakällor och indikatorer	74
2.1. Den offentliga ekonomin	9	5. Välfärdsplan	76
2.2. Befolkningsstruktur	9	5.1. Barn	76
2.3. Koefficient för välfärd och hälsa (HYTE-koefficient)	11	5.1.1. Främjande av god hälsa och sunda levnadsvanor	76
3. Vasabornas välfärd i nuläget	12	5.1.2. Främjande av mental hälsa och förebyggande av rusmedelsmissbruk	77
3.1. Barns välfärd	13	5.1.3. Främjande och upprätthållande av funktionsförmåga	78
3.1.1. Levnadsvanor	14	5.1.4. Främjande av delaktighet och trygghet	79
3.1.2. Hälsa	15		
3.1.3. Mental hälsa	16	5.2. Unga	80
3.1.4. Rusmedel	16	5.2.1. Främjande av god hälsa och sunda levnadsvanor	80
3.1.5. Funktionsförmåga	17	5.2.2. Främjande av mental hälsa och förebyggande av rusmedelsmissbruk	80
3.1.6. Delaktighet	18	5.2.3. Främjande och upprätthållande av funktionsförmåga	81
3.1.7. Trygghet	19	5.2.4. Främjande av delaktighet och trygghet	82
3.1.8. Bra och oroväckande	21		
3.1.9. Hörande av barn	22	5.3. Personer i arbetsför ålder	83
3.2. Ungas välfärd	23	5.3.1. Främjande av god hälsa och sunda levnadsvanor	83
3.2.1. Levnadsvanor	24	5.3.2. Främjande av mental hälsa och förebyggande av rusmedelsmissbruk	83
3.2.2. Hälsa	26	5.3.3. Främjande och upprätthållande av funktionsförmåga	84
3.2.3. Mental hälsa	27	5.3.4. Främjande av delaktighet och trygghet	85
3.2.4. Rusmedel	30		
3.2.5. Funktionsförmåga	32	5.4. Seniorer	86
3.2.6. Delaktighet	34	5.4.1. Främjande av god hälsa och sunda levnadsvanor	86
3.2.7. Trygghet	35	5.4.2. Främjande av mental hälsa och förebyggande av rusmedelsmissbruk	86
3.2.8. Bra och oroväckande	38	5.4.3. Främjande och upprätthållande av funktionsförmåga	87
3.2.9. Hörande av unga	40	5.4.4. Främjande av delaktighet och trygghet	87
3.3. Välfärd hos personer i arbetsför ålder	41	5.5. Hela befolkningen	89
3.3.1. Levnadsvanor	42	5.5.1. Främjande av god hälsa och sunda levnadsvanor	89
3.3.2. Hälsa	43	5.5.2. Främjande och upprätthållande av funktionsförmåga	90
3.3.3. Mental hälsa	44	5.5.3. Främjande av delaktighet och trygghet	91
3.3.4. Rusmedel	45		
3.3.5. Funktionsförmåga	46		
3.3.6. Delaktighet	48		
3.3.7. Trygghet	50		
3.3.8. Bra och oroväckande	51		
3.3.9. Hörande av personer i arbetsför ålder	53		
3.4. Seniorers välfärd	55		
3.4.1. Levnadsvanor	56		
3.4.2. Hälsa	57		
3.4.3. Mental hälsa	58		
3.4.4. Rusmedel	58		
3.4.5. Funktionsförmåga	59		
3.4.6. Delaktighet	61		
3.4.7. Trygghet	62		
3.4.8. Bra och oroväckande	63		
3.4.9. Hörande av seniorer	64		

1. INLEDNING

Vasa stad har satt som mål att vara världens lyckligaste stad. Välfärd är en viktig del av lycka, och att främja välfärden är därför en viktig del av stadens strategi. Välfärden bland Vasaborna är bättre än i genomsnitt i Finland ur många perspektiv. Statistiken vittnar om goda resultat i indexet för mental hälsa, upplevd livskvalitet, aktiv föreningsverksamhet och ork i arbetet. Därtill betonar sakkunniga i synnerhet närheten till naturen, flerspråkigheten och viljan att utvecklas som resurser för välmåendet.

En analys av den övergripande välfärden kräver dock att delfaktorerna för välfärd undersöks mer detaljerat. På det här sättet kan en kommun hitta fokusområden, där verksamheten kan utvecklas – endera som eget arbete eller i samarbete med andra aktörer.

I det här dokumentet analyseras kommuninvånarnas välfärd enligt ålder för att typiska utmaningar och styrkor ska kunna hittas. Åldersgrupperna är barn, ungdomar, personer i arbetsför ålder och seniorer. Som bakgrundsmaterial används nationella statistikkällor (Sotkanet, Statistikcentralen, MayorsIndicators och THL) samt sakkunnigas erfarenheter och kommuninvånarnas åsikter.

Med hjälp av den här analysen har vår arbetsgrupp hittat både bra och oroväckande drag i fråga om välfärden. I slutet av stycket som behandlar varje åldersgrupp finns det ett sammandrag av den bra och oroväckande statistiken. I slutet av dokumentet finns en framtidsplan för hur staden med sina samarbetsparter kan möta utmaningar och förbättra välfärden bland kommuninvånarna.

1.1. BAKGRUND, SYFTE OCH MÅL

”Fullmäktige i kommunen ska årligen lämnas en rapport om kommuninvånarnas hälsa och välfärd, de faktorer som påverkar dessa och de åtgärder som har vidtagits. Dessutom ska det i kommunen en gång per fullmäktigeperiod utarbetas en välfärdsberättelse och välfärdsplan för fullmäktige om de frågor som nämnts ovan.”

Lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021), 6 §

Social- och hälsovårdsreformen, som ledde till att en stor del av kommunens service överfördes till välfärdsområdet, förändrade kommunens uppgift och roll. Även om social- och hälsovårdstjänsterna inte längre ligger på kommunens ansvar, är det dock viktigt i kommunen att främja kommuninvånarnas välfärd via de funktioner som den har kvar (lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021)).

Kommunernas roll fokuseras på förebyggande åtgärder. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid i synnerhet identifieringen och hanteringen av gränsytor samt vid skapandet och utvecklandet av samarbetsstrukturer.

Kommunförbundet (2022) definierar kommunens nuvarande uppgifter för välfärdsfrämjande enligt följande:

- främjande av kompetens och kultur
- främjande av kommunens livskraft
- utvecklande av livsmiljön
- främjande av lokal identitet och demokrati

Lagen ser därför välbefinnandet som ett mer övergripande begrepp än exempelvis enbart den fysiska formen. Detta har inverkat på arbetsgrupperna sätt att arbeta och på analyserna. Projektet har på basis av människans övergripande välbefinnande olika sociala teorier i fokus: Erik Allardts (1993) teorier om levnadsstandard, sociala behov och livskvalitet (having, loving, being), Frank Martelas (2022) tillägg om människan som en aktiv varelse och Alastair Agers och Alison Strangs (2008) referensram för integration.

Projektet är också starkt förknippat med hållbar utveckling, och baserar sig på indikatorerna för FNs mål för hållbar utveckling. I detta dokument beaktas särskilt följande mål: Hälsa och välmående (mål 3), God utbildning för alla (mål 4) och Minskad ojämlikhet (mål 10).

1.2. SAMBAND MED VASA STADS STRATEGI OCH ANDRA PROGRAM

Detta dokument hör ihop med första temat i stadens strategi: Välmående och kompetenta Vasa och i synnerhet med dess första mål, lyckliga och välmående invånare. Syftet med dokumentet är att definiera hur staden främjar välfärd via funktioner som den har kvar.

Principen har varit att sammanställa olika strategier till ett omfattande dokument.

Detta dokument innehåller därför också en välfärdsplan för barn och unga i enlighet med Barnskyddslagen (417/2007) § 12. Den föregående välfärdsplanen för barn, ungdomar och familjer upphörde år 2022.

Seniorernas del av detta dokument motsvarar planen för att stödja den äldre befolkningen i enlighet med § 5 av Lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012). Vasa stads åtgärdsprogram för åldersvänlighet för 2020–2025 gäller fortfarande, och detta dokument följs upp och rapporteras framöver som en del av detta dokument, till den del som åtgärderna avviker från detta dokument och den ansvariga enheten har hållits kvar inom Vasa stad och inte flyttat till Österbottens välfärdsområde som en del av social- och hälsovårdsreformen.

Detta dokument fungerar även som plan för det förebyggande rusmedelsarbetet (Lag om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet 523/2015).

Trots att jämställdhets- och jämlikhetsfrågor har tagits i beaktande i detta dokument, är Vasas jämställdhets- och likabehandlingsplan 2022–2024 ett separat dokument. Denna plan följs upp och rapporteras skilt.

Vasa stads säkerhetsplan var upprättad för tiden 2020–2021. Välfärdsberättelsen inkluderar systematiskt också ett säkerhetsperspektiv och relaterade åtgärder. Målet är att i nästa välfärdsplan beakta säkerhetsfrågor så att en separat säkerhetsplan (icke-lagstadgad) inte längre skulle upprättas separat.

Stadens välfärdsberättelse följer strukturen i Österbottens välfärdsområdes välfärdsberättelse åldersvis och temavis samt innehåller delvis samma mål och åtgärder, där parterna samarbetar.

1.3. BESLUT OM UPPGÖRANDE AV BERÄTTELSEN, DESS OMFATTNING OCH ÄNDAMÅL

Vasa stad välfärdsberättelse och -plan är ett dokument i enlighet med lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021). Välfärdsberättelsen och -planen är även en viktig del av stadens strategi som har godkänts i stadsfullmäktige 14.2.2022.

Vid jämförelsen av statistiken används jämförelsestäder som godkänts i temagruppen Välmående och kompetenta Vasa (11.11.2022), dvs. Tavastehus, Jyväskylä, Karleby och Seinäjoki samt Österbotten och hela landet.

Välfärdsberättelsen och -planen är ett tväradministrativt dokument som gäller stadens samtliga sektorer samt kontaktytorna med andra aktörer och Österbottens välfärdsområde. Staden förbinder sig att förverkliga åtgärderna i välfärdsplanen i enlighet med planen.

1.4. PARTER SOM UPPGJORT BERÄTTELSEN

Stadens ledningsgrupp har fungerat som styrgrupp för processen med välfärdsberättelsen. Till den här gruppen hör stadsdirektören, koncernförvaltningsdirektören, bildningsdirektören, stadsmiljödirektören och ekonomi- och strategidirektören. Styrgruppen har beslutat om hur processen uppgörs och framskrider samt om fokusområdena.

Fyra sakkunniggrupper har producerat innehåll för välfärdsberättelsen. De sakkunniga representerar olika sektorer inom staden, Österbottens välfärdsområde, myndigheter, organisationer och påverkansorgan. De har berättat om sina erfarenheter av arbetslivet och trender samt hittat åtgärder som kunnat tillämpas för att möta utmaningar.

Sammansättningen av sakkunniga:

- bildningssektorn: 12 (småbarnspedagogik, grundläggande utbildning, Vamia, ungdomsservicen, idrottservicen, instituten, kultur- och bibliotekstjänster)
- stadsmiljön: 6 (kommuntekniken, fastighetssektorn)
- koncernstyrningen: 7 (välfärd, integration, sysselsättning, säkerhetschef, områdesservicechef)
- Österbottens välfärdsområde: 8 (mentalvårdstjänster, tandvård, hälsostationer, familjeplanering, rehabilitering, socialservice)
- organisationer: 5 (de registrerade föreningarna Mieli, Folkhälsan, Setlementti, Mielle, Vasa mödra- och skyddshem)
- påverkansorgan: 2 (ungdomsfullmäktige, rådet för personer med funktionsnedsättning)
- myndigheter: 2 (polisen, Trafikskyddet)
- övriga: 3 (Vasa yrkeshögskola, Studenternas hälsovårdsstiftelse, erfarenhetsexpert)

Staden har också ordnat workshoppar för kommuninvånare i olika åldrar våren 2023. För barn ordnades workshoppar i daghemmen och skolorna i mars 2023 som en del av Barnens råd. För ungdomar ordnades tillsammans med ungdomsfullmäktige Ungas välmåendediskussion 4.5.2023. För personer i arbetsför ålder ordnades en workshop 3.5.2023 tillsammans med Österbottens föreningar rf. För seniorer ordnades en workshop 28.4.2023 tillsammans med Vasa stads äldreåd. Staden ordnade även en workshop för stadsstyrelsens välfärdssektion 9.5.2023. I workshopparna har man samlat in stadsbornas erfarenheter och tankar om hur det egna välmåendet kan förbättras.

Med tanke på att mer omfattande och enkelt kunna höra kommuninvånarna skapades välfärdsspelet Världens lyckligaste stad som stadsborna kunde spela på smarttelefon eller dator 29.5–11.6 runtomkring i staden. Med spelet insamlades erfarenheter och idéer kring teman som rör välfärd.

Sammanlagt har hundratals kommuninvånare deltagit i insamlingen av data för välfärdsberättelsen på olika sätt. Även resultaten på stadens årliga lyckoenkät har utnyttjats i arbetet med välfärdsberättelsen.

Välfärdsdirektör Virve Flinkkilä har övervakat processen med välfärdsberättelsen.

1.5. GENOMFÖRANDE AV ÅRLIG RAPPORTERING

För uppföljningen av välfärdsplanen skapas åldersgruppsvisa uppföljningsgrupper som har i uppgift att främja åtgärderna och rapportera om dem. Arbetsgrupperna sammankommer flera gånger per år och följer upp mätarna. Om uppföljningen rapporteras till stadsstyrelsens välfärdssektion en gång per år på hösten.

Om kommuninvånarnas välbefinnande rapporteras till fullmäktige årligen på hösten i enlighet med lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021).

2. STADENS BEFOLKNINGS- STATISTIK

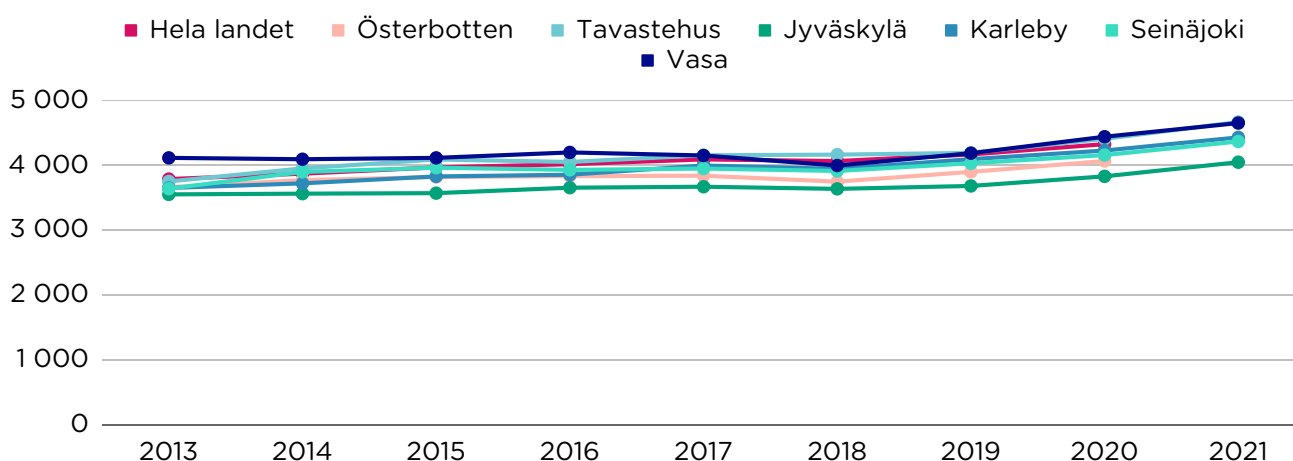

2.1. DEN OFFENTLIGA EKONOMIN

Vasas statsandelar (euro/invånare) ligger nära medeltalet i Finland och trenden har varit stabil. Karleby och Österbottens statsandelar är större än Vasas. Vasas statsandelar år 2021 var 30,4 procent av nettokostnaderna, vilket ligger nära medelnivån nationellt. I Vasa har årsbidraget (euro/invånare) fr.o.m. 2018 varit betydligt större än i jämförelsekommunerna.

Lånestocken (euro/invånare) ligger i Vasa (4 500 år 2021) nära jämförelsestädernas resultat, men är högre än landets genomsnitt (3 448 år 2020). Den relativa skuldsättningen har hållits stabil. I Vasa är den relativa skuldsättningen högre än i genomsnitt i Finland, men mindre än i Seinäjoki, Tavastehus och Karleby.

De invånarspecifika skatteintäkterna har i Vasa kontinuerligt varit större än i övriga städer och trenden ser ut att vara uppåtgående. I Vasa uppgick skatteintäkterna år 2021 till 4 651 euro/invånare. Av jämförelsestäderna överskred bara Tavastehus Vasas resultat.

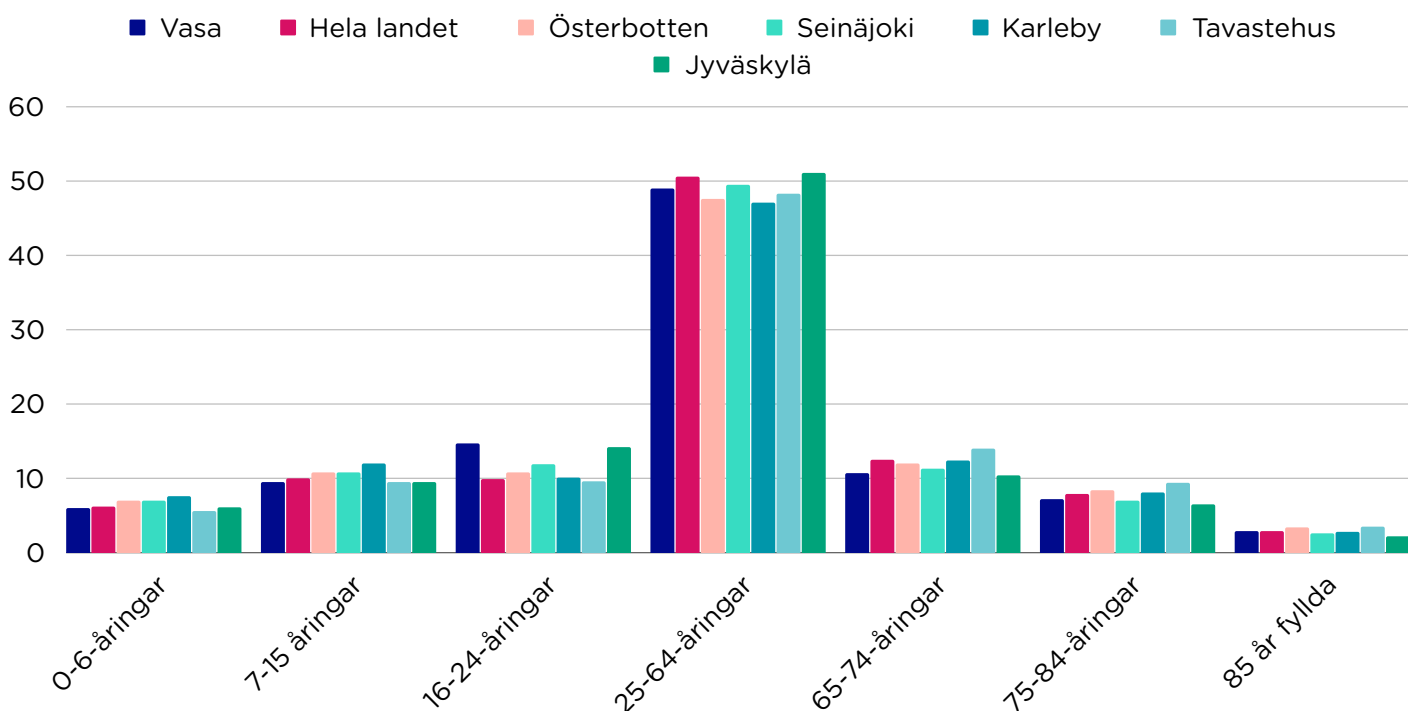

2.2. BEFOLKNINGSSTRUKTUR

I Vasa bodde det 67 988 personer 31.12.2022. Av dessa var 50,7 procent män och 49,3 procent kvinnor. Befolkningsmängden ökar långsamt. År 2022 flyttade 4 196 personer från Vasa och 4 730 flyttade till Vasa.

Den demografiska försörjningskvoten har i Vasa kontinuerligt varit mindre än i största delen av jämförelsestäderna. Detta tal visar hur många personer det finns i åldrarna under 15 år och 65 år och äldre per hundra 15–64-åringar (arbetsföra personer). Ju fler barn och/eller pensionärer det finns, desto högre är försörjningskvoten. Vasas resultat år 2022 var 54,5, då medeltalet i hela landet var 62,3.

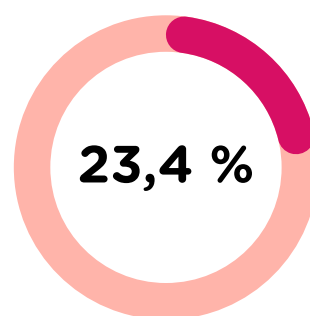

Den ekonomiska försörjningskvoten har i Vasa kontinuerligt varit mindre än genomsnittet nationellt sett och i största delen av jämförelsestäderna. Den ekonomiska försörjningskvoten beskriver hur många personer utanför arbetskraften och arbetslösa det finns i förhållande till hundra sysselsatta. Vasas ekonomiska försörjningskvot år 2021 var 124,3 och medelvärdet i Finland var 133,4. Seinäjokis ekonomiska försörjningskvot är mindre än Vasas, 121,3.

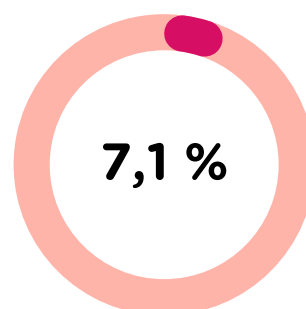
I Vasa är en större del av invånarna 16-24-åringar än i övriga städer, men i övrigt ser befolkningsstrukturen relativt lika ut som på andra håll i Finland. Andelen personer under 7 år av befolkningen har minskat överallt, även i Vasa, och andelen 75-84-åringar har ökat.

År 2022 uppgick andelen svenskspråkiga i Vasa till 23,4 procent. Ingen trend syns. Andelen utländska medborgare uppgick samma år till 7,1 procent. Medeltalet i Finland var 5,8 procent. Andelen utländska medborgare har ökat överallt i Finland, i synnerhet åren 2021-2022. Antalet mottagna flyktingar per 100 000 invånare är i Vasa 113,3 (2022), vilket är mer än i jämförelsestäderna och genomsnittet nationellt sett (63,6 per 100 000 invånare år 2022).

Svenskspråkiga

Utländska medborgare

Utbildningsnivåmätaren för befolkningen visar den genomsnittliga längden på den högsta utbildningen efter grundnivån per person. I Vasa ökar utbildningsnivån långsamt, och den har kontinuerligt varit högre än i jämförelsestäderna (förutom Jyväskylä) och i hela landet. Utbildningsnivån bland kvinnor är i alla jämförelsestäder högre än nivån bland männen, även i Vasa.

Barnfamiljernas andel av familjerna är i Vasa aningen större (2021: 38,2 procent) än genomsnittet för i hela landet (2021: 37,8 procent), men jämförelsestädernas andelar ligger nära varandra. Andelen bostadshushåll med en person ökar i alla jämförelsestäder, och Vasas resultat överskrider jämförelsestädernas resultat med undantag av Jyväskylä. I Vasa är 50,1 procent (2022) av bostadshushållen hushåll med en person (medeltalet i Finland är 46,4 procent). Siffran för trångt boende, 6,9 procent, ligger nära landets medeltal, 7,4 procent, och trenden ser ut att vara nedåtgående. Andelen familjer med en ensamförsörjare är i Vasa mindre (2021: 21,1 procent) än i hela landet (2021: 23,2 procent), men dock större än på annat håll i Österbotten (2021: 15,9 procent).

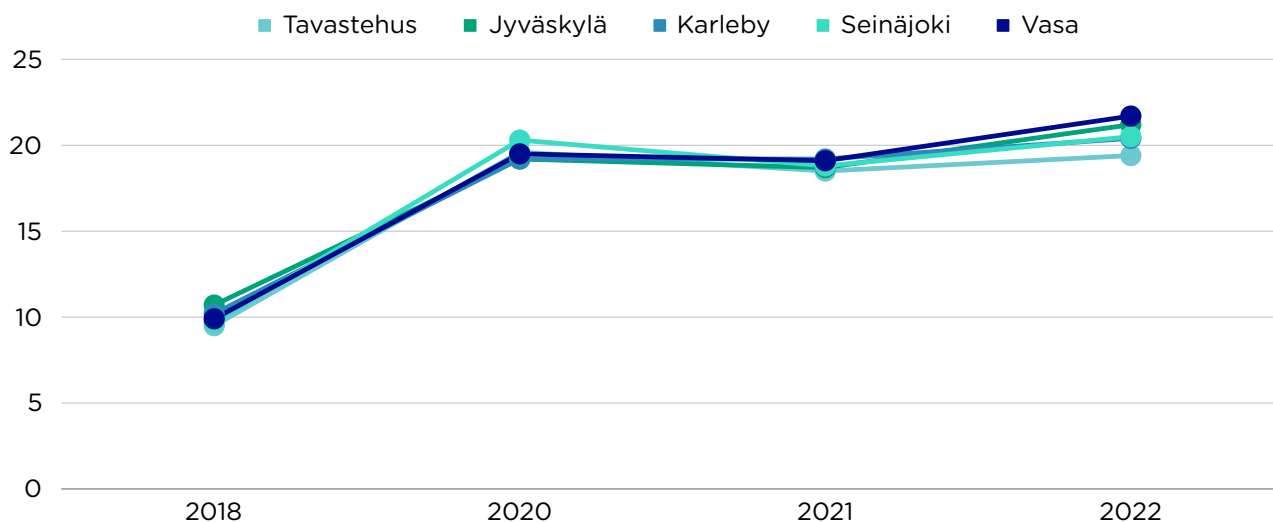
I Vasa är låginkomstgraden (2021) högre (16,2 procent) än genomsnittet nationellt sett (13,2 procent). Ginikoefficienten som mäter ojämlikhet är i Vasa 27,2, vilket ligger relativt nära medelvärdet i Finland, 27,7 (i Karleby 24,1 och i Jyväskylä 28,3). Låginkomstgraden bland barn är den högsta av jämförelsestäderna (2021: 13,7 procent) och detta har varit en fortgående trend sedan 2016).

2.3. KOEFFICIENT FÖR VÄLFÄRD OCH HÄLSA (HYTE-KOEFFICIENT)

"Tilläggsdelen till statsandelen för främjande av välfärd och hälsa, den s.k. HYKE-koefficienten, är ett incitament som innebär att storleken på kommunfinansieringens statsandel delvis fastställs enligt det arbete som kommunerna utför för att främja välfärd och hälsa. Med detta vill man säkerställa en aktiv verksamhet av kommunerna för att främja invånarnas välfärd och hälsa även efter social- och hälsovårdsreformen." (THL)

Kommunernas HYTE-koefficient består av olika processindikatorer som beskriver kommunen verksamhet för främjande av välfärd och hälsa (idrott och motion, skolor inom grundläggande utbildning, kommunledning och kultur) och av resultatindikatorer. Resultatindikatorerna är ungdomars upplevda hälsa, övervikt bland ungdomar, skolavhoppare, antal personer som får inkomststöd, antal personer som får invalidpension och vårdperioder till följd av fall bland seniorer.

Medeltalet för resultatindikatorerna är i Vasa mycket bättre än i jämförelsestäderna. I fråga om processindikatorerna ligger Vasas resultat nära jämförelsestäderna, men alla har höga resultat. Vasas resultat för HYTE-koefficienten år 2022 var högre än i jämförelsestäderna (21,7 euro/invånare).

3. VASABORNAS VÄLFÄRD I NULÄGET

Du känner igen de sakkunnigas kommentarer genom glödlampesymbolen. De saker som är utmärkta med glödlampesymbolen är särskilt goda eller oroväckande för stadens del enligt grupperna av sakkunniga.

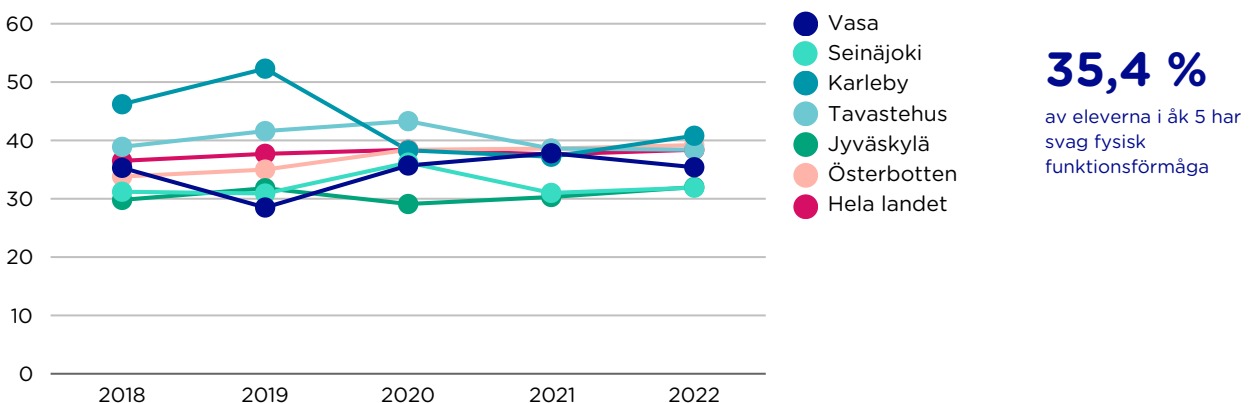
3.1. BARNNS VÄLFÄRD

3.1.1. Levnadsvanor

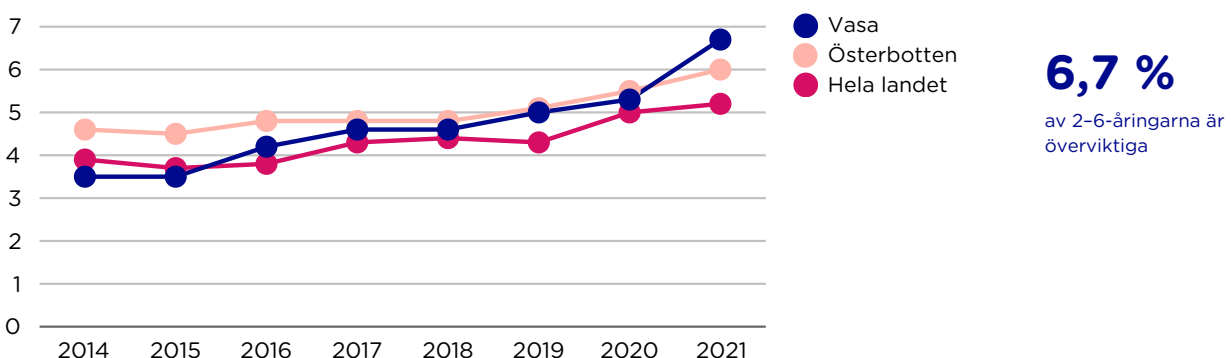
Vaccinationstäckningen bland barn minskar långsamt i alla jämförelsestäder, och Vasa följer denna trend. Vaccinationstäckningen för DTaP-IPV-Hib var 97,3 procent år 2021. MPR-vaccinationstäckningen, dvs. täckning av vaccin som getts mot mässling, påssjuka och röda hund, var bland barnen i Vasa 89,1 procent år 2021, vilket är högre än genomsnittet i Finland. Karlebyns resultat var betydligt lägre än Vasas resultat.

Barn i Vasa äter ungefär lika ofta frukost hemma som i övriga städer. Av eleverna i årskurserna 4 och 5 äter 27 procent inte frukost varje vardagsmorgon, jämfört med 29,7 procent i hela landet. Trenden ser lite oroväckande ut, då resultatet år 2021 var 21,5 procent. Skolorna i Vasa följer inte statens näringsdelegations skolbispisningsrekommendation vid ordnandet av skollunch och mellanmål lika bra som jämförelsestäderna och övriga Finland.

Barn i Vasa har bättre fysisk funktionsförmåga än i Finland i genomsnitt. Enligt Move!-mätningen var den svaga funktionsförmågan hos barn i elevgruppen årskurs 5 lägst bland jämförelsestäderna år 2019, men år 2022 var resultatet högre än Seinäjokis och Jyväskyläs resultat. Den fysiska funktionsförmågan bland flickor har kontinuerligt försämrats, men trenden bland pojkarna ser ut att gå i en lite bättre riktning.

Barn i Vasa rör på sig mer än i genomsnitt i Finland. Av eleverna i årskurserna 4 och 5 rör 44,1 procent på sig mindre än en timme per dag. Medeltalet för hela landet är 42,8 procent. Övervikt bland barn blir dock vanligare för varje år. Trenden är speciellt oroväckande i gruppen 2-6-åringar, där Vasas resultat är högst bland jämförelsestäderna (6,7 procent jämfört med 5,2 procent för hela landet). I övriga grupper (7-12-åringar och 13-16-åringar) ligger Vasabarnas resultat nära jämförelsestäderna.

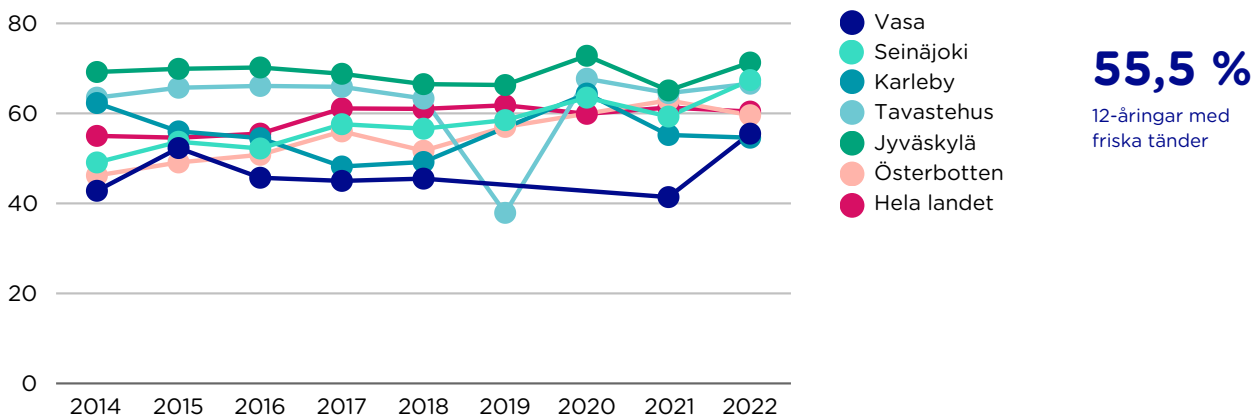

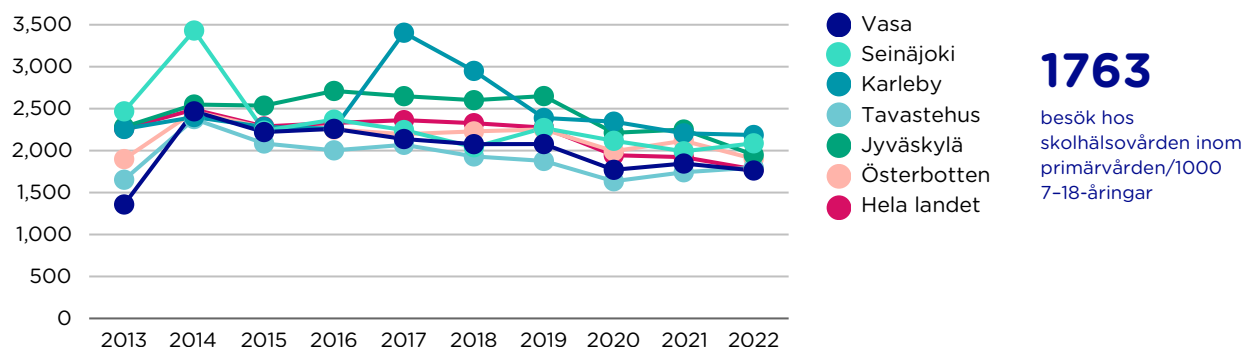
Barn i Vasa är aktiva på fritiden, liksom även barn i övriga Finland. Vasas resultat är lite högre än landets medeltal, men ligger i mitten bland jämförelsestäderna. Av eleverna i årskurserna 4 och 5 har 89,9 procent en hobby minst en dag i veckan (2023). Flickor har aningen fler hobbyer än pojkar. Konst- och kulturhobbyer är populära i skolor med åk 1-6: Av eleverna i årskurserna 4 och 5 sysslar 82,4 procent med konst och kultur minst en dag i veckan (2023). Flickor har betydligt oftare (2023: 92,1 procent) konst och kultur som hobby än pojkar (2021: 71,8 procent).

3.1.2. Hälsa

Munhälsan är bland barn i Vasa sämre än i jämförelsestäderna. Andelen 12-åringar som inte har karies eller tänder som saknas eller lagats uppgick år 2022 i Vasa till 55,5 procent. Landets medeltal var 60,4 procent. I skolor med årskurserna 1-6 borstar barn i Vasa dock tänderna ungefär lika ofta som i Finland i genomsnitt. 24,4 procent borstar tänderna mindre än två gånger per dag.

Besök hos skolhälsovården har kontinuerligt varit mer ovanliga bland barn i Vasa än i övriga Finland och Österbotten. Trenden är nedåtgående överallt. Barn i Vasa behöver färre läkemedel än barn i jämförelsestäderna. I Vasa är 3,9 procent (2022) av 0-15-åringarna berättigade till specialersättning för läkemedel (landets medeltal är 4,4 procent).

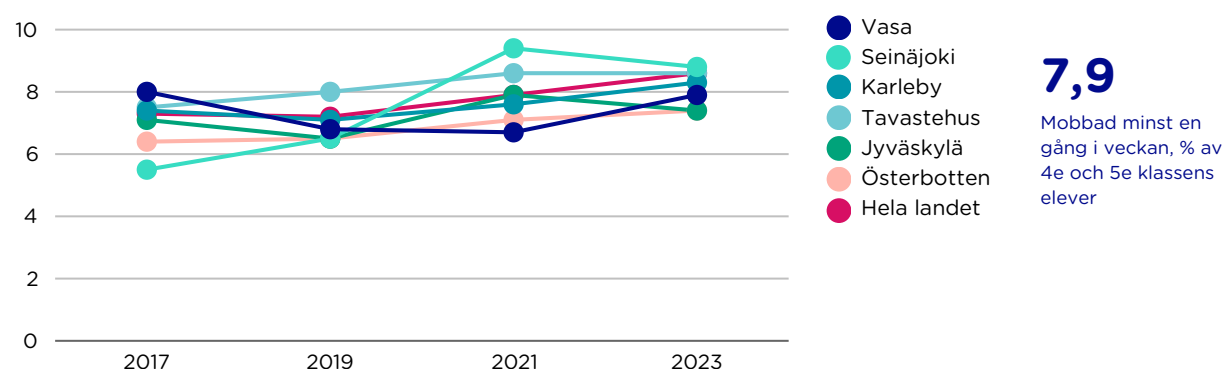
Antalet elever i årskurserna 4 och 5 som upplever sitt hälsotillstånd som medelmåttigt eller dåligt ökar i alla jämförelsestäder, men i Vasa ser statistiken bra ut jämfört med i jämförelsestäderna. Vasas resultat år 2023 är 10,7 procent jämfört med 11,3 procent i hela landet.

3.1.3. Mental hälsa

Allt fler barn känner sig ofta ensamma. Av eleverna i årskurserna 4 och 5 kände sig 4,6 procent ofta ensamma år 2023, då siffran för år 2021 var 3,8 procent och 2,7 procent för år 2019. Trenden är synlig i hela landet.

Mobbningen höll på att minska i skolorna med årskurserna 1-6, men trenden i den senaste enkäten Hälsa i skolan ser annorlunda ut. Av eleverna i årskurserna 4 och 5 utsätts 7,9 procent (2023) för mobbning minst en gång i veckan. Pojkar utsätts en aning mer för mobbning än flickor.

Besöken hos barnpsykiatrin inom öppenvården ligger nära landets medeltal. Trenden är långsamt uppåtgående. Antalet 0-17-åringar som vårdats på sjukhus för psykiska störningar per tusen barn och unga i samma ålder samt antalet vård dagar i psykiatrisk anstaltsvård för 0-16-åringar per tusen barn och unga i samma ålder ligger nära landets medeltal och jämförelsestäderna.

3.1.4. Rusmedel

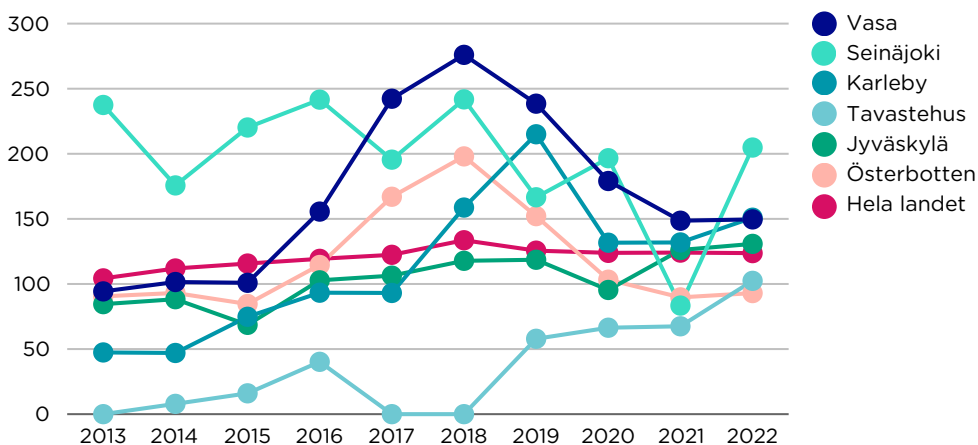
Vasa stads skolor inom den grundläggande utbildningen utför förebyggande rusmedelsarbete enligt dokumenterad praxis bättre än jämförelsestäderna.

3.1.5. Funktionsförmåga

I fråga om nöjdheten bland elever i skolor med åk 1-6 (åk 4 och 5) syns en svag nedåtgående trend. Av barnen är 86,1 procent (2023) i nuläget nöjda med sitt liv. Detta ligger nära jämförelsestädernas resultat, men är en aning högre än medeltalet i Finland (85,1 procent). Pojkar är lite mer nöjda än flickor.

Barn i Vasa behöver mer personlig assistans än barn i jämförelsestäderna. Under 2022 var klienterna i åldern 0-17 år som omfattas av personlig assistans 149,6 per 100 000 barn och unga i samma ålder i Vasa. Landets medeltal var 123,7/100 000 och Österbottens resultat var 93,0/100 000.

149,6

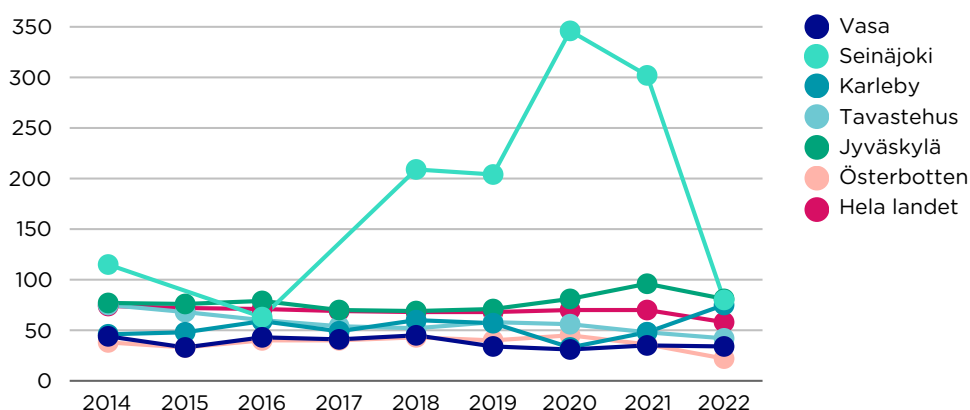
0-17-åriga klienter som omfattats av personlig assistans under året, tjänster finansierade av kommunen/100 000 i motsvarande ålder

3.1.6. Delaktighet

Deltagandet i småbarnspedagogiken har minskat lika mycket i åldersgrupperna 1-2-åringar och 3-5-åringar. Vasas traditionellt höga resultat ligger nu nära jämförelsestädernas resultat. Vasas resultat 72,5 procent, i gruppen 3-5-åringar (2020) är lägre än medeltalet i Österbotten, 79 procent (2020). Resultatet är dock i samma klass som medeltalet för hela landet (72,5 procent år 2020).

Antalet besök på barnrådgivningen inom primärvården ligger nära medeltalet för jämförelsestäderna och hela landet (i Vasa 3780/1000 barn under 8 år 2022). Antalet klienter inom fostrings- och familjerådgivningen är i Vasa minst bland jämförelsestäderna. Vasas resultat är 34/1000 barn och unga under 18 år, då resultatet för hela landet är 58/1 000 barn och unga under 18 år (2022). Antalet besök på mödrarådgivningen är i Vasa färre än i jämförelsestäderna. Antalet läkarbesök på barnrådgivningen ligger på medelnivå, men övriga besök är vanligare i Österbotten än i Vasa.

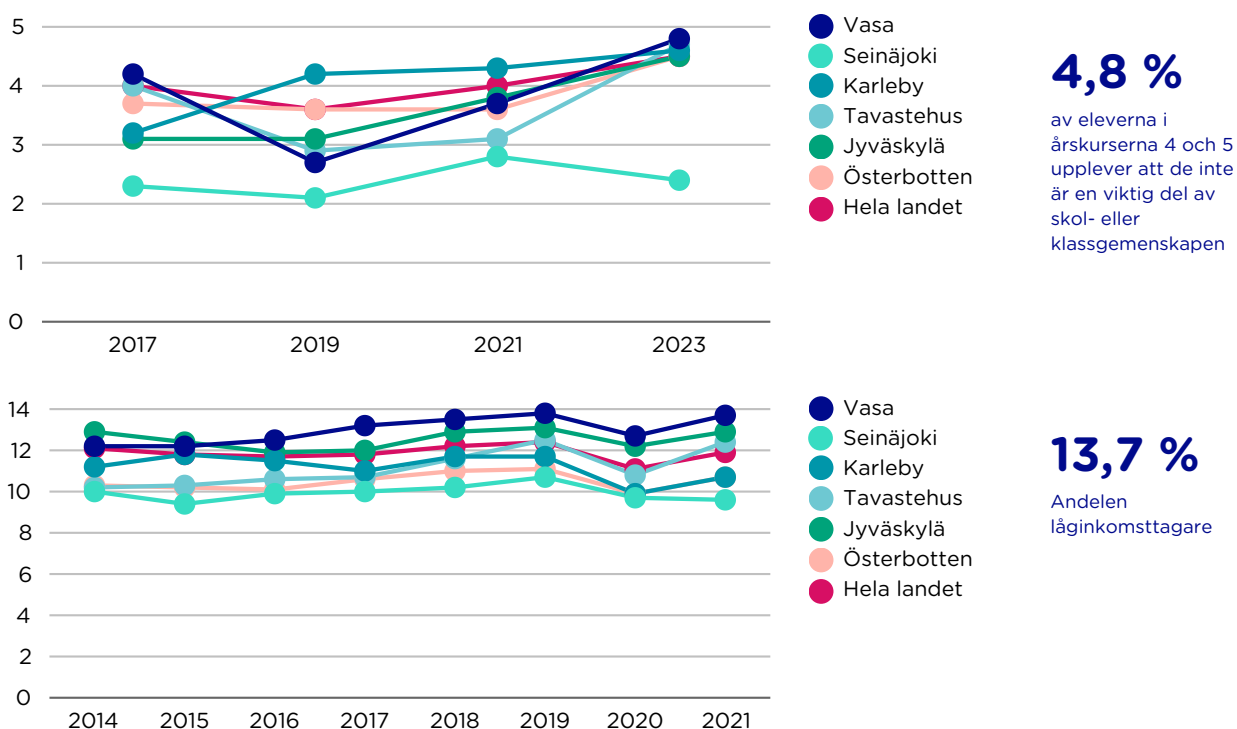

34

Klienter hos
fostrings- och
familjerådgivningen
under året/1000 barn
och unga under 18 år

Barn i Vasa har ungefär lika ofta svårigheter att prata med sina föräldrar som barn i jämförelsestäderna. Av elever i årskurserna 4 och 5 har 2,3 procent svårigheter att prata med sina föräldrar år 2023, 3,7 procent år 2021. Ingen tydlig trend syns på lång sikt.

Antalet barn som inte upplever att de är en viktig del av skol- eller klassgemenskapen har ökat i Vasa. Av elever i årskurserna 4 och 5 i Vasa upplever 4,8 procent att de inte är en viktig del av skol- eller klassgemenskapen. Detta är den högsta siffran bland jämförelsestäderna, och trenden ser oroväckande ut. Pojkar upplever oftare att de inte är en viktig del av skol- eller klassgemenskapen.

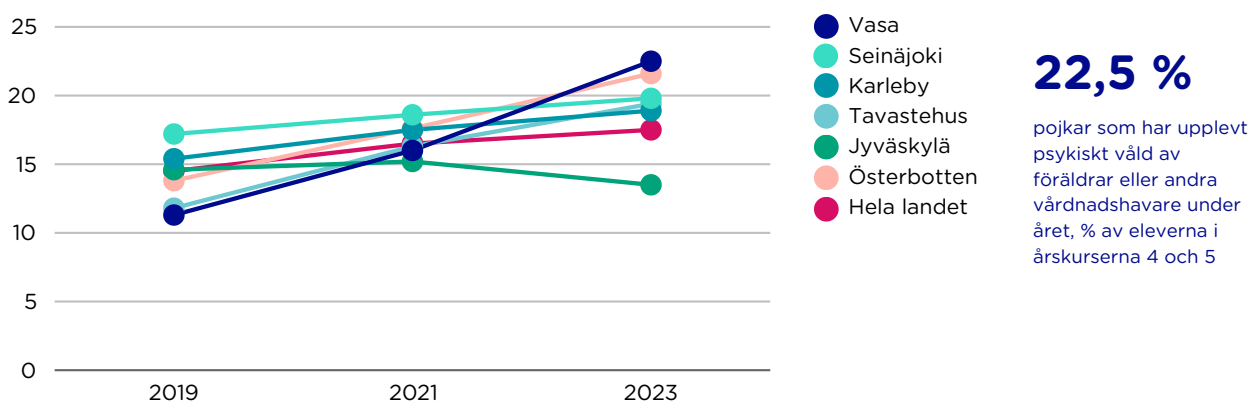
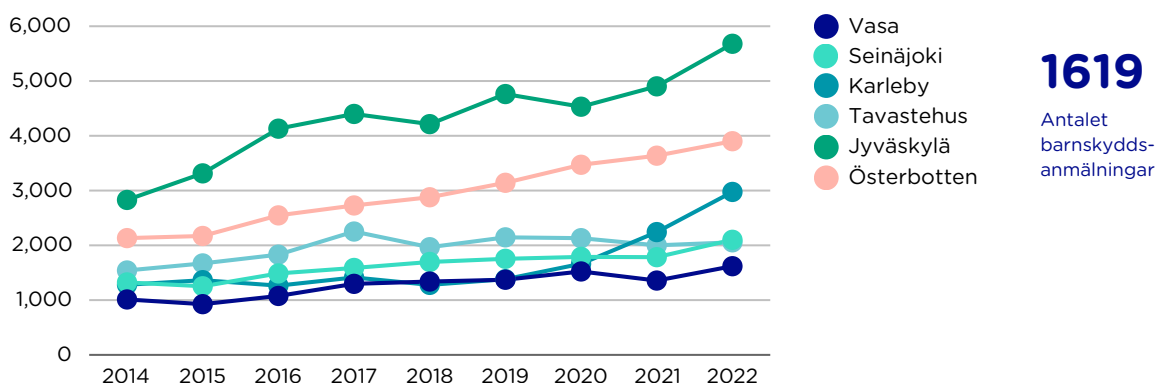
3.1.7. Trygghet

I skolorna förekommer det enligt sakkunniga allt fler farliga situationer. Antalet brott som begås av unga har ökat nationellt, och trenden syns också i Vasa. Det är väldigt viktigt att lärare både i skolorna och inom småbarnspedagogiken har anvisningar för hur de ska bemöta barn som agerar våldsamt. Hoten kommer både inifrån skolan och utifrån. Likgiltighet för konsekvenser, gängbildning, radikalisering och känslökyla är riskfaktorer, och uppmärksamhet i sociala medier är allt oftare motivet till brott.

Det har förekommit många skador och förgiftningar bland barn, men färre de senaste åren. Vasas resultat ligger fortfarande en aning över landets medeltal. Barn under 7 år hamnar ofta på sjukhus på grund av skador och förgiftningar.

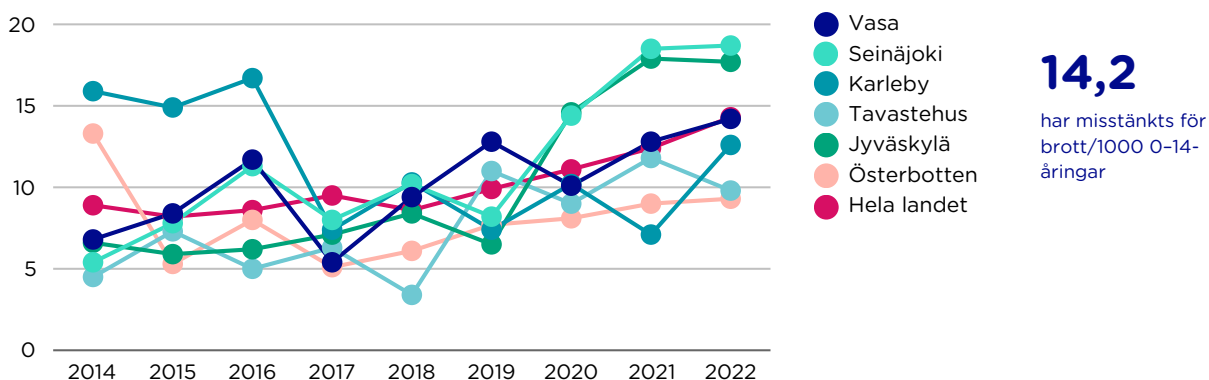
Antalet barnskyddsanmälningar är lägst bland jämförelsestäderna, trots att antalet invånare är ungefär det samma. Antalet barn inom barnskyddets öppenvård, barn som placeras utanför hemmet, omhändertas eller behöver brådsnande placering är litet i Vasa, med siffran är högre än genomsnittet i Österbotten.

Av eleverna i årskurserna 4 och 5 berättar 16,6 procent att de upplevt fysiskt våld från föräldrar eller andra vuxna under året (2023). Detta är en oroväckande trend, eftersom siffran år 2019 var 10,1 procent. Pojkar upplever fysiskt våld betydligt oftare (22,5 procent) än flickor (11,2 procent). Vasas resultat är lite högre än landets medeltal.

Skolorna i Vasa följer bättre än jämförelsestäderna rekommendationerna om gemensamt överenskommen praxis vid förebyggande av olycksfall i skolan. Att skolmiljön är hälsosam och säker granskas ungefär lika ofta som i genomsnitt i Finland.

Antalet ungdomar som misstänks för brott har ökat i synnerhet i gruppen 0-14-åringar. Av tusen 0-14-åringar har 14,2 varit misstänkta för ett brott. Siffran ligger dock nära landets medeltal (2022).

3.1.8. Bra och oroväckande

På basis av statistiken kan man konstatera att det förekommer både bra och oroväckande drag i fråga om välbefinnandet bland barn.

35,4 %

av eleverna i åk 5 har svag fysisk funktionsförmåga

Den fysiska funktionsförmågan bland barn är bra.

1 763

besök hos skolhälsovården inom primärvården/1000 7-18-åringar

Få besök hos skolhälsovården.

1 619

Barnskyddsanmälningar

Få barnskyddsanmälningar.

55,5 %

av 12-åringarna har friska tänder

Munhälsan är sämre än på annat håll.

4,8 %

av eleverna i årskurserna 4 och 5 upplever att de inte är en viktig del av skol- eller klassgemenskapen

Känslan av delaktighet har försämrats.

34

Klienter hos fostrings- och familjerådgivningen under året/1000 barn och unga under 18 år

Antalet besök hos familjerådgivningen är lågt.

6,7 %

av 2-6-åringarna är överviktiga.

Det har blivit vanligare med övervikt.

13,7 %

Låginkomstgraden bland barn är högre än i jämförelsestäderna.

22,5 %

pojkar som har upplevt psykiskt våld av föräldrar eller andra vårdnadshavare under året, % av eleverna i årskurserna 4 och 5.

Pojkars erfarenheter av våld har ökat.

14,2

har misstänkts för brott/1000 0-14-åringar

Ungdomsbrottligheten har blivit vanligare bland personer under 15 år.

3.1.9. Hörande av barn

"Om barn skulle få påverka, skulle också de barn som inte äter någonting alls också vilja äta. Om man inte äter, får man huvudvärk och ont i magen."

När man lyssnar på kommuninvånarna lyfte barn fram stadens olika hobbymöjligheter och stora lekparken som positiva saker. I synnerhet inomhuslekparken var ett populärt alternativ. Barnen önskar sig fler stora lekparken med lekutrustningen även för äldre barn. Avgiftsfria hobbyer är väldigt viktiga för en del av familjerna. Barnen vill också ha andra hobbyer än fysiska aktiviteter.

De njuter även mycket av stadens natur, i synnerhet av skogen och stranden. De önskar sig dock fler skräpkorgar så att naturen hålls ren.

Barnen vill att det ska vara enkelt och smidigt för dem att ta sig fram i staden. De vill ha bättre bussturer runtomkring i staden, i synnerhet till Lillkyro. Även busschaufförernas beteende och språkkunskaper kan enligt barnen bli bättre. Cykelvägarna måste hållas i bra skick även på vintern.

För barnen är det viktigt att hemmet och skolan är trygga och att de får umgås med föräldrarna. På daghemmen önskar många fler trygga vuxna som kan ta hand om barnen och som man exempelvis kan spela spel med. I skolorna önskas mer verksamhet mot mobbning.

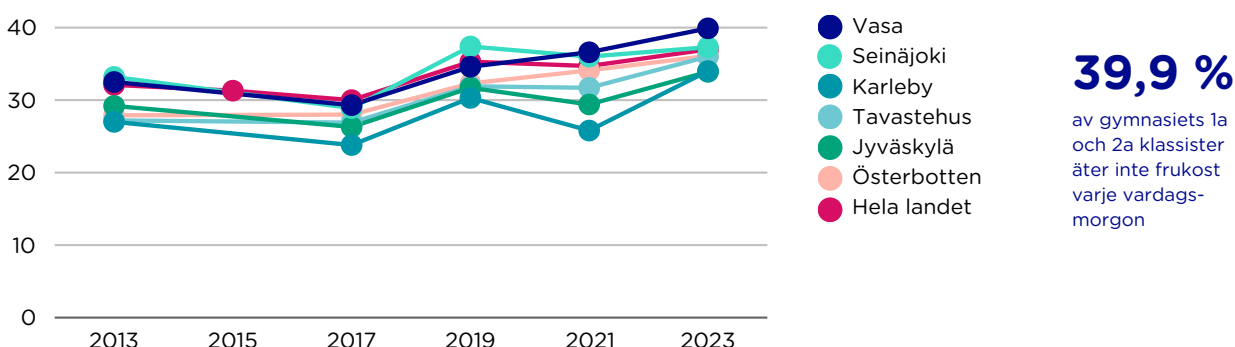
Barnen vill ha den lektid som de behöver och få äta godsaker sporadiskt. Därför vill de ha fler evenemang som riktas till barn. Barnen vill också påverka sitt liv. Det var även viktigt för många att påverka skolmaten.

3.2. UNGAS VÄLFÄRD

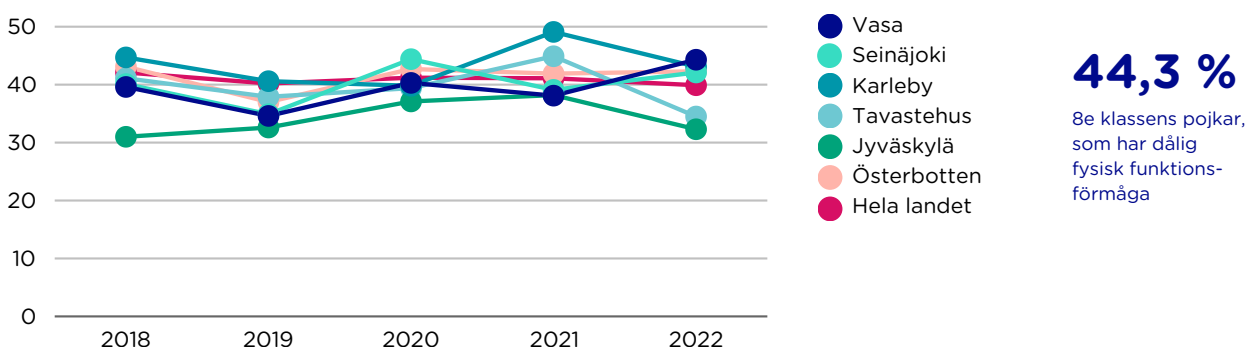
3.2.1. Levnadsvanor

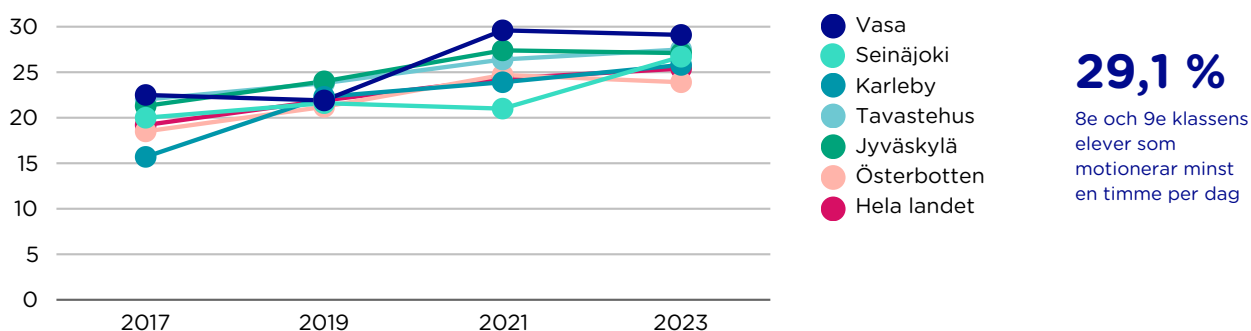
Det är ovanligt att inte äta frukost i årskurserna 1–6, men bland ungdomarna är trenden mer oroande. Av eleverna i årskurserna 7–9 äter 40,3 procent inte frukost varje vardagsmorgon, och på andra stadiet är Vasa oroväckande nog i toppen bland jämförelsestäderna – 58,7 procent bland studerandena på första och andra året i yrkesläroanstalter och 39,9 procent av studerandena på första och andra året i gymnasiet äter inte frukost varje vardagsmorgon (2023).

Då det gäller skollunchen är situationen litet bättre, och Vasas resultat är nära genomsnittet i landet och jämförelsestädernas resultat både i årskurserna 7–9 och på andra stadiet. Trenden ser emellertid oroväckande ut överallt, eftersom allt fler ungdomar inte äter skollunch dagligen – år 2017 åt 22,3 procent av första och andra årets studerande i Vasas yrkesläroanstalter inte skollunch dagligen, och år 2023 var motsvarande siffra redan 43,8 procent. I gymnasiet är ändringen något mindre, år 2017 har 14,2 procent av studerandena inte ätit skollunch dagligen, och år 2023 var siffran 24,1 procent. Här är det stor skillnad mellan kvinnor och män, och trenden är oroväckande speciellt bland kvinnor – efter år 2017 har det blivit dubbelt så vanligt att unga kvinnor inte äter skollunch (yrkesläroanstalt 24,8 procent år 2017 och 43,8 procent år 2023 och gymnasiet 13,8 procent år 2017 och 30,0 procent år 2023).

Vasaunga har bättre fysisk funktionsförmåga (Move!-mätningen) än i landet i genomsnitt. I Vasa och i alla jämförelsestäder finns det emellertid mera än tidigare elever i åttonde klassen vilkas fysiska funktionsförmåga är svag. För pojkarna är det här oroväckande – 44,30 procent av pojkarna på åttonde klassen i Vasa har dålig fysisk funktionsförmåga (2022). Det här är det sämsta resultatet bland jämförelsestäderna.

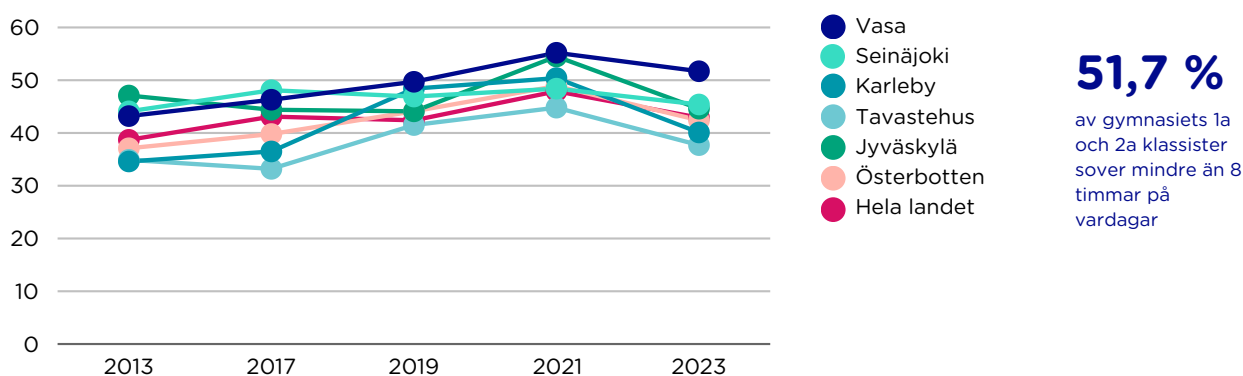

I fråga om fysisk aktivitet är resultaten för årskurserna 7-9 och andra stadiet betydligt sämre än i årskurserna 1-6. Av eleverna i årskurserna 7-9 motionerar 29,1 procent minst en timme per dag. Det här är emellertid det bästa resultatet bland jämförelsestäderna. I yrkesläroanstalterna motionerar 14 procent av första och andra årets studerande minst en timme per dag. Skillnaden mellan könen är betydande: 22,1 procent av männen och 6,9 procent av kvinnorna motionerar minst en timme per dag. I gymnasiet rör sig 21,4 procent av första och andra årets studerande minst en timme per dag. Också här syns en skillnad mellan könen: 24,5 procent av männen och 19,4 procent av kvinnorna motionerar minst en timme per dag. Resultaten är emellertid ganska nära landets genomsnitt (2023).

Vasaungdomarna motionerar mera så att de blir andfådda än ungdomarna i jämförelsestäderna. Här märks en skillnad mellan årskurserna 7-9 och andra stadiet. I gymnasiet är Vasas resultat på den bättre sidan bland jämförelsestäderna, i yrkesläroanstalterna är endast Österbottens resultat sämre än Vasas.

Övervikt bland ungdomar är lika vanligt i Vasa som i jämförelsestäderna. Trenden har under de senaste åren varit på uppåtgående, speciellt i gymnasiet (19,8 procent år 2023 och 11 procent år 2013). För studerande i yrkesläroanstalter är resultatet betydligt högre än i de övriga grupperna – 25,4 procent av första och andra årets studerande har övervikt.

I Vasa sover ungdomarna mindre än ungdomar i jämförelsestäderna, och trenden är oroväckande. Problemet är störst i yrkesläroanstalter och gymnasier: Av eleverna i klass 8 och 9 sover 41,6 procent på vardagarna mindre än 8 timmar, och 50 procent av studerandena vid yrkesläroanstalter och 51,7 procent av gymnasiestuderande sover under vardagarna mindre än 8 timmar (2023).

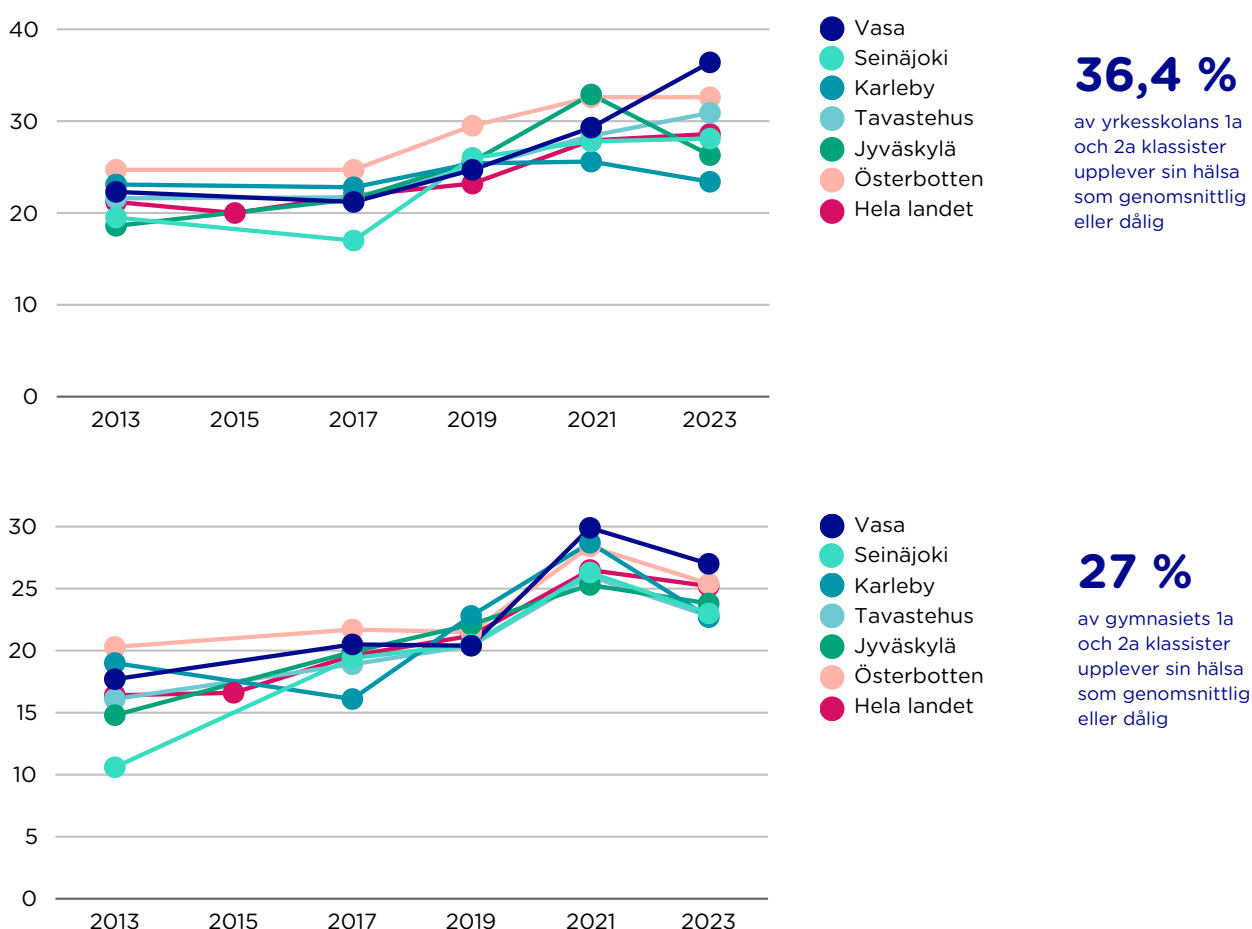

Eleverna i klasserna 7-9 i Vasa har ungefär lika många fritidsintressen som i andra städer och siffrorna 2023 är höga för alla. Av eleverna i klasserna 8 och 9 i Vasa har 95,3 procent något fritidsintresse minst en dag per vecka (genomsnittet för hela landet är 95,2 procent). I yrkesläroanstalterna är fritidsintressena något mindre, 91,4 procent av första och andra årets studerande har något fritidsintresse minst en dag per vecka. I gymnasiet har man mest fritidsintressen; Av första och andra årets studerande har 97,6 procent fritidsintressen. Unga män har något mera fritidsintressen än unga kvinnor.

Kulturintressen hos de unga är vanligare i gymnasiet, där Vasas resultat är det högsta bland jämförelsestäderna. Av första och andra årets studerande i gymnasiet sysslar 53,6 procent med konst och kultur åtminstone en dag per vecka (2023). I yrkesläroanstalterna är det betydligt färre som har kulturintressen (2023: 38,6 procent). I årskurserna 7-9 är kulturintressen minst i jämförelsestäderna (2023: 44,2 procent). Unga kvinnor sysslar mycket mera med konst och kultur än unga män.

3.2.2. Hälsa

Allt flera ungdomar upplever att deras hälsotillstånd är dåligt, och trenden stiger snabbt. Situationen är allvarlig speciellt i gymnasierna och i yrkesläroanstalterna, där 36,4 procent och 27 procent av de unga upplever att deras hälsotillstånd är medelmåttigt eller dåligt (2023). Vasas situation är dålig också jämfört med hela landets resultat och jämförelsestäderna. Vasas situation är den sämsta bland jämförelsestäderna.

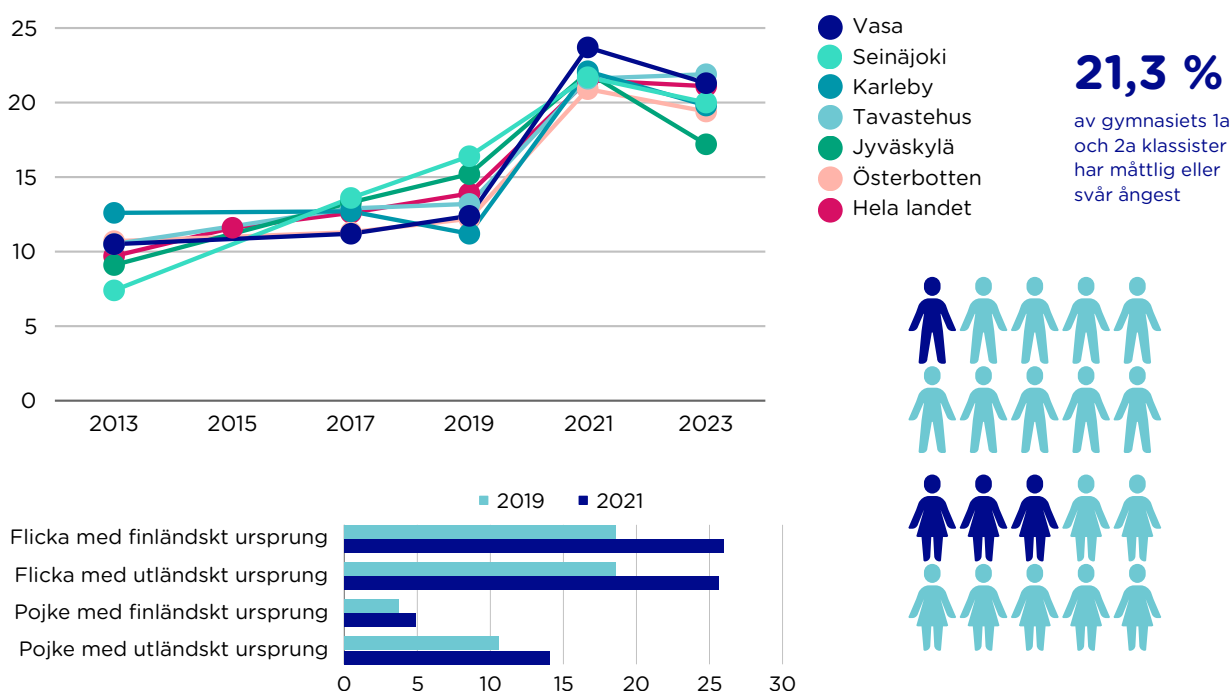
Ungdomarna borstar tänderna ungefär lika ofta som annanstans i Finland. I årskurs 7-9 borstar 34,4 procent tänderna mer sällan än två gånger per dag. Motsvarande siffra i yrkesläroanstalterna är 51,9 procent och i gymnasierna 30,7 procent. Trenden verkar lovande.

Statistiken i anslutning till de ungas sexualitet i Vasa ser likadan ut som i resten av Finland. Av åttonde- och niondeklassisterna har 19,3 procent haft samlag, vilket är nära landets genomsnitt. Trenden ser ut att gå uppåt i årskurserna 7-9 och nedåt på andra stadiet. Antalet aborter bland kvinnor under 25 år har sjunkit fortgående i Vasa och i jämförelsestäderna, men efter år 2020 syns en liten ökning. Antalet aborter bland unga kvinnor var 10,4 / 1 000 år 2022, vilket är mera än i landet i genomsnitt och i en del av jämförelsestäderna.

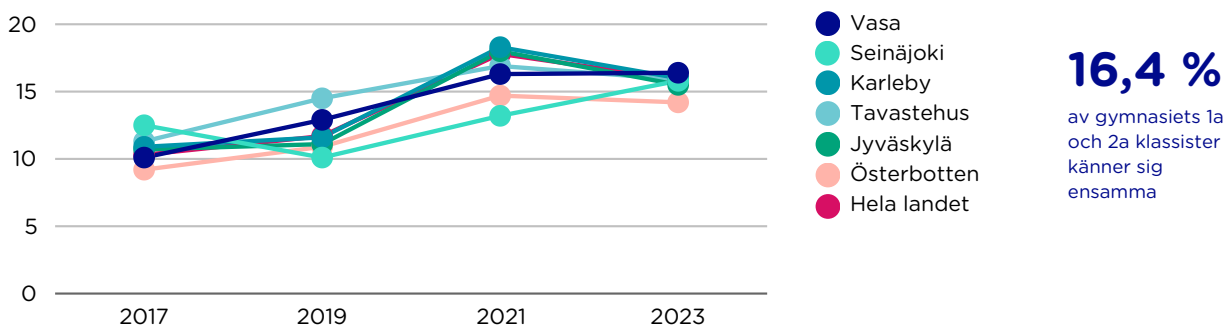
3.2.3. Mental hälsa

Upplevelse av ångest har ökat våldsamt både i årskurserna 7–9 och på andra stadiet. I årskurserna 7–9 upplever 18,4 procent (2023) måttlig eller svår ångest, medan motsvarande siffra år 2019 var 11 procent. I den äldre gruppen är Vasas resultat det sämsta av jämförelsestäderna, och siffran har ökat med nästan 10 procentenheter efter år 2019. Av första och andra årets studerande vid yrkesläroanstalter upplever 24,3 procent måttlig eller svår ångest, och andelen bland första och andra årets studerande i gymnasiet är 21,3 procent. Skillnader mellan könen syns tydligt här, unga kvinnor upplever mera ångest än unga män, till exempel i gymnasiet 28,2 procent av kvinnorna, men bara 10,8 procent av männen upplever ångest (2023). För männens del är det också starkt förknippat med härkomsten: unga män med utländsk bakgrund upplever mera ångest (17,7 procent i årskurserna 7–9 på Österbottens välfärdsområde, Vasas resultat finns inte separat) än unga män av finländsk härkomst (4,7 procent)(2021).

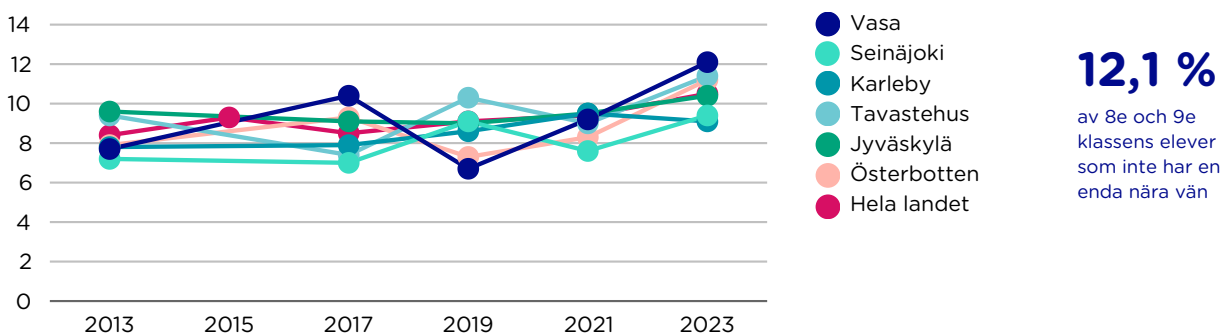

Självmoder bland unga har ökat i hela landet sedan år 2015. Vasas resultat har hållits ganska stabilt, men det är ändå sämre än i de övriga kommunerna på Österbottens välfärdsområde (FCG 2023).

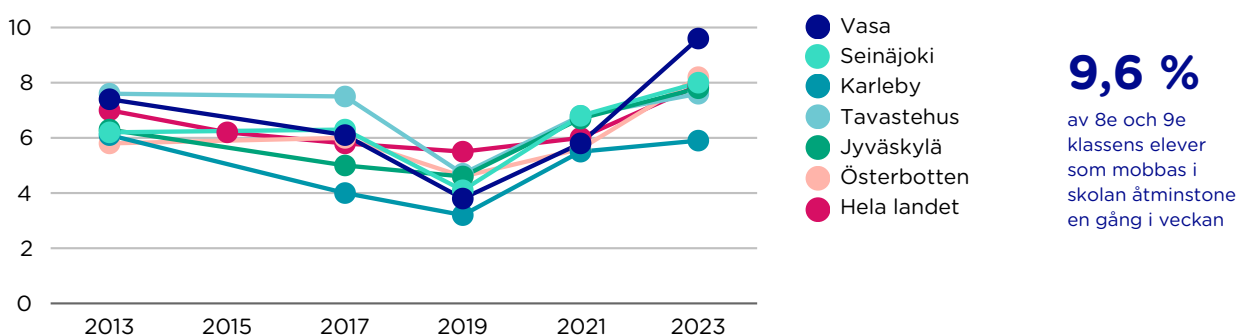
Ensamhet är ett fenomen som blir allt allmänare bland unga. Av eleverna i årskurserna 8 och 9 känner sig 13,3 procent ensamma (2023). På andra stadiet känner sig 18 procent (2023) av första och andra årets studerande i yrkesläroanstalter och 16,4 procent (2023) av första och andra årets studerande i gymnasierna ensamma. Vasas resultat är nära resultaten i jämförelsestäderna. Unga kvinnor upplever oftare ensamhet än unga män.

Unga som upplever att de inte har en enda nära vän har klart ökat både i årskurserna 7-9 och på andra stadiet. 12,1 procent av eleverna i klasserna 8 och 9 upplevde att de inte har en enda nära vän (2023). Känslan är mer allmän hos unga män. Härkomsten inverkar - unga med invandrarbakgrund upplever betydligt oftare att de inte har en enda nära vän, oberoende av utbildning och kön. Exempelvis 8,1 procent av studerandena med finländsk bakgrund i yrkesläroanstalterna upplever att de inte har en enda nära vän, men motsvarande siffra bland studerandena med invandrarbakgrund är 13,5 procent (2021).

Skolmobbingen har ökat i årskurserna 7-9 under de senaste åren väldigt mycket. Trenden syns också i jämförelsestäderna. I skolan mobbas 9,6 procent av eleverna i klass 8 och 9 minst en gång per vecka. På andra stadiet är trenden stabilare. I gymnasiet mobbas 1,7 procent och i yrkesläroanstalter 6,1 procent av första och andra årets studerande minst en gång per vecka (2023). Det finns ingen klar skillnad mellan könen. Pojkar med utländsk bakgrund mobbas betydligt oftare både i årskurserna 7-9 och på andra stadiet.

Deltagandet i skolmobbing har ökat under de senaste åren. Resultaten i årskurserna 7–9 och yrkesläroanstalterna är de högsta bland jämförelsestäderna. Siffrorna är emellertid högst i årskurserna 7–9 – 4,6 procent av eleverna i klass 8 och 9 har deltagit i skolmobbing minst en gång per vecka (2023).

Öppenvårdsbesök hos ungdomspsykiater sker i Vasa betydligt mindre än i övriga landet. Vasas resultat (2022) är 735,1 stycken per tusen ungdomar i åldern 13-17 år, medan landets medelvärde är 1100,9 stycken per ungdomar i åldern 13-17 år.

Antalet 18-24-åringar som fått sjukhusvård för psykiska störningar är också på en stabilt låg nivå i Vasa jämfört med jämförelsestäderna (5,7 / 1 000 år 2021). Andelen 16-24-åringar som får sjukpension på grund av psykisk ohälsa är jämfört med övriga städer liten (0,8 procent år 2022), men en försiktig trend mot det sämre kan skönjas.

Andelen unga som fått rehabiliterande psykoterapi har ökat. Av unga vuxna får 14,4 per tusen 16-24-åringar rehabiliterande psykoterapi. Det här är ändå mindre än i landet i genomsnitt (18 / 1 000), men mera än i Österbotten. Användningen av psykosläkemedel är ovanlig bland Vasaunga (0,5 procent av 18-24-åringarna var berättigade till psykosläkemedel med specialersättning år 2022).

De sakkunniga nämner de ungas brist på resiliens som en stor utmaning. Resiliens är psykisk förmåga att klara sig, flexibilitet och nyorientering (Mieli ry). Yttre faktorer inverkar på unga väldigt mycket, och de kan nödvändigtvis inte behandla dem på ett bra sätt. Dessa yttre faktorer kan vara stora kriser i världen eller klimatförändringen, men också förändringar i det egna livet eller familjens ekonomiska situation. För ungdomar med utländsk bakgrund (och också personer i arbetsför ålder) kan sökande av uppehållstillstånd, integrationstiden och ett tidigare trauma vara ångestskapande faktorer.

De sakkunniga är oroliga över trycket på ungdomar. Det är höga krav i skolorna, och på fritiden syns i sociala medier bilder på utseende och materiell levnadsstandard, som inverkar på de ungas självbild. De unga vill ha uppmärksamhet i sociala medier, vilket inverkar på deras beteende. Den socioekonomiska bakgrunden och ökande inkomstskillnader syns i sociala medier. Det här ökar känslan av utanförskap speciellt bland mindre bemedlade ungdomar.

De sakkunniga är också oroliga för ungdomarnas förhållande till vuxna. Många ungdomar vågar inte berätta om sina problem för vuxna och kan inte heller klä sitt liv och känslorna i ord. De vuxna är inte heller nödvändigtvis närvarande och lyssnar.

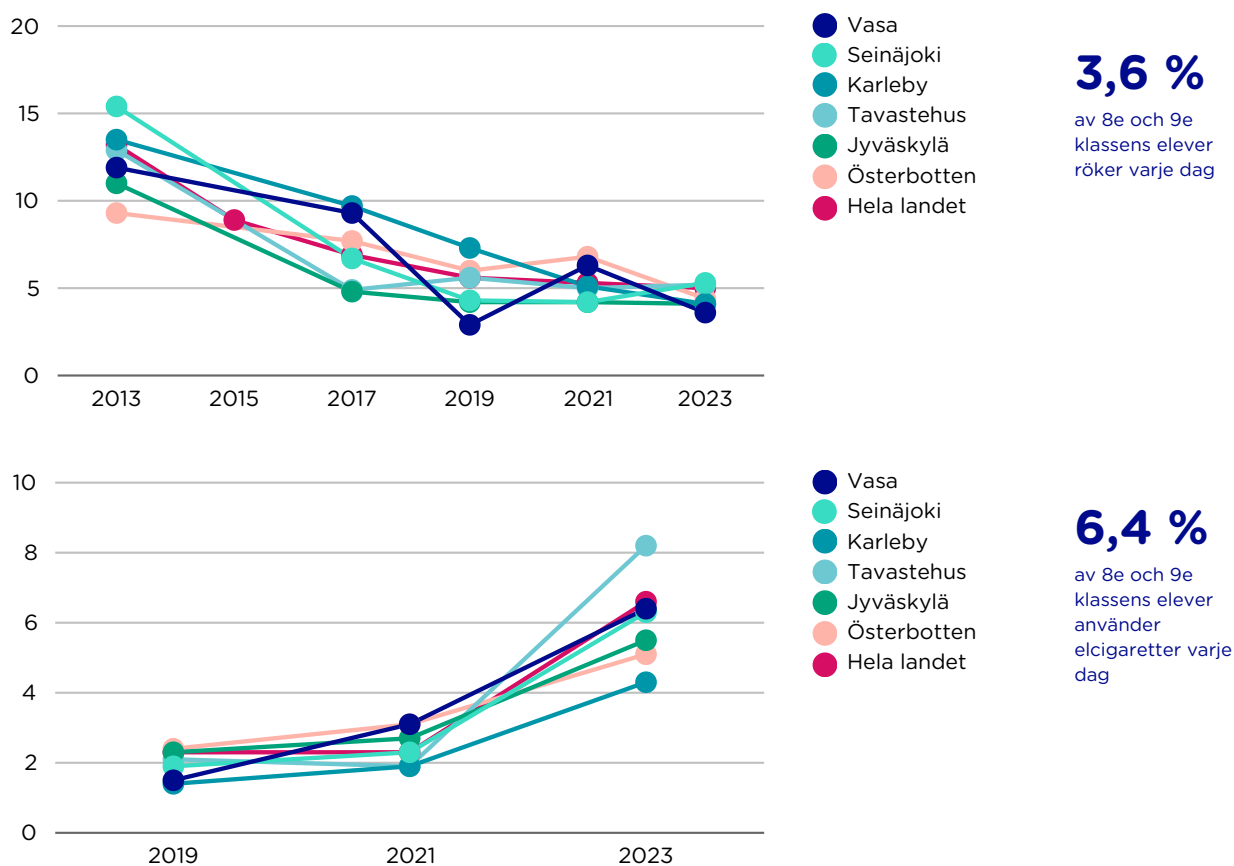
Bristen på resiliens kan inverka på ångesten, och hårt tryck utan återhämtning kan leda till utmattning. De sakkunniga betonar psykoedukationens betydelse vid förstärkandet av resiliensen.

3.2.4. Rusmedel

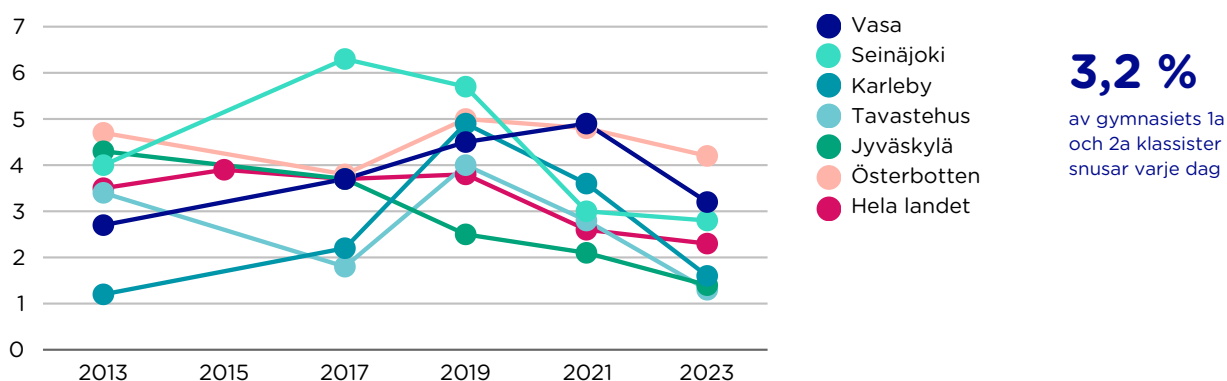

Experterna betonar att det är mycket lätt att få tillgång till rusmedel. Rusmedel säljs också till unga och barn. På användningen av rusmedel inverkar förutom tillgången också det genetiska arvet och sociala faktorer. Dåligt mående lindras med rusmedel, och i samhället märks en allt positivare attityd till rusmedel och nöjesbruk. Ett barn som har stött på rusmedel under sitt liv förstår nödvändigtvis inte vad som är normalt.

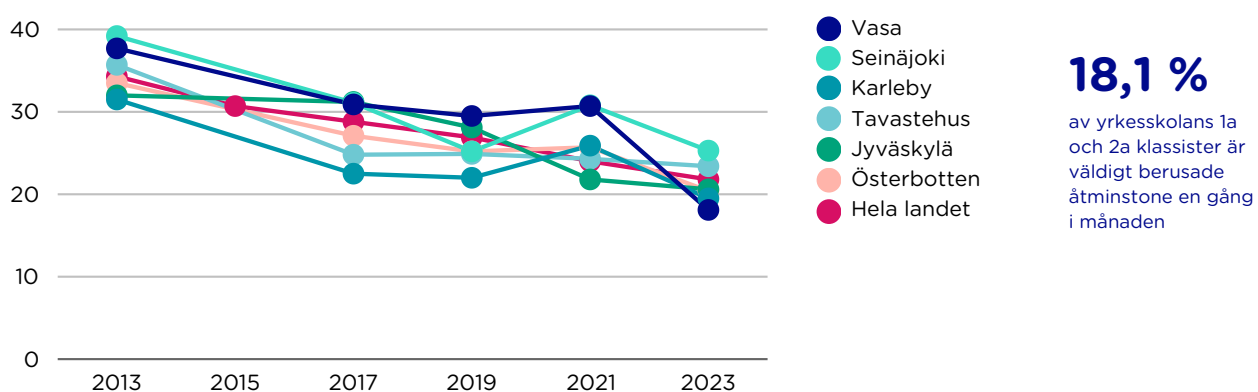
Användningen av tobak har under de senaste årtiondet minskat. Efter år 2019 har trenden vänt, speciellt användningen av andra tobaksprodukter än traditionella cigaretter. I Vasa används mer tobaksprodukter än i landet i genomsnitt. I yrkesläroanstalter är problemet störst: Av första och andra årets studerande använder 32 procent dagligen tobaksprodukter eller elcigaretter men bara 8,8 procent röker dagligen. Av eleverna i klass 8 och 9 röker 3,6 procent dagligen, men 10,1 procent använder dagligen någon tobaksprodukt eller elcigaretter. Av första och andra årets studerande i gymnasierna röker 2,8 procent dagligen och 7,3 procent använder tobaksprodukter eller elcigaretter dagligen (2023). Användningen av tobak är vanligare bland unga män än bland unga kvinnor i årskurserna 7–9, men på andra stadiet är situationen tvärtom.

I Vasa är användningen av snus vanligare än i övriga Finland. Användningen av snus är vanligast på yrkesläroanstalter, där 14,5 procent av första och andra årets studerande använder snus. I årskurs 7–9 är motsvarande andel 4,0 procent och i gymnasiet 3,2 procent (2023). Användningen av snus är mycket vanligare bland unga män än bland unga kvinnor.

Användningen av alkohol är vanligare i Vasa och Österbotten än i jämförelsestäderna. Användningen av alkohol har blivit vanligare i årskurserna 7-9. Mycket berusade minst en gång i månaden är 10,6 procent (2023) av eleverna i klasserna 8 och 9. Det här är en oroväckande trend, vilken har svängt efter år 2019. Speciellt alkoholdrickandet bland unga män har ökat. På andra stadiet är år 2023 betydligt lägre än under de föregående åren. Första och andra årets studerande vid yrkesläroanstalter dricker emellertid betydligt mera även om det har minskat: 18,1 procent år 2023 är mycket berusade minst en gång per månad, där motsvarande siffra år 2021 var 30,7 procent. I gymnasiet är siffran 15,9 procent 2023.

Experimenten med olagliga droger har år 2023 minskat något jämfört med år 2021. Då märktes en stor förändring, då experiment med droger hade ökat i alla åldersgrupper bland ungdomarna. Resultaten från år 2023 är emellertid betydligt högre än år 2019. I årskurserna 7-9 hade 6,2 procent av eleverna i klasserna 8 och 9 prövat på olagliga droger. Vid yrkesläroanstalter hade 11,7 procent av första och andra årets studerande prövat på olagliga droger. I gymnasiet är motsvarande siffra 10,3 procent.

Spelande av penningspel är ungefär lika vanligt i Vasa som i jämförelsestäderna. Penningspel spelas varje vecka av 5,1 procent av eleverna i klass 8 och 9, landets genomsnitt är 5,2 procent (2023). Antalet har sjunkit överallt under det senaste årtiondet.

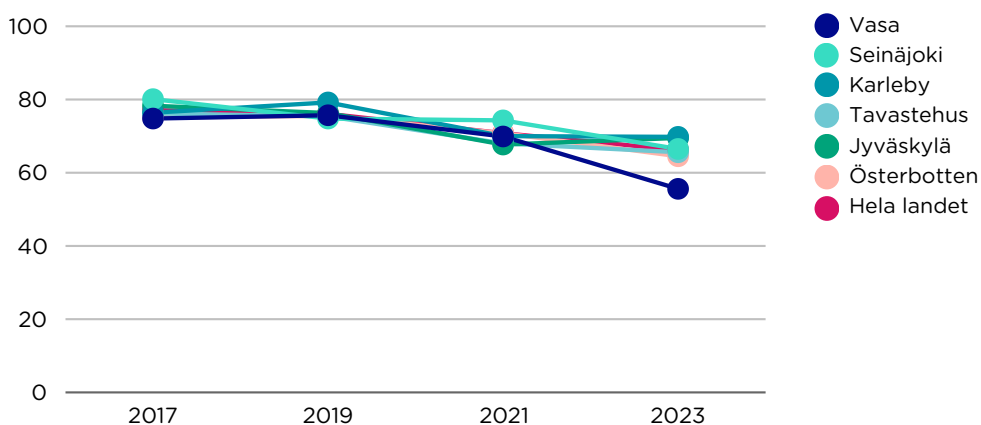
Användningen av rusmedel eller tobaks- och nikotinprodukter som väcker oro samt mängden penningspelande har under de senaste åren hållits ganska stabil. I årskurserna 7-9 har den oroväckande verksamheten ökat.

Personer på 15-24 år som vårdats på vårdavdelningar på grund av rusmedel är i Vasa färre än i jämförelsestäderna: 1,5 / 1 000 år 2022. Genomsnittet för hela landet var ifrågavarande år 2,4 / 1 000 och i några jämförelsestäder även betydligt högre (Karleby 5,8 / 1 000). Personer i åldern 15-24 år som vårdats på missbrukaranstalter har i Vasa fortgående varit flera än i jämförelsestäderna, men år 2022 sjönk antalet dramatiskt: År 2021 var resultatet 2,5 / 1 000 och år 2022 0,6 / 1 000 (landets genomsnitt 0,9 / 1 000).

3.2.5. Funktionsförmåga

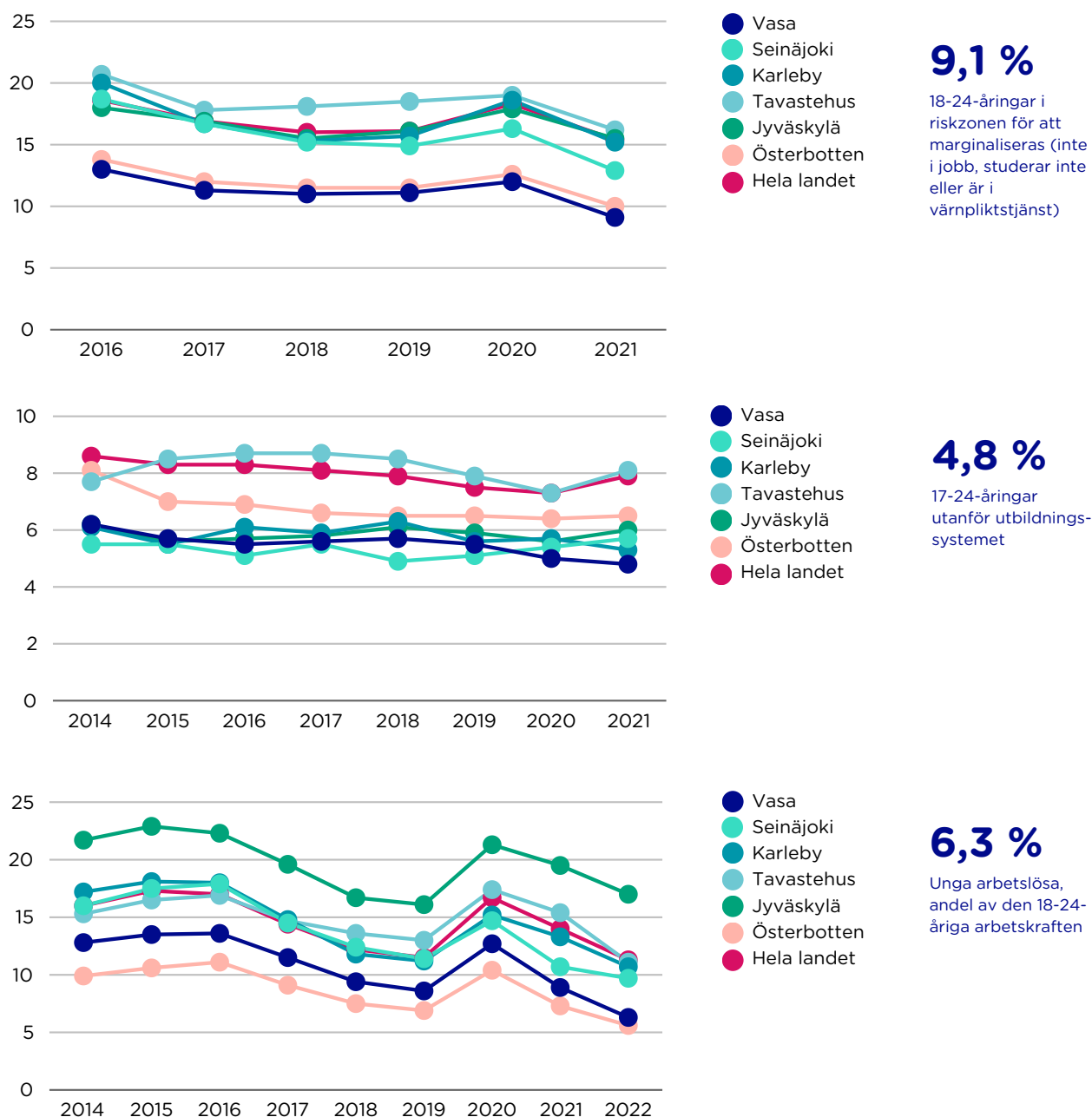
Ungdomarna är allt missnöjdare med sitt liv, och Vasas resultat är lågt jämfört med övriga städer och landet i genomsnitt. Av eleverna i årskurserna 8 och 9 är 66,1 procent nöjda med sitt liv i dagsläget. Av första och andra årets studerande i yrkesläroanstalter är 55,6 procent nöjda och i gymnasier 63,5 procent (2023). Det finns en klar skillnad på nöjdheten mellan könen, unga kvinnor är mindre nöjda än unga män – till exempel i årskurserna 7–9 är 78,7 procent av männen och 55 procent av kvinnorna nöjda med sitt liv.

55,6 %

av yrkesskolornas 1a och 2a klassister är nöjda med sitt liv för tillfället

I Vasa är risken för marginalisering bland ungdomar liten. Risken för marginalisering kan man se bland unga (här 18-24-åringar) som inte arbetar, studerar eller är i beväringstjänst. Vasa har av alla jämförelsestäder den minsta risken för marginalisering, 9,1 procent, medan landet i genomsnitt har 15,4 procent (2021). De ungdomar (17-24-åringar) som blivit utanför utbildnings-systemet är i Vasa färre än i jämförelsestäderna, bara 4,8 procent (2021). Ungdomsarbetslösheten följer trenderna i samhället och i jämförelsestäderna, men Vasas resultat hör till de lägsta i jämförelsestäderna – bara Österbottens resultat är lägre. I Vasa var ungdomsarbetslösheten (18-24-åringar) 6,3 procent år 2022, då hela landets medeltal var 11,3 procent.

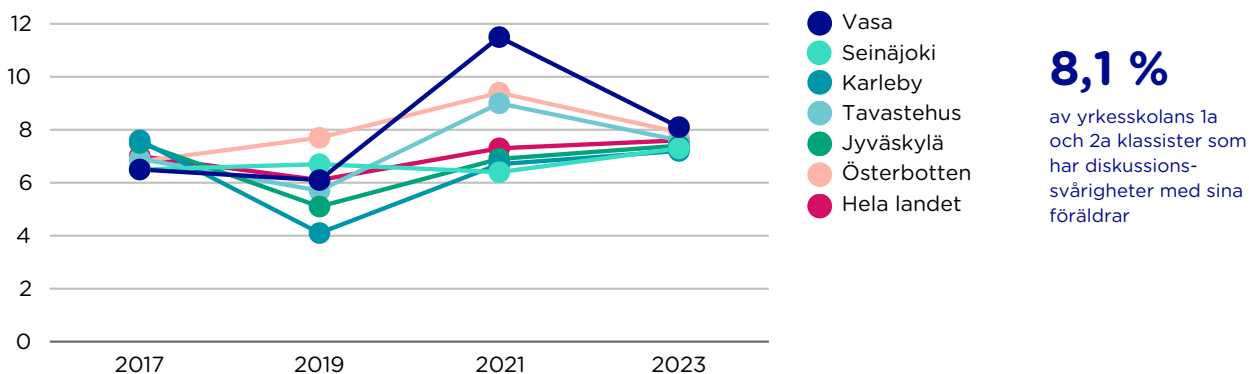
Vasaungdomar behöver sällan utkomststöd, både då det gäller kort- och långvarigt. I Österbotten får bland 18-24-åringarna emellertid ännu färre utkomststöd. År 2022 fick 10,2 procent av 18-24-åringarna utkomststöd. Långvarigt utkomststöd hade 1,6 procent fått.

Antalet unga som får rehabiliteringspenning har ökat i alla jämförelsestäder. I Vasa (46,7 / 1 000) och i Österbotten (44,7 / 1 000) var de år 2022 färre än i landet i genomsnitt (60,2 / 1 000) eller i jämförelsestäderna (till exempel i Jyväskylä 90,2/1 000).

3.2.6. Delaktighet

Vasaungdomarna har av jämförelsestäderna mest svårigheter att diskutera med föräldrarna, även om antalet gick nedåt i Skolhälsoenkäten 2023. I åk 7-9 har 8,0 procent av eleverna i klasserna 8 och 9 svårigheter att diskutera med föräldrarna. I yrkesläroanstalter har 8,1 procent av första och andra årets studerande och i gymnasiet 6,2 procent svårigheter att diskutera. Unga kvinnor har klart mera svårigheter att diskutera med föräldrarna än unga män. Också unga med utländsk bakgrund upplever oftare att de har svårigheter att diskutera med föräldrarna, speciellt unga män. Av eleverna i klass 8 och 9 med utländsk bakgrund har 14,2 procent svårigheter att diskutera med föräldrarna, då motsvarande siffra för studerande med finländsk bakgrund är 3,7 procent (2021).

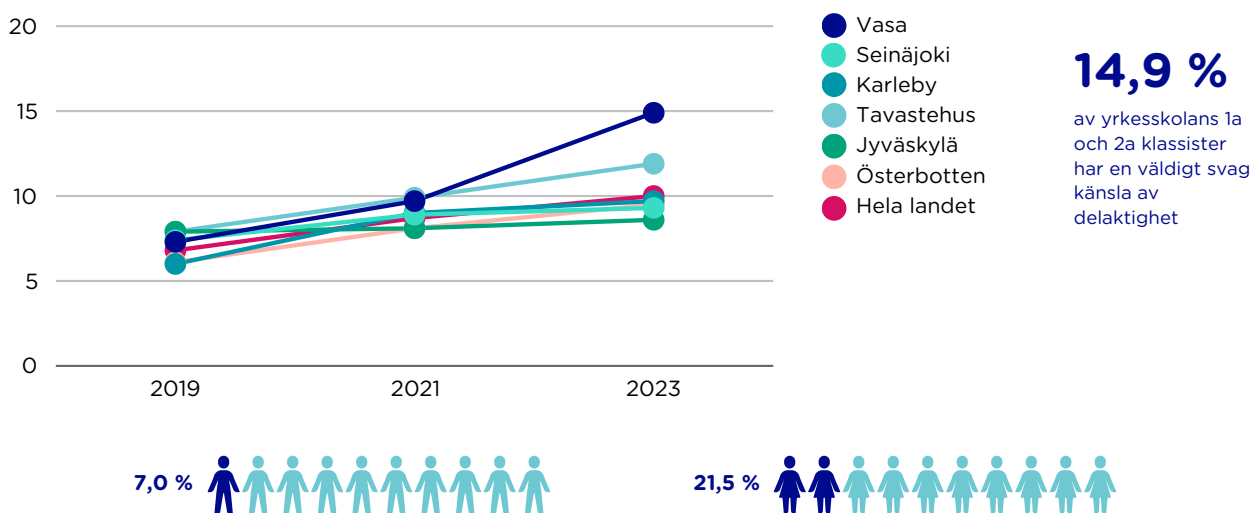

Mängden frånvaro för elever följs i Vasa omfattande upp jämfört med övriga städer. I Vasa är mängden olovlig frånvaro nära landets genomsnitt, men mängderna har emellertid ökat både i årskurserna 7-9 och i gymnasiet efter 2019. Av eleverna i klasserna 8 och 9 var 4,1 procent frånvarande utan lov minst en gång per vecka. Av första och andra årets studerande vid yrkesläroanstalter har 9,1 procent och av första och andra årets studerande i gymnasiet 3,2 procent olovlig frånvaro minst varje vecka (2023).

Lärare som inte uppmuntrar till att framföra åsikter finns överallt i allt mindre omfattning. I Vasa är resultatet nära jämförelsestädernas resultat: 30,7 procent av eleverna i klasserna 8 och 9, 14,8 procent av första och andra årets studerande i yrkesläroanstalter och 14,2 procent av första och andra årets studerande i gymnasiet upplever att lärarna inte uppmuntrar eleverna till att framföra sina åsikter under lektionerna.

Ungdomar som inte upplever att de är en viktig del av skol- eller klassgemenskapen är få i Vasa. Trenden har under de senaste åren varit på uppgång speciellt på andra stadiet, och resultatet är nu nära landets genomsnitt. Av eleverna i klasserna 8 och 9 upplever 13,7 procent att de inte är en viktig del av skol- eller klassgemenskapen. På andra stadiet upplever 9,1 procent av första och andra årets studerande i yrkesläroanstalter och 10,1 procent av första och andra årets studerande i gymnasier att de inte är en viktig del av skol- eller klassgemenskapen (2023).

Antalet unga som upplever mycket svag delaktighet har ökat i alla jämförelsestäder. Resultatet är i Vasa oroväckande i åk 7–9 och i yrkesläroanstalter. En mycket svag upplevelse av delaktighet har 11,5 procent av eleverna i klasserna 8 och 9 (2023). I yrkesläroanstalter är motsvarande siffra 14,9 procent för första och andra årets studerande och i gymnasiet 8,4 procent (2023). Känslan av delaktighet är i Vasa sämre än i Österbotten i övrigt.

Antalet lärare som inte är intresserade av hur det står till med studeranden har minskat överallt, men i årskurserna 7–9 har trenden svängt. Vasas resultat avviker inte från trenden. I Vasa upplever 39,8 procent av eleverna i årskurserna 8 och 9 att lärarna inte är intresserade av hur det står till med eleverna. I yrkesläroanstalter är motsvarande siffra 20,6 procent för första och andra årets studerande och i gymnasiet 31,8 procent (2023).

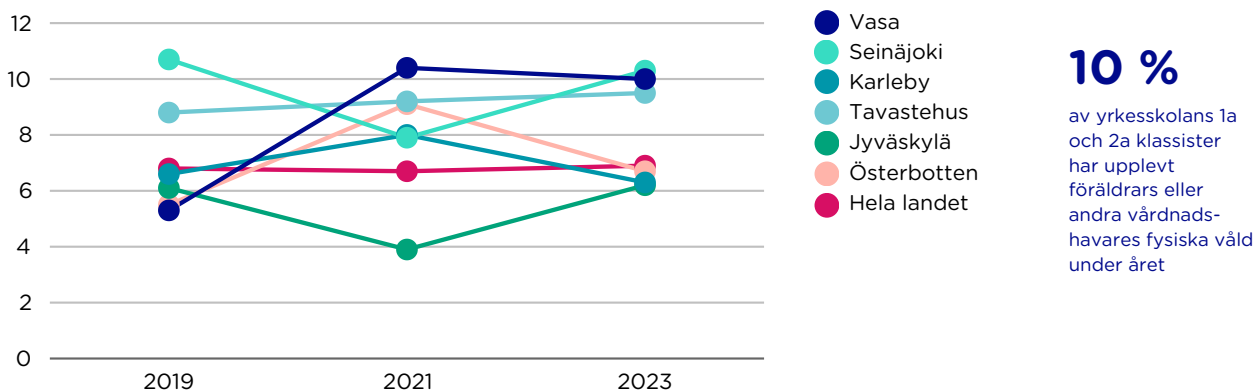
3.2.7. Trygghet

Läroanstaltens fysiska arbetsförhållanden stör studierna mera i årskurserna 7–9 (27,9 procent) än på andra stadiet (13,7 procent i gymnasiet och 12,2 procent i yrkesläroanstalter). Vasas resultat år 2023 på andra stadiet är ganska nära jämförelsestädernas resultat, men resultatet från årskurserna 7–9 är det högsta bland jämförelsestäderna.

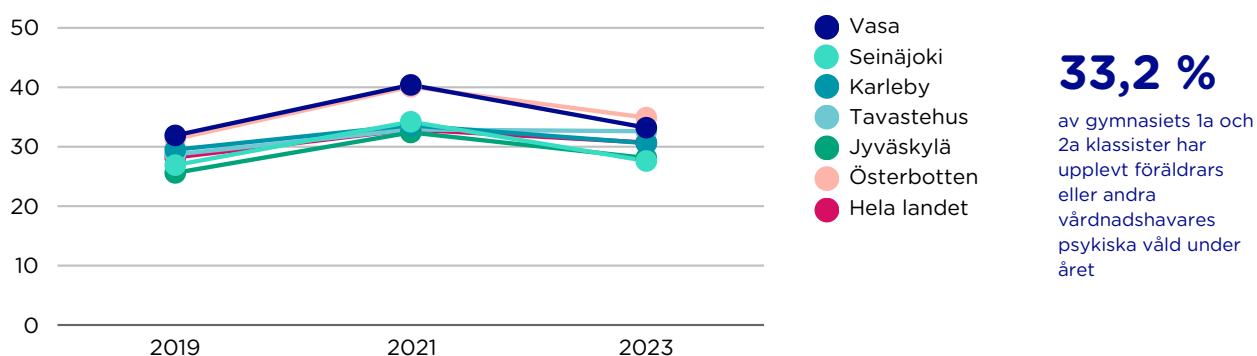
Antalet olyckor i skolan har sjunkit. Vasas resultat 2023 är nära de övriga städernas. I årskurserna 7–9 har 18,9 procent av eleverna i klasserna 8 och 9 upplevt ett olycksfall i skolan eller på skolvägen under läsåret (landets genomsnitt 19,9 procent). I yrkesläroanstalterna är antalet olyckor stora jämfört med genomsnittet: 10,4 procent av första och andra årets studerande har råkat ut för ett olycksfall (landets genomsnitt 8,8 procent). I gymnasiet har 6,9 procent råkat ut för ett olycksfall under året (landets genomsnitt 6,8 procent).

Upplevelserna av fysiskt hot är ungefär lika vanligt i Vasa som i andra städer. Av eleverna i klasserna 8 och 9 har 14,8 procent upplevt hot om fysiskt våld under året år 2023. I yrkesläroanstalter är motsvarande antal 10,2 procent och i gymnasierna 8,1 procent. Unga män i årskurserna 7–9 har upplevt fysiska hot oftare än unga kvinnor.

Vasaungas upplevelser av fysiskt våld av föräldrar är vanligare än i jämförelsestäderna. Av eleverna i årskurserna 8 och 9 har 13 procent upplevt fysiskt våld av föräldrar eller andra vuxna vårdnadshavare under året (2023). På andra stadiet har 10 procent av första och andra årets studerande vid yrkesläroanstalter och 8,9 procent av första och andra årets studerande i gymnasiet upplevt fysiskt våld av föräldrarna (2023). Upplevelsen av fysiskt våld av föräldrarna är vanligare bland unga kvinnor, speciellt i årskurserna 7–9.

Upplevelser av psykiskt våld är betydligt större än upplevelserna av fysiskt våld, och också här är resultaten bland Vasaungdomarna år 2023 högre än i jämförelsestäderna. Resultaten för Österbotten är också höga. Inom den grundläggande utbildningen har 30,4 procent av eleverna i klasserna 8 och 9 upplevt psykiskt våld av föräldrar eller andra vårdnadshavare under året. På andra stadiet är motsvarande siffra 30,2 procent i yrkesläroanstalter och 33,2 procent i gymnasiet.

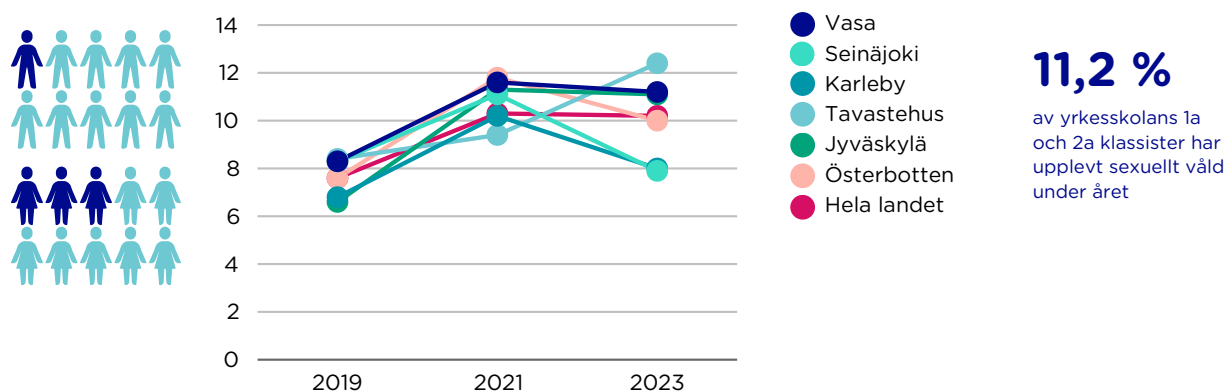

Numera är det färre unga där föräldrarnas överdrivna alkoholkonsumtion leder till skador. Inom den grundläggande utbildningen upplever 4,8 procent av eleverna i klass 8 och 9, i yrkesläroanstalterna 5,5 procent och i gymnasierna 3,8 procent av första och andra årets studerande år 2023 att en förälders överdrivna alkoholkonsumtion leder till skador. Vasas resultat är lägre än jämförelsestädernas, bara Österbottens resultat är lägre.

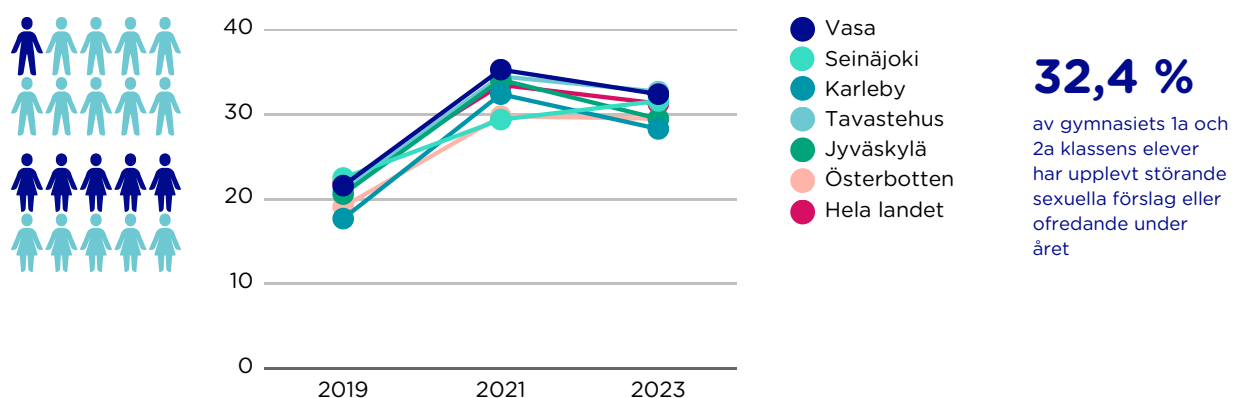
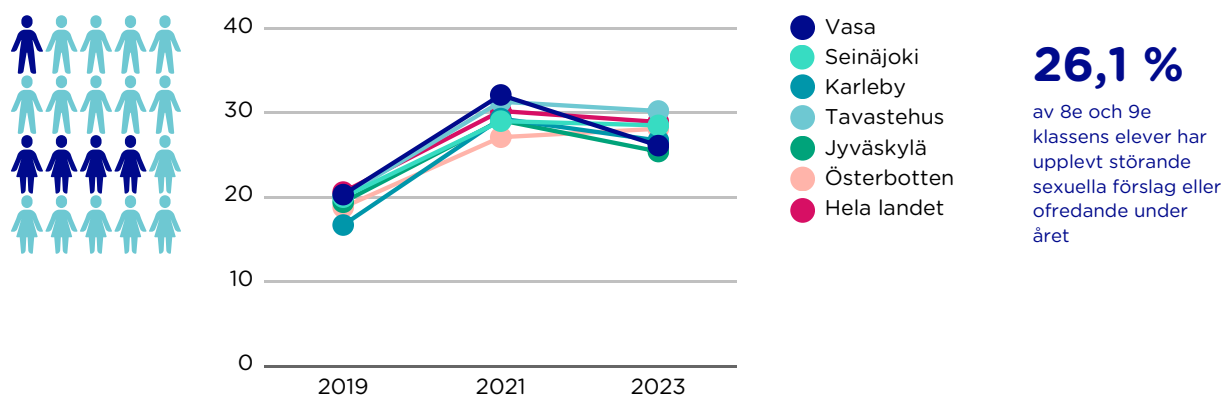
I hela landet har brott mot liv och våldsbrott bland unga varit i kraftig ökning under de senaste åren. Det finns mera unga som misstänks för brott i Vasa än i landet i genomsnitt, men antalet har minskat fortgående. Brottsmisstänkta bland 15–17-åringar är 93,9 / 1 000 och bland 18–20-åringar 118,3 / 1 000 (2022). I de utredda brotten har nationaliteten på de som misstänkts vara skyldiga i Österbotten fortgående i 10 procent varit en utlänning och i 90 procent en finländare. Trenden är stabil.

I årskurserna 7–9 är sexuellt våld vanligare i Vasa än i jämförelsestäderna. Sexuellt våld har under år 2023 9,5 upplevts av 9,5 procent av eleverna i klasserna 8 och 9 (landets medelvärde var 9,1 procent). Också på andra stadiet är nivån högre än i jämförelsestäderna och i landet i genomsnitt. I yrkesläroanstalter har 11,2 procent av första och andra årets studerande och 9,2

procent av första och andra årets studerande i gymnasiet upplevt sexuellt våld. Unga kvinnor upplever oftare sexuellt våld (11,8 procent, 16,2 procent, 13,4 procent) än unga män (7 procent, 5,4 procent, 3,2 procent).

Också sexuella trakasserier och sexuellt antastande har blivit vanligare och visar oroväckande siffror i Vasa jämfört med övriga städer. Av Vasas elever i klass 8 och 9 har 26,1 procent upplevt sexuellt ofredande eller trakasserier under året. I yrkesläroanstalter har 27,7 procent av första och andra årets studerande och i 32,4 procent av första och andra årets studerande i gymnasiet upplevt sexuellt ofredande eller trakasserier under året. Resultatet är betydligt högre än i Österbotten, där resultatet hör till de lägsta bland jämförelsestäderna. Unga kvinnor upplever betydligt mera sexuella trakasserier; i årskurserna 7–9 38,1 procent, i yrkesläroanstalterna 42,3 och i gymnasierna 48,3 procent. För unga män är motsvarande siffror 13 procent i årskurserna 7–9, 10,7 procent i yrkesläroanstalterna och 8,9 procent i gymnasierna (2023). Unga män med utländsk bakgrund upplever mera sexuella trakasserier än män med finländsk bakgrund: På Österbottens välfärdsområde har 25,9 procent av pojkarna i klass 8 och 9 upplevt sexuellt ofredande eller trakasserier under året (2021).

3.2.8. Bra och oroväckande

6,3 %

ungdomsarbetslösa, % av 18-24-årig
arbetskraft

Ungdomsarbetslösheten är liten.

29,1 %

av eleverna i klass 8 och 9 motionerar
minst en timme per dag.

Ungdomarna motionerar mer än i
jämförelsestäderna.

18,1 %

av första och andra årets studerande i
yrkesläroanstalter som är mycket
berusade minst en gång per månad

Alkoholanvändningen har minskat.

9,1 %

av 18-24 åringar löper risk för
marginalisering (arbetar inte, studerar
inte, är inte beväring)

Risken för marginalisering är låg,
ungdomarna blir kvar i skolan.

4,8 %

av ungdomar i ålder 17-24 år är utanför
utbildningssystemet

51,7 %

av 1a och 2a årets studerande sover
under vardagarna mindre än 8 timmar

Ungdomarna sover för litet.

39,9 %

Äter inte frukost varje vardagsmorgon,
% av 1a och 2a årets studerande i
gymnasiet

Allt flera unga äter inte frukost.

44,3 %

Barns och ungas fysiska
funktionsförmåga, % av manliga elever i
klass 8 som har dålig fysisk
funktionsförmåga

Unga mäns fysiska
funktionsförmåga har försämrats.

21,3 %

av 1a och 2a årets studerande i
gymnasiet har måttlig eller svår ångest

Ångesten har ökat, speciellt hos
flickor samt pojkar med
invandrarbakgrund.

12,1 %

Inte en enda nära vän, % av eleverna i
klass 8 och 9

Allt flera unga upplever att de inte
har en enda nära vän.

	6,4 % av eleverna i klass 8 och 9 använder elcigarett dagligen	Användningen av elcigarett har ökat.
	9,6 % av eleverna i klass 8 och 9 mobbas i skolan minst en gång per vecka	Mobbning har blivit vanligare.
8 % av eleverna i klasserna 8 och 9	8,1 % av första och andra årets studerande vid yrkesläroanstalter har svårt att diskutera med föräldrarna	Svårigheter att diskutera med föräldrarna har blivit vanligare.
	16,4 % av första och andra årets studerande i gymnasiet känner sig ensamma	Ensamhet har blivit vanligare.
	14,9 % av första och andra årets studerande i yrkesläroanstalter har mycket svag upplevelse av delaktighet	Känslan av delaktighet är sämre än på andra ställen.
	11,2 % av första och andra årets studerande i yrkesläroanstalter har upplevt sexuellt våld under året	Sexuellt våld har blivit vanligare.
26,1 % av eleverna i klasserna 8 och 9 och	32,4 % av första och andra årets studerande i gymnasiet har upplevt sexuellt ofredande eller trakasserier under året	Sexuella trakasserier har blivit vanligare.
	55,6 % av första och andra årets studerande i yrkesläroanstalter är nöjda med sitt liv i dagsläget	Nöjdheten med livet har sjunkit.
	10 % av första och andra årets studerande i yrkesläroanstalter har upplevt fysiskt våld av föräldrar under året	Fysiskt våld av föräldrar har blivit vanligare.
	33,2 % av första och andra årets studerande i gymnasiet har upplevt psykiskt våld av föräldrarna under året.	Psykiskt våld av föräldrarna är vanligt.

3.2.9. Hörande av unga

"I skolan säger de vuxna att "det är den där åldern". Jag skulle vilja att folk tänker på ungdomar som människor och inte bara som "tonårsångest".

"Jag skulle vilja lära mig om att vara social. I skolan måste man hela tiden vara tyst."

Ungdomarna tycker om att det finns många olika idrottsmöjligheter i Vasa.

De unga önskar att det skulle bli lättare att röra sig i vardagen. Många önskar mera cykelvägar, vilka också underhålls vintertid. Också bussarna skulle få gå till sent på kvällarna.

Vasas ungdomsgårdar fick mycket beröm och de ansågs vara viktiga. Ungdomarna skulle emellertid vilja ha mera vistelseplatser, där man bara skulle få vara. De önskar också olika grupper och evenemang utan tröskel.

Väldigt många ungdomar berättar att de upplever ångest och depression. Det här är den ungas egna upplevelse och inte nödvändigtvis någon officiell diagnos. Ungdomarna upplever också mycket stress i skolan och på fritiden. Många upplever att man i sociala medier måste upprätthålla en viss bild av sig själv. Också ensamhet ger ångest. Även om ensamhet har blivit vanligare, nämnde många ungdomar hur viktigt det var med nätgemenskaper för att lindra ensamheten. Enligt dem har coronan inte inverkat på det här särskilt mycket. Mentalvårdstjänster med låg tröskel ansågs ofta vara viktiga.

Antalet skoluppgifter och faktorer som ger ångest på fritiden påverkar de ungas sömnmängd. De unga skulle vilja påverka skoldagens tidtabell, speciellt tiderna på morgonen.

En del av de unga kvinnorna upplever att unga män inte respekterar dem i skolan. I en del av skolorna förekommer också mycket bråk, vilket ökar otryggheten. Ungdomarna skulle också vilja att vuxna ingriper i erbjudandet av droger. Ungdomarna nämner också gatukulturen och väktarnas uppförande som osäkerhetsfaktorer.

Dessutom upplevde en del av ungdomarna att de inte hade tillräckligt med gemensam tid med föräldrarna.

3.3. VÄLFÄRD HOS PERSONER I ARBETSFÖR ÅLDER

3.3.1. Levnadsvanor

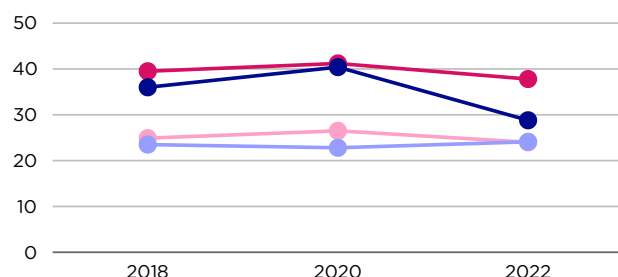
I Vasa äter personer i arbetsför ålder mera grönsaker än i jämförelsestäderna. Bland Vasabor i arbetsför ålder äter 31,8 procent grönsaker och frukter enligt näringsrekommendationerna, medan motsvarande siffra i hela landet är 30,3 procent. Intaget av grönsaker har en stark koppling till utbildning. Högt utbildade personer äter mer grönsaker än personer med lägre utbildning. Det finns statistik om saken bara i Österbotten, där personer som använder grönsaker och frukter flera gånger per dag bland lågutbildade är 22,8 procent och bland högutbildade 40,4 procent.

Personer i arbetsför ålder i Vasa motionerar ungefär lika mycket som i jämförelsestäderna – emellertid var det 62,4 procent som motionerade för lite år 2020, vilket var mer än i landet i genomsnitt. Utbildningen har betydelse: lågt utbildade motionerar mindre (i Österbotten motionerade 73,7 procent för lite år 2022) än högt utbildade (i Österbotten rörde sig 53,1 procent för lite år 2022).

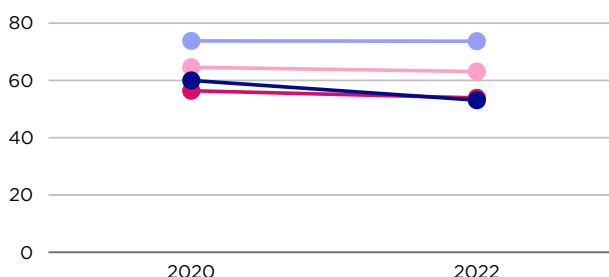
I Vasa finns inte lika många personer i arbetsför ålder med övervikt som i övriga städer. År 2020 var 21,4 procent överviktiga av personer i arbetsför ålder i Vasa ($BMI \geq 30$), medan landets medelvärde var 23,1 procent. Trenden är ganska stabil i Vasa, men på övriga ställen på uppåtgående.

● Hela landet: hög utbildning ● Hela landet: låg utbildning ● Österbotten: hög utbildning ● Österbotten: låg utbildning

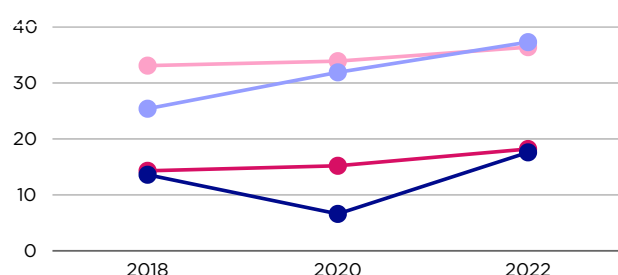
22,8 % äter grönsaker och frukt flera gånger per dag, låg utbildning

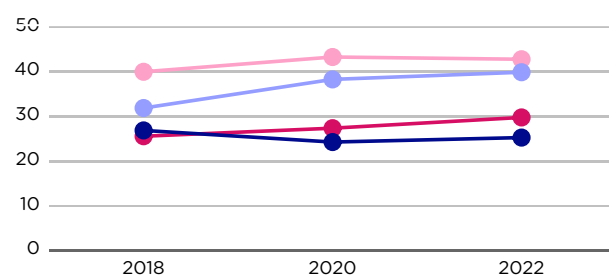
73,7 % rör sig för lite enligt hälsomotionsrekommendationen, låg utbildning

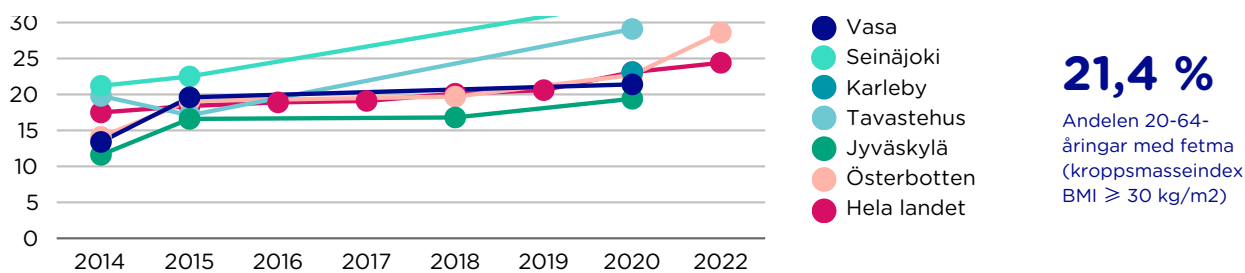

37,3 % tror att de troligtvis inte orkar arbeta till sin ålderspension (%), 20-74-åringar, låg utbildning

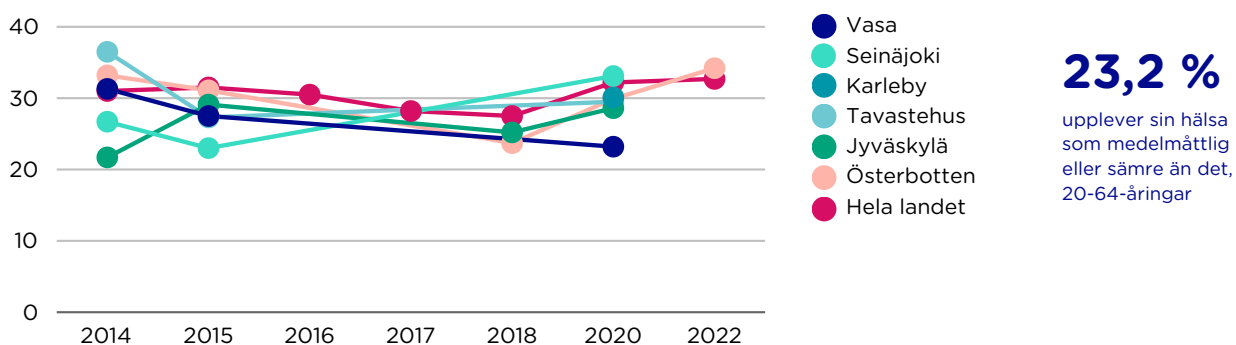
39,9 % upplever sin hälsa som medelmåttig eller sämre än det, låg utbildning

3.3.2. Hälsa

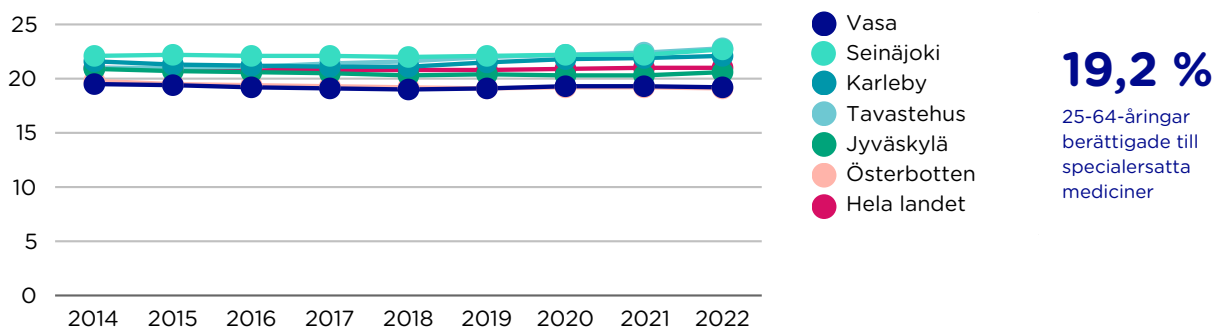
I hela Finland och i jämförelsestäderna upplevs den egna hälsan vara sämre än i Vasa, där siffran är på väg mot det bättre. Av personer i arbetsför ålder i Vasa upplever 23,2 procent att deras hälsa är medelmåttig eller sämre. Motsvarande siffra är i Österbotten 29,9 procent och i hela landet 32,2 procent. Den upplevda hälsan har en stark koppling till utbildning. Lågt utbildade upplever att deras hälsa är sämre än högt utbildade: I Österbotten (Vasas resultat kan vara annorlunda) upplevde 39,9 procent av de lågt utbildade och 25,3 procent av de högt utbildade att deras hälsa är medelmåttig eller sämre år 2022.

Vasabor i arbetsför ålder besöker inom primärvården läkarmottagningar mer sällan än personer i arbetsför ålder i jämförelsestäderna. Trenden har varit ganska stabil under det senaste årtiondet.

Vasabor i arbetsför ålder behöver inte lika mycket läkemedel och de har inte lika ofta sjukpension som i övriga Finland. Ca 19,2 procent av 25-64-åriga Vasabor var berättigade till läkemedel med specialersättning, vilket är det lägsta resultatet i jämförelsestäderna (2022). Dessutom är personerna som får sjukpension på grund av sjukdomar i stöd- och rörelseorganen och bindvävssjukdomar samt cirkulationssjukdomar få, och antalet har sjunkit under det senaste årtiondet.

Antalet aborter har varit på nedåtgående i hela Finland, men år 2022 ökade plötsligt antalet överallt. Vasas mängd (8,4 / 1 000) är högre än i landet i genomsnitt (6,9 / 1 000).

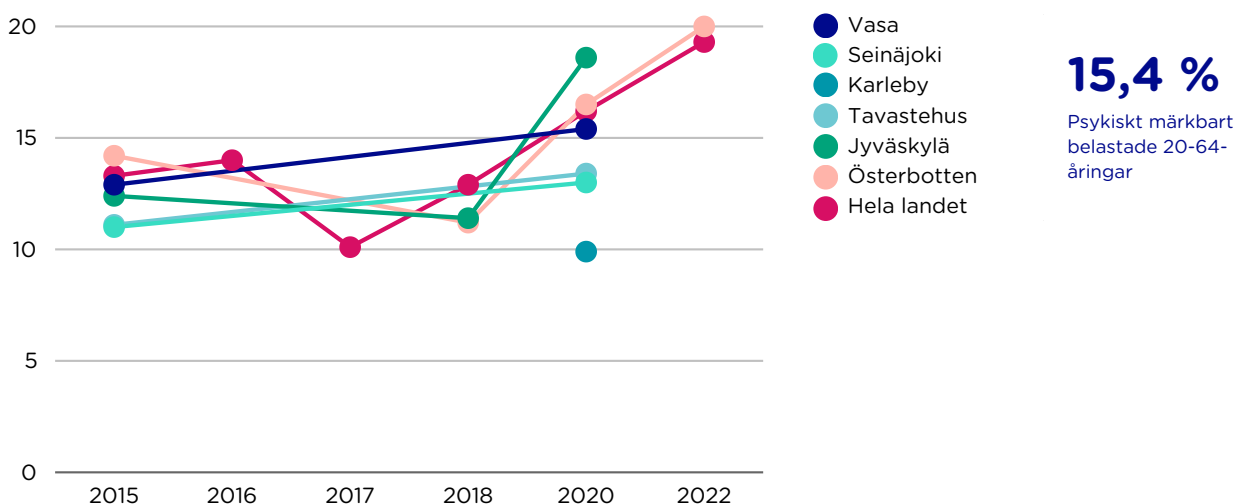
3.3.3. Mental hälsa

De sakkunniga är oroliga över gränslösheten i det moderna livet. Personer i arbetsför ålder möter på samma sätt som bland ungdomarna de övrigas vardag i sociala medier och kravet på ständig närvaro. Ett idealiskt liv presenteras, och ett vanligt liv räcker därför inte längre till. Arbetsro är viktigt för välbefinnandet. Arbetstlivets splittrade karaktär ökar den psykiska påfrestningen.

Medierna inverkan är enligt de sakkunniga oroväckande. I sociala medier är det lättare att mobba än vid fysiska möten. Dessutom skapar medierna en uppfattning om andra människogrupper, vilket påverkar gemenskapskänslan.

Antalet psykiskt belastade personer i arbetsför ålder har länge varit högt i Vasa, men efter år 2020 har jämförelsestäderna gått förbi Vasa. Trenden har varit ganska stabil i Vasa, men en liten svag ökning kan ses. År 2020 var 15,4 procent av 20-64-åriga Vasabor anmärkningsvärt belastade psykiskt. Upplevelse av betydande psykisk påfrestning har en koppling till utbildningen. Lågutbildades psykiska påfrestning är något högre. I alla grupper har andelen psykiskt belastade ökat under de senaste åren.

Personer i arbetsför ålder som har sjukpension på grund av mentala störningar och beteendestörningar är få i Vasa (2,7 procent) och trenden går långsamt neråt.

Vuxnas öppenvårdsbesök inom mentalvården är i Vasa färre (2021: 433,5 / 1 000) än i landet i genomsnitt (2021: 571,6 / 1 000), men mera än i Österbotten (2021: 381,1 / 1 000).

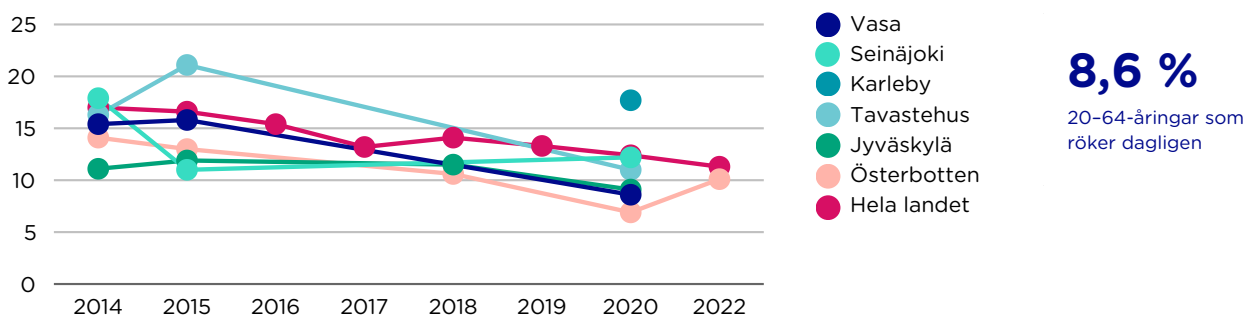
Personer i arbetsför ålder får mer rehabiliterande psykoterapi än unga, och trenden har nu gått uppåt oroväckande. I Vasa får av 25-64-åringarna 17,6 / 1000 rehabiliterande psykoterapi (2021). Det här är ändå mindre än i landet i genomsnitt, men betydligt mera än i Österbotten (12,4 / 1 000).

Personer i arbetsför ålder använder något mindre psykosläkemedel än i landet i genomsnitt.

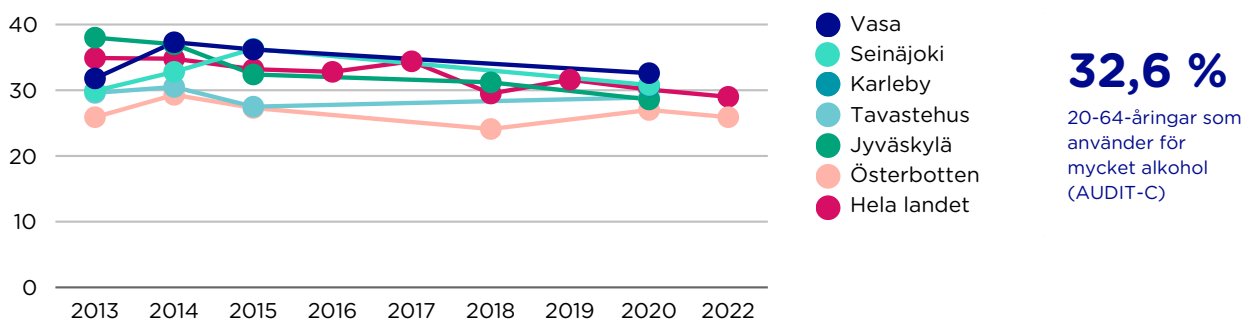

3.3.4. Rusmedel

Andelen personer i arbetsför ålder som röker dagligen minskar fortgående. År 2020 hörde Vasas 8,6 procent till de lägsta bland jämförelsestäderna. Rökningens samband med utbildningsbakgrunden är inte lika stark i Österbotten som i övriga Finland.

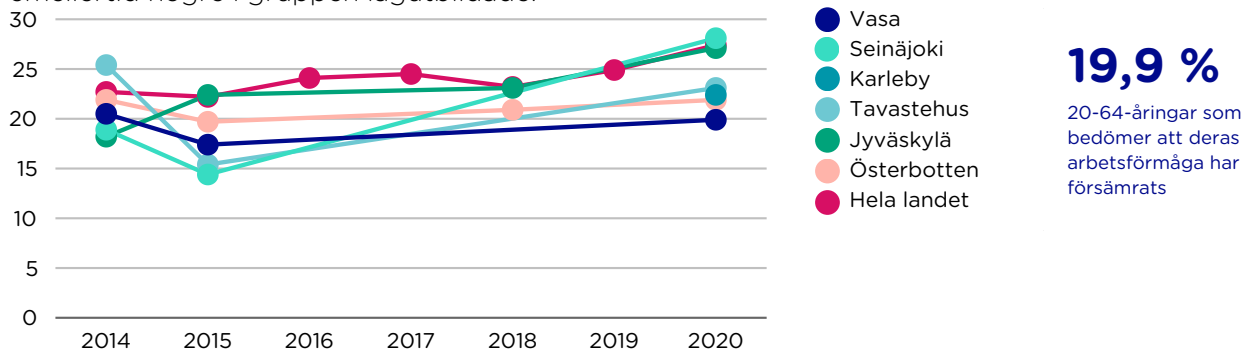
Andelen personer som använder för mycket alkohol är större i Vasa än i jämförelsestäderna. Enligt AUDIT-C-testet år 2020 använde 32,6 procent av 20-64-åringarna för mycket alkohol år 2020. Medelvärde i landet var 30,1 procent. Trenden går sakta nedåt. Överdriven alkoholkonsumtion har just inget samband med utbildningsbakgrunden. Alkohol används emellertid mest av personer med medelhög utbildning.

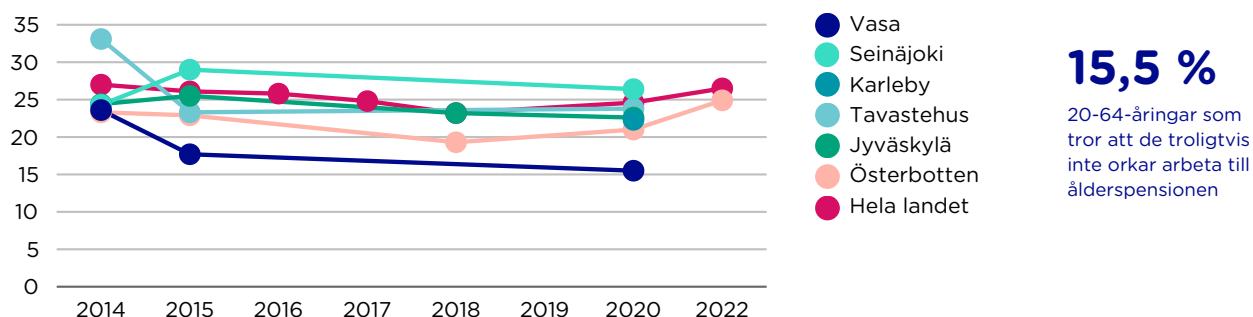
Personer på 25-64 år som vårdats på vårdavdelningar på grund av rusmedel är i Vasa färre än i jämförelsestäderna. Antalet har under de senaste åren varit på nedåtgående. Andelen personer i arbetsför ålder som vårdats på missbrukaranstalter är i Vasa större än i jämförelsestäderna.

3.3.5. Funktionsförmåga

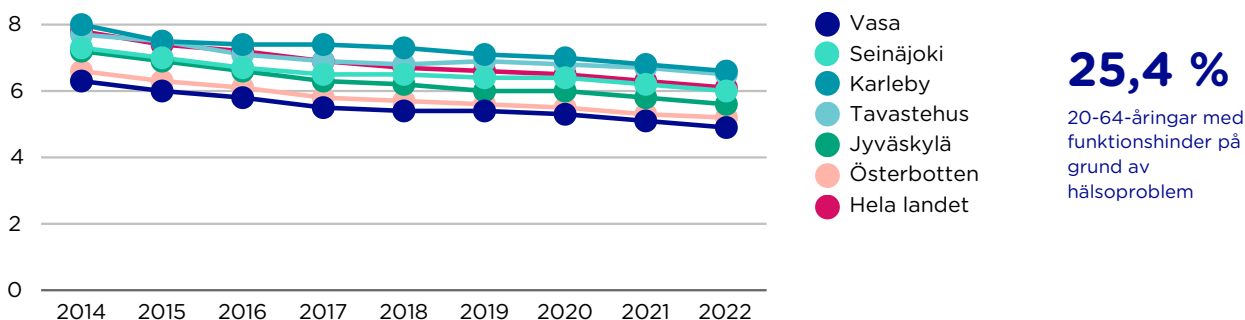
Arbetsförmågan är i Vasa bättre än i övriga Finland och i Österbotten, fastän en nedåtgående trend märks överallt. I Vasa bedömer 19,9 procent av personerna i arbetsför ålder att deras arbetsförmåga blivit sämre, medan motsvarande siffra i hela landet är 27,4 procent och i Österbotten 21,9 procent. Personer som bedömer att deras arbetsförmåga har blivit sämre är i Österbotten (Vasas resultat syns inte separat) mindre än i övriga landet i alla utbildningsgrupper. Andelen personer som bedömer att deras arbetsförmåga har försämrats är emellertid högre i gruppen lågutbildade.

De som tror att de sannolikt inte orkar arbeta fram till ålderspensionsåldern har i Vasa varit få, betydligt färre än i landet i genomsnitt. Vasas resultat år 2020 var 15,5 procent och medelvärdet för hela landet 24,6 procent. Också trenden ser bra ut. Utbildningsnivån har emellertid stor betydelse: lågt utbildade (37,3 procent i Österbotten år 2022) tror mer allmänt än högt utbildade (17,6 procent i Österbotten år 2022) att de inte orkar arbeta fram till ålderspensionsåldern.

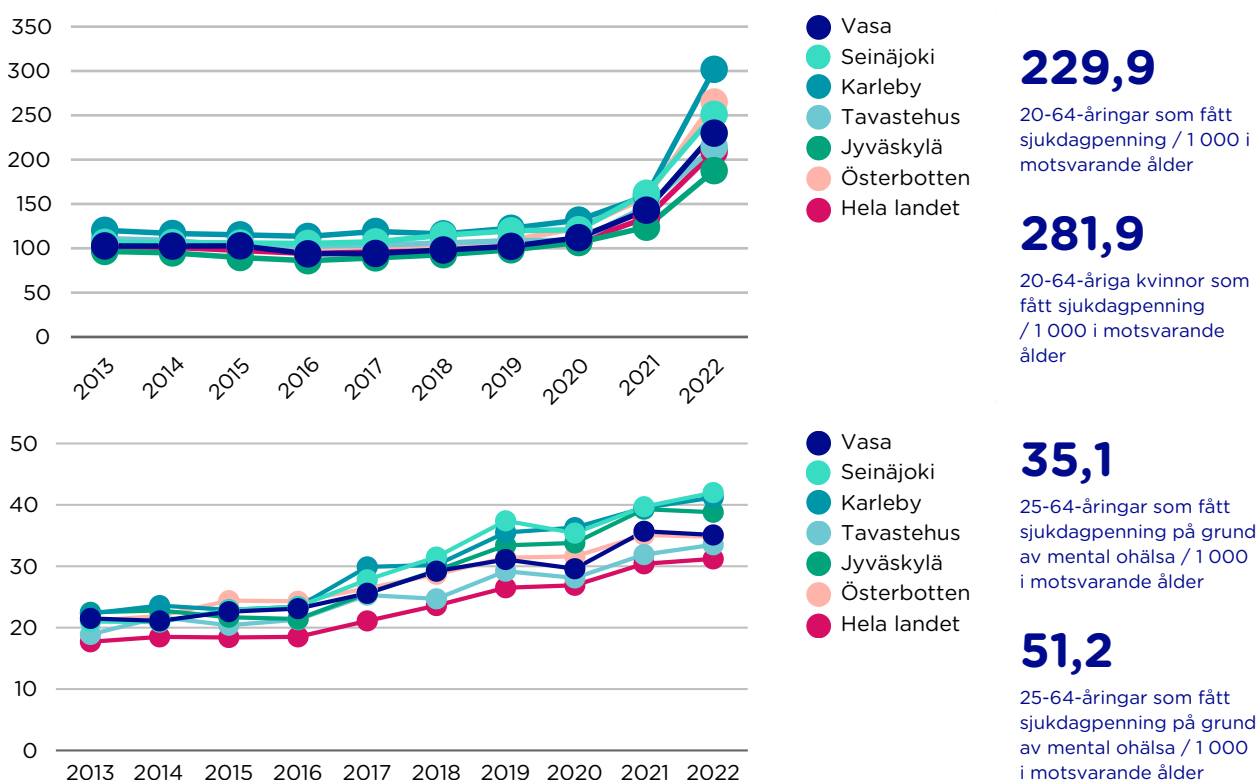
I Vasa har färre funktionshinder på grund av hälsoproblem bland personer i arbetsför ålder än i jämförelsestäderna. Av personer i arbetsför ålder råkar 25,4 procent ut för funktionshinder på grund av hälsoproblem. Landets medelvärde är 29,5 procent. Utbildningsbakgrunden har bara ett litet samband med funktionshinder, men lågutbildade människor har något mera funktionshinder på grund av hälsoproblem (statistik finns tillgänglig bara för Österbotten).

Antalet långtidsarbetslösa har under de senaste åren ökat klart. År 2021 var antalet långtidsarbetslösa i Vasa 32,6 procent av de arbetslösa. Antalet långtidsarbetslösa är något färre än i landet i genomsnitt, men större än i Österbotten, Karleby och Seinäjoki. Andelen svärsysselsatta har under det senaste årtiondet varit stabilt. I Vasa är 4,4 procent av 15-64-åringarna svärsysselsatta.

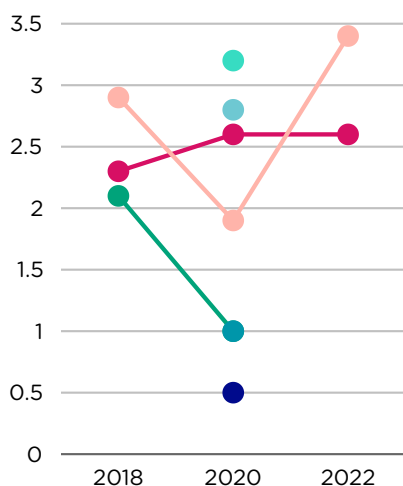
Personer i arbetsför ålder som fått lång-eller kortvarigt utkomststöd tid är i Vasa ungefär på samma nivå som i landet i genomsnitt. År 2022 fick 8,1 procent av 25-64-åringarna utkomststöd, 2,3 procent av 25-64-åringarna under en lång tid. I Österbotten betydligt färre.

Andelen som fått sjukdagpenning har under de senaste åren ökat betydligt. Vasas siffra är nära siffrorna för jämförelsestäderna. Antalet personer som fått partiell sjukdagpenning har varit stabilt, men antalet personer som fått sjukdagpenning har stigit i alla jämförelsekommuner under de senaste åren. Vasas siffra 199,5 / 1 000 från år 2022 är ungefär samma som i landet i genomsnitt, men betydligt högre än 2021 års siffra 127 / 1 000. Andelen personer som fått sjukdagpenning på grund av psykisk ohälsa är högre i Vasa än i landet i genomsnitt, men lägre än i en del av jämförelsestäderna. Kvinnor får betydligt oftare sjukdagpenning än män (kvinnor 245,1 / 1 000 och män 158,5 / 1 000 år 2022).

Vasabor i arbetsför ålder har mycket sällan svårigheter att gå en sträcka på 500 meter. Vasas resultat är bättre än Österbottens och alla jämförelsestäders. Bland hela befolkningen har svårigheter att gå förekommit mer än på andra ställen, men trenden ser bra ut, och Vasas resultat är nu nästan den minsta i jämförelsestäderna. Lågutbildade har något mera svårigheter att gå än högutbildade, men skillnaden är liten.

Få Vasabor har svårigheter att springa en sträcka på 100 meter, 5,8 procent upplevde stora svårigheter år 2020. Österbottens andel är 9,6 procent och i hela landet 9,7 procent). Svårigheter att springa har samband med personens utbildningsnivå i hela landet, men i Österbotten är det inte så starkt. Trenden med svårigheter att springa är på uppåtgående i alla utbildningsgrupper.

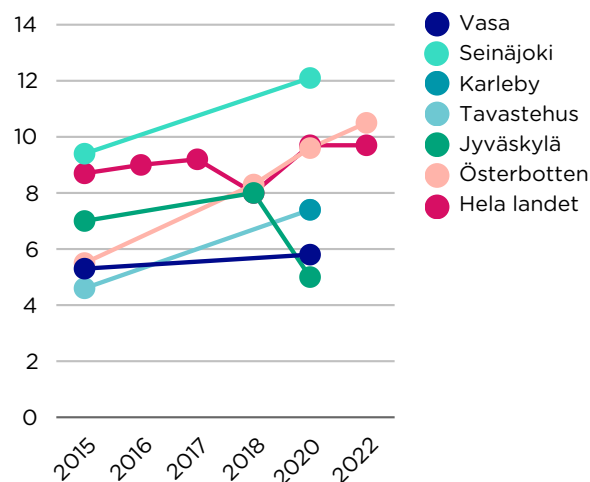

0,5 %

20-64-åringar med stora problem att gå 500 meter

5,8 %

20-64-åringar med stora problem att springa 100 meter

I Vasa finns få klienter under 64 år inom närståendevården (0,3 procent i åldersgruppen år 2021). Inom hela befolkningen har antalet klienter inom stödet för närståendevård stigit.

Under det senaste årtiondet har antalet personer i arbetsför ålder som behöver personlig assistans ökat i alla jämförelsestäder. Vasas siffra 514,6 / 100 000 för motsvarande ålder är emellertid nära landets medelvärde 523,2 / 100 000.

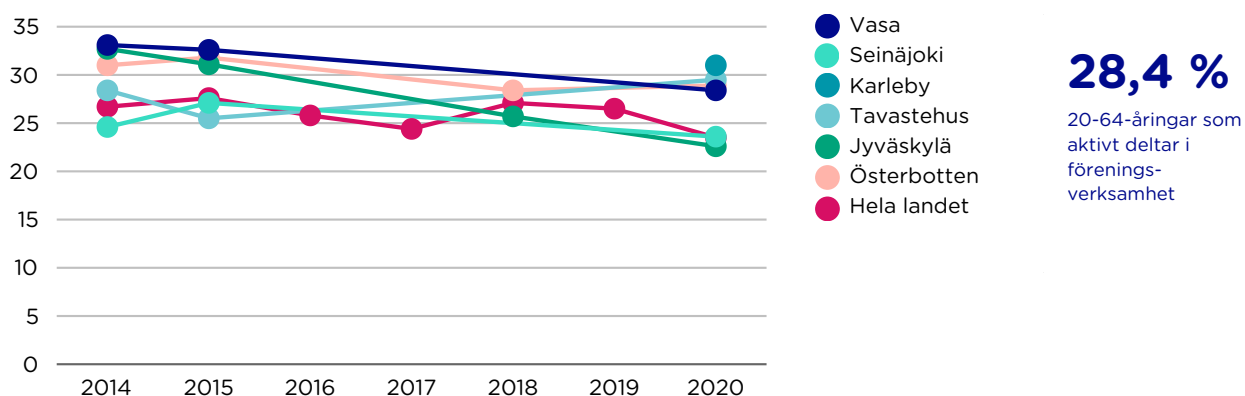
3.3.6. Delaktighet

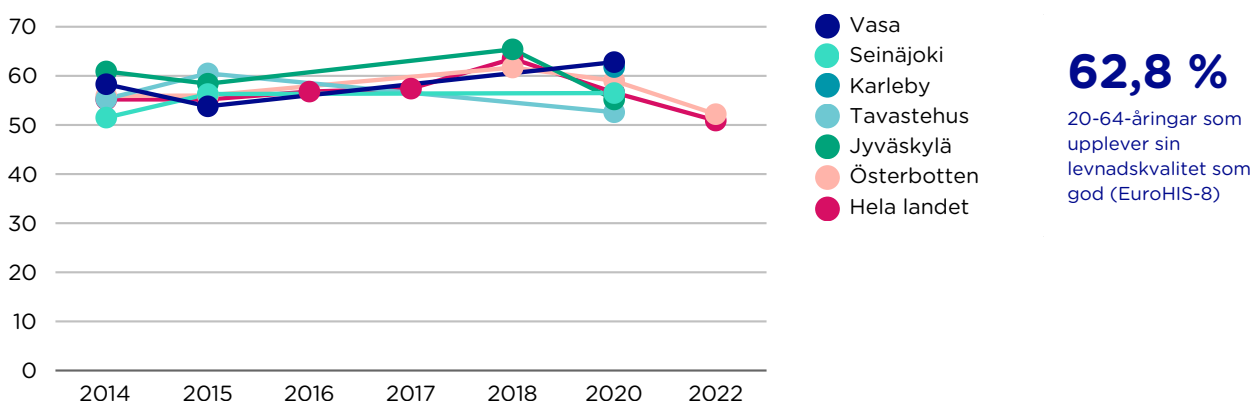
Utanförskap är en svår utmaning som inverkar på många saker. Många olika faktorer kan leda till utanförskap. En problematisk grupp som de sakkunniga nämner är kvinnor med invandrarbakgrund som ofta stannar hemma och inte deltar i samhället. Servicen och kommunikationen ska planeras så att de människor som behöver hjälp hittar den. Utanförskap kan leda till likgiltighet, vilket gör det ännu svårare att få service. En del av utanförskapet är bristen på meningsfull verksamhet.

Sakkunniga betonar att det med tanke på individens välbefinnande är viktigt att hen har någonting meningsfullt att göra och möjlighet att påverka. Också samhällets attityder inverkar mycket. Sakkunniga upplever att fysiskt arbete värdesätts allt mindre i samhället. Det är viktigt för varje individs välbefinnande att partiellt arbetsföras kunskaper kan utnyttjas och att det förstås att människan i sig själv är värdefull.

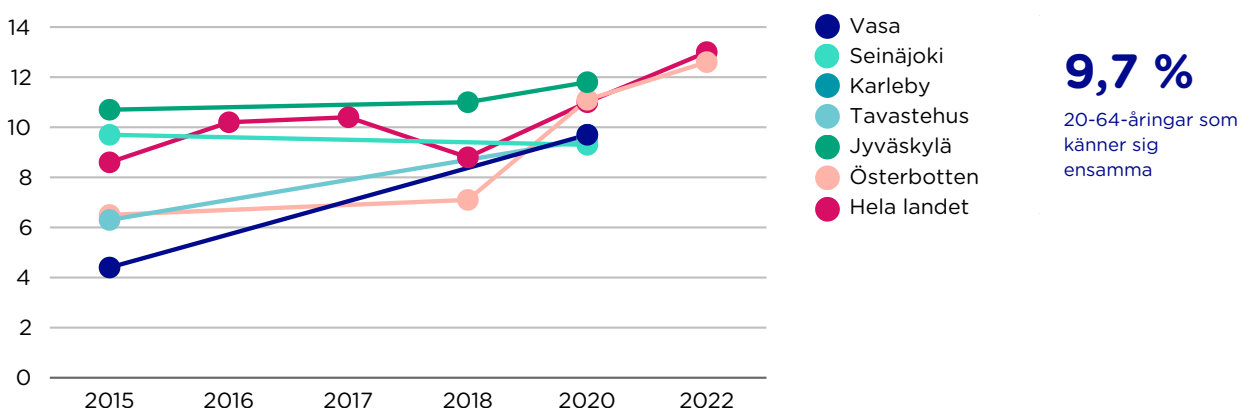
I Vasa deltar man mer i föreningsverksamhet än i andra städer, även om trenden är på nedåtgående. Resultatet är mycket Österbotten-betonat – Österbottens, Karlebys och Vasas resultat är högre än de andras. Av personer i arbetsför ålder deltog 28,4 procent aktivt i föreningsverksamhet år 2020. Aktiviteten har minskat i alla jämförelsestäder med undantag för Tavastehus. I Österbotten deltar högutbildade oftare i föreningsverksamhet (39 procent) än lågutbildade (23,3 procent), men skillnaden är inte lika stor som i Jyväskylä (41,1 procent och 14,9 procent). I Vasas resultat syns inte utbildningsgruppsvisa siffror.

Personer i arbetsför ålder i Vasa upplever att de har en bra livskvalitet (EuroHIS-8) oftare än i jämförelsestäderna. God livskvalitet upplever 62,8 procent (2020) att de har och trenden verkar bra. Utbildningen inverkar på den upplevda livskvaliteten. Högutbildade upplever att deras livskvalitet är bättre - 66,5 procent (2020) av österbottningarna (Vasas resultat kan vara annorlunda) bland de högutbildade upplever att deras livskvalitet är bra och bland de lågutbildade 54,7 procent (2020).

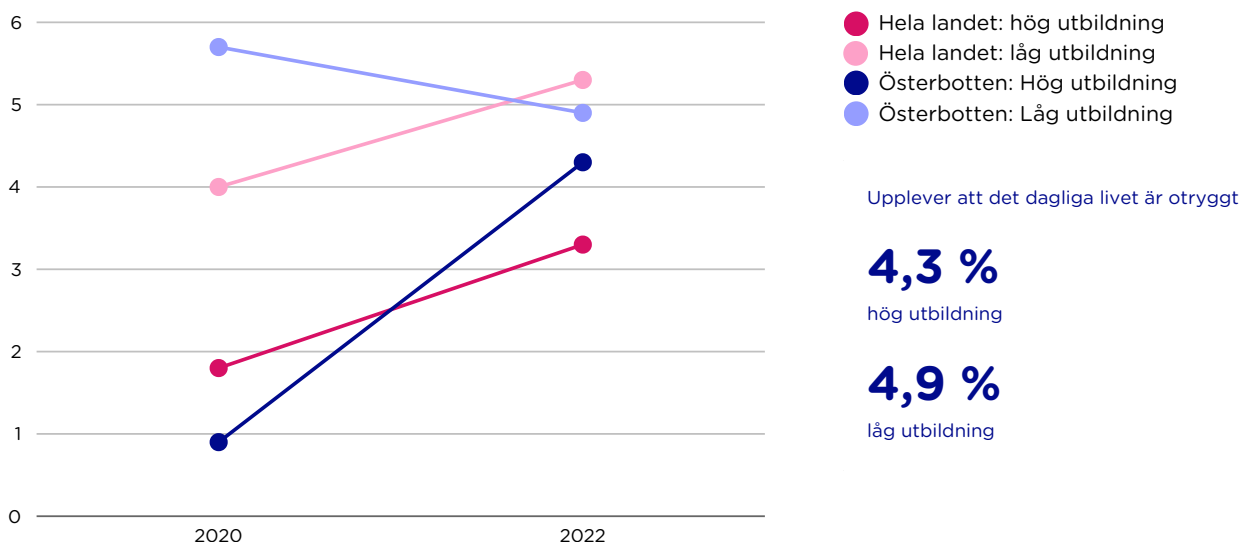
Ensamhet är allt vanligare bland Vasabor i arbetsför ålder. Efter år 2015 syns en oroväckande stigande trend. År 2020 kände 9,7 procent av personer i arbetsför ålder sig ensamma. Resultatet är emellertid lägre än i landet i genomsnitt, i Jyväskylä eller Österbotten. Ensamhetens samband med utbildning ser inte ut att vara betydande.

Antalet skilsmässor bland 25-64-åringar är nära landets medelvärde. År 2020 var Vasas resultat det högsta bland jämförelsestäderna, men antalet har sjunkit: år 2022 hade Vasa 16,0 skilsmässor per tusen gifta i motsvarande ålder. Österbottens resultat 12,1 / 1 000 är betydligt lägre än Vasas resultat.

3.3.7. Trygghet

I Vasa upplever man något större trygghet än i landet i genomsnitt, emellertid inte störst i jämförelsestäderna. Av Vasabor i arbetsför ålder upplever 74,7 procent att det dagliga livet är väldigt eller mycket tryggt. Utbildningsbakgrunden har just ingen betydelse. Av personer i arbetsför ålder upplever 2,5 procent att det dagliga livet är otryggt, vilket är mindre än i landet i genomsnitt. Utbildningsbakgrunden inverkar på otryggheten, men enligt de nyaste statistikuppgifterna är skillnaden mellan otrygghet bland lågutbildade inte mycket högre i Österbotten än bland högutbildade (Österbotten år 2022, Vasas resultat finns inte separat).

3.3.8. Bra och oroväckande

62,8 %

Andel som tycker deras livskvalitet (EuroHIS 8) är bra (%), 20-64-åringar

Livskvaliteten upplevs vara bättre än i jämförelsestäderna.

28,4 %

20-64-åringar som deltar aktivt i föreningsverksamhet

Aktivt deltagande i föreningsverksamhet.

19,9 %

Andel som bedömer att deras arbetsförmåga har blivit sämre (%), 20-64-åringar

15,5 %

Andelen som tror att de sannolikt inte orkar arbeta fram till ålderspensionsåldern (%), 20-64-åringar

Arbetsförmågan och orken i arbetet är bra jämfört med andra städer.

8,6 %

20-64-åringar som röker dagligen

Rökning är ovanligare än på andra ställen.

0,5 %

har stora svårigheter att gå en 500 m sträcka, andel (%), 20-64-åringar

5,8 %

har stora svårigheter att springa en sträcka på 100 meter (%), 20-64-åringar

Förmågan att gå och springa är bättre än på andra ställen.

21,4 %

Andelen feta (kroppsmasseindex BMI $\geq$ 30 kg/m²) 20-64-åringar

Andelen feta är mindre än på andra ställen.

19,2 %

25-64-åriga som är berättigade till specialersättning för läkemedel

Personer i arbetsför ålder behöver mindre läkemedel.

23,2 %

Andelen personer som upplever att deras hälsa är medelmåttig eller sämre (%), 20-64-åringar

Hälsan upplevs vara bra.

25,4 %

Funktionshinder på grund av hälsoproblem, 20-64-åringar

Funktionshindren i anslutning till hälsoproblem är få.

4,9 %

25-64-åringar som får sjukpension

Andelen personer som får sjukpension är liten.

9,7 %

Andelen personer som känner sig ensamma (%), 20-64-åringar

Ensamhet har blivit vanligare.

22,8 %

Andel som använder grönsaker och frukter enligt näringsrekommendationerna (%), låg utbildning

73,7 %

Andel som motionerar för lite enligt rekommendationen om hälsomotion (%), låg utbildning

Lågutbildade personers hälsa är sämre (intag av grönsaker, motionsaktivitet, ork i arbetet och upplevd hälsa).

37,3 %

Andel som tror att de sannolikt inte orkar arbeta fram till ålderspensionsåldern (%) 20-74-åringar, låg utbildning

39,9 %

Andelen personer som upplever att deras hälsa är medelmåttig eller sämre (%) låg utbildning

229,9

personer som fått sjukdagpenning 16-64-åringar/1000 i motsvarande ålder

281,9

personer som fått sjukdagpenning av 16-64-åriga kvinnor/1000 i motsvarande ålder

Antalet personer som fått sjukdagpenning har blivit vanligare (speciellt på grund av psykisk ohälsa och speciellt bland kvinnor).

35,1

personer som fått sjukdagpenning på grund av psykisk ohälsa 25-64-åringar /1000 i motsvarande ålder

51,2

personer som fått sjukdagpenning på grund av psykisk ohälsa av 25-64-åriga kvinnor /1000 i motsvarande ålder

15,4 %

Andelen personer som upplever betydande psykisk påfrestning

Upplevelse av psykisk påfrestning är allmän.

3.3.9. Hörande av personer i arbetsför ålder

“Det är viktigt att vara ledsen och gråta, när man är ledsen. Lycka är inte att man är glad och lycklig hela tiden.”

“Renlighet i hemmet, mera vild natur i staden, möjlighet att odla på gården till våninghus, enhetligare och lättframkomligare cykelvägar, en trevlig människonära stad.”

“Det är svårt att hitta hobbyer eller situationer, där man under en längre tid skulle kunna bli bekant med människor. Det blir lätt en känsla av utanförskap”

Personer i arbetsför ålder mår i princip bra. De är nöjda med sin egen livsmiljö och sociala situation. Enligt personer i arbetsför ålder inverkar goda levnadsvanor på välbefinnandet som helhet. En stor del berättar att de motionerar tillräckligt och att de har tid för avkoppling. Intaget av grönsaker är däremot för litet. Personer i arbetsför ålder uppskattar utegym och motion gående eller med cykel i naturen. Personer i arbetsför ålder skulle vilja att närheten till havet skulle utnyttjas mera. Simning är mycket populärt och strandområdet även i övrigt. Utevistelse upplevs vara bra också för den psykiska hälsan.

Personer i arbetsför ålder nämnde att antalet föreningar är en bra sak. Föreningarna ökar enligt dem gemenskapskänslan. Många upplever emellertid att informationen om stadens service är bristfällig. Därför skulle de önska att kommunikationen om servicen skulle bli klarare och att all servicen skulle finnas på samma ställe. Hobbymässor och grentestning skulle vara bra sätt att få människor att bekanta sig med nya hobbyer och att motionera.

En lummigare stadsmiljö önskas till exempel genom att blommor och träd planteras, och man önskar att naturen bevaras utan att det byggs för mycket hus. Mer parkområden önskas, men också natur i naturligt tillstånd uppskattas och till exempel mera naturstigar önskas. Andra önskemål är också mera allmänna sopkärl bland annat för hundbajspåsar och mera bänkar. Också mindre skadegörelse önskas. Hundskogar och andra platser som planerats för sällskapsdjur är populära.

Ett starkt stadssamfund är viktigt för många och för att stärka det har det föreslagits till exempel sociala viloplatser, mötesplatser, samtalsmöjligheter med låg tröskel och talkoställen, där man kan låna verktyg och eventuellt får hjälp med små reparationsarbeten i hemmet. Dessutom uppskattar personer i arbetsför ålder olika evenemang med låg tröskel, speciellt musikevenemang som för samman människor.

Många i arbetsför ålder upplever att den utomstående har svårt att bli en del av stadssamfundet. "Vasaborna håller sig till sin egen grupp" har många gånger konstaterats vid hörandetillfällen. Också flerspråkighet gör det svårt att bli bekant med människor.

Offentliga färdmedel upplevs ställvis vara otillräckliga på grund av begränsade tidtabeller och rutter. Buller från bilar stör många i staden. Man önskar också att körkulturen skulle vara lugnare och tryggare och att förarna beaktar fotgängare, cyklister och andra bilister bättre. En del önskar mera och rymligare parkeringsplatser, också i närheten av idrottsplatser. För personer i arbetsför ålder är det viktigt att bussarna går enligt tidtabellerna. En del önskade att bussar skulle gå även nattetid.

Inom boendet är det för många viktigt med eget utrymme och synnerligen många skulle också önska möjlighet till en egen gård eller till exempel en liten del av en våningshusgård. Många saknar också mera lagerutrymme. Radhus är mycket populära, också bland invånare i flervåningshus. Önskan om att radhusbostäder för uthyrning skulle vara förmånligare. I våningshus finns inte alltid tillräckligt stora hissar eller hissar över huvud taget.

Största delen är nöjd med sin arbetsplats. På arbetsplatsen är det viktigt bland annat med en bra arbetsgemenskap, flexibilitet, värdesättande av arbetet och utmanande av sig själv. Saker som är skadliga för arbetsmiljön är stress, för stora krav, arbetsuppgifter som man inte själv kan påverka, arbetsplatsmobbing och dåligt chefsarbete. En stor del orkar emellertid arbeta länge ännu.

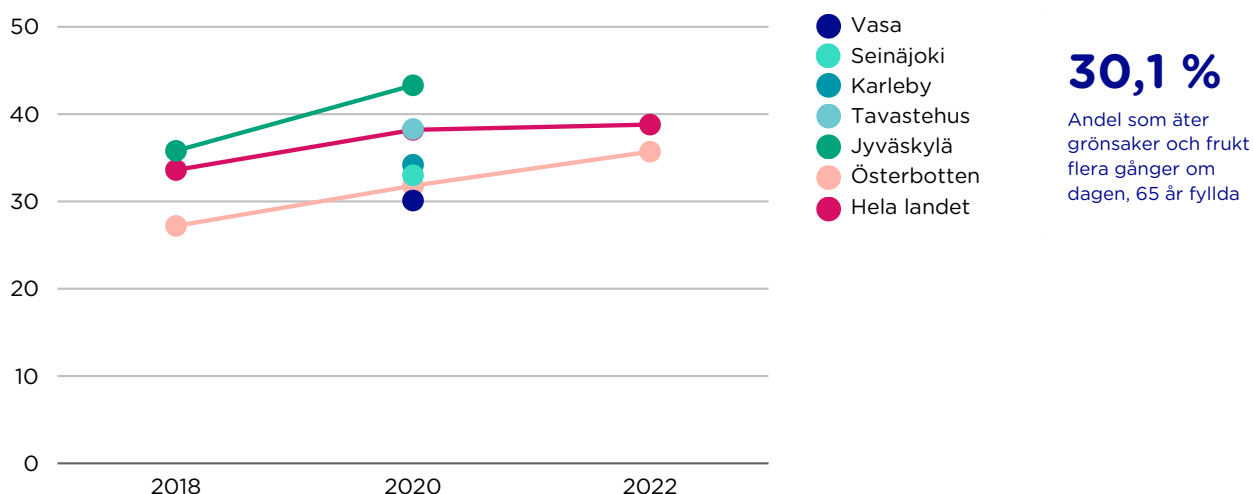
Trygghetsfaktorer upplevs vara att bli bekant med grannarna, känsla av samhörighet och tillräcklig belysning. Otrygghetsfaktorer upplevs vara ensamhet, osnygghet, vandalisering och gatugång.

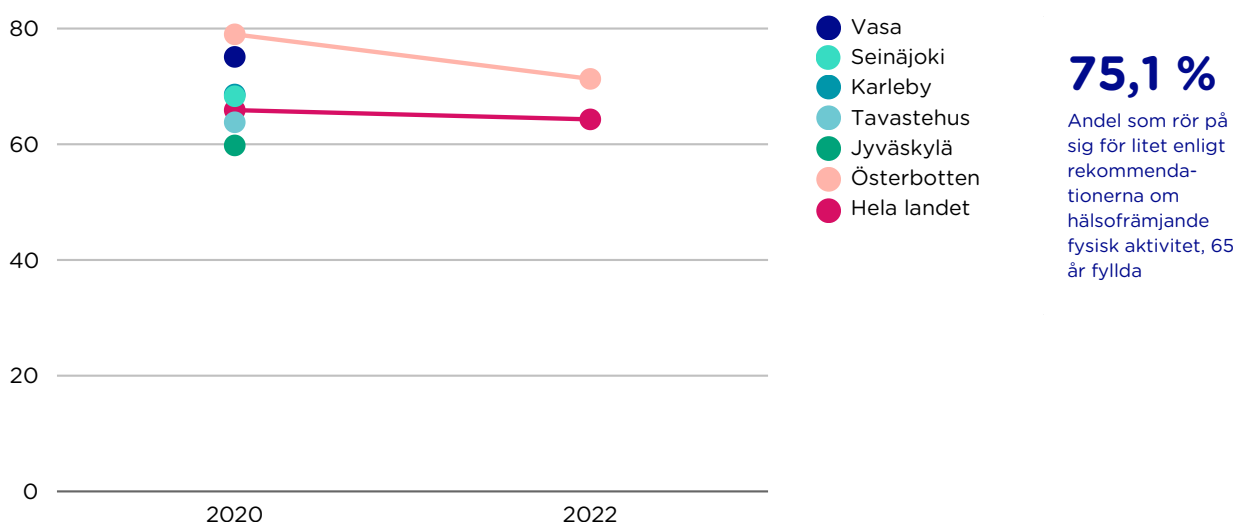
3.4. SENIORERS VÄLFÄRD

3.4.1. Levnadsvanor

Seniorerna i Vasa och Österbotten äter mindre grönsaker än i jämförelsestäderna. Av de Vasabor som fyllt 65 år äter 30,1 procent grönsaker och frukt i enlighet med näringsrekommendationerna, då hela landets resultat är 38,2 procent och resultatet i Österbotten 31,8 procent (2020).

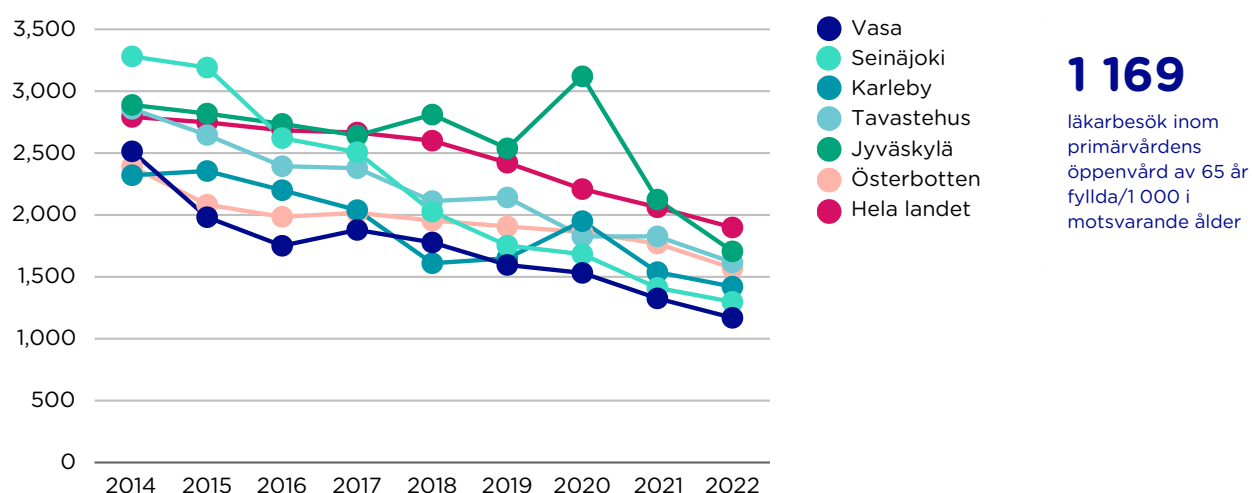
År 2020 var det särskilt bland seniorerna många som rörde på sig för litet. Av de personer som fyllt 65 år var det 75,1 procent som rörde på sig för litet. Det här är mera än genomsnittet för hela landet (65,9 procent) och alla jämförelsestäder med undantag av Österbotten (79 procent). Seniorernas gång- och springförmåga är ungefär i samma klass som i jämförelsestäderna.

3.4.2. Hälsa

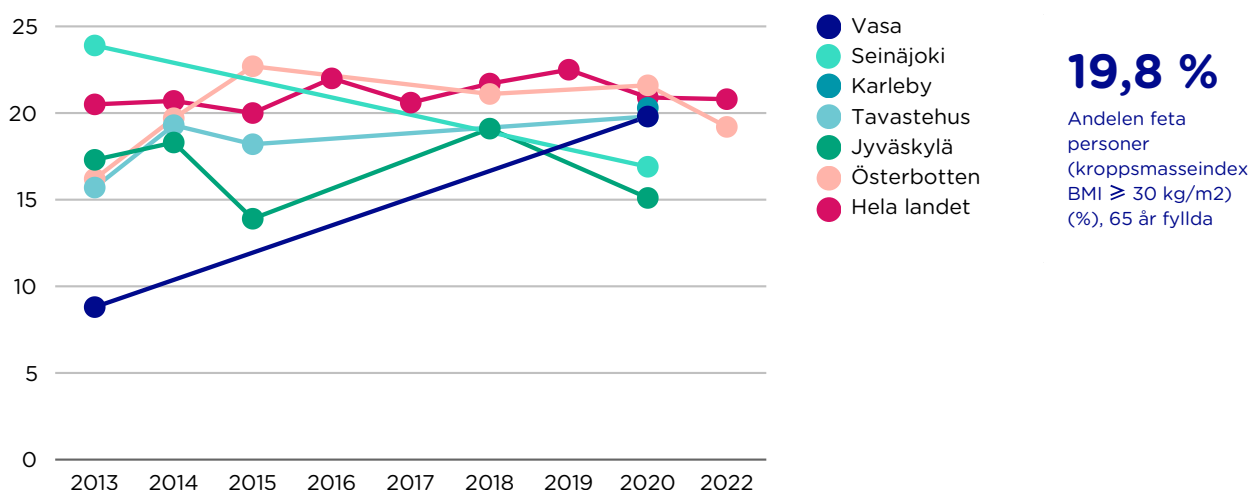
Seniorernas upplevda hälsa ligger nära landets genomsnitt. Vasas resultat är sämre än på andra håll i Österbotten. Av de som fyllt 65 år upplever 46,7 procent att deras hälsa är medelmåttig eller sämre (2020). Siffran har långsamt sjunkit överallt under det senaste årtiondet. I fråga om personer som fyllt 75 år finns det inget separat resultat för Vasa, men Österbottens andel är 51,3 procent.

Seniorerna har kontinuerligt gjort färre läkarbesök inom primärvården än vad seniorerna gjort på andra ställen i Finland och i Österbotten. I Österbotten är det ett lägre antal seniorer än genomsnittet, vilka upplever att de inte får tillräckligt med hjälp – i Österbotten var andelen 5,6 procent bland de som fyllt 65, då den var 7,6 procent i hela landet (2022). Andelen bland de 75 år fyllda var 6,6 procent, medan den var 10,4 procent i hela landet (2022). Vasas resultat är inte separat.

I Vasa behöver seniorerna ungefär lika mycket specialersättningsgiltiga läkemedel (61,3 procent av de 65 år fyllda år 2021) som på andra håll i Finland.

Andelen seniorer som är feta är nästan lika stor som i andra städer. Trenden stiger oroväckande, men siffran är lägre än i hela landet och i Österbotten. Seinäjokis och Jyväskyläs siffror ser bättre ut.

3.4.3. Mental hälsa

De sakkunniga framhäver att seniorer ställs inför många svåra livsskeden under ålderdomen. Att förlora självständigheten och att söka hjälp kan vara svårt för många. Till exempel att avstå från körkortet är mycket svårt för många pensionärer, både mentalt och med tanke på rörligheten. Även pensionärsfattigdom är en utmaning för många, särskilt för dem som inte har varit i arbetslivet som yngre. Om samhället inte kan bemöta sådana här utmaningar så växer lottlösheten.

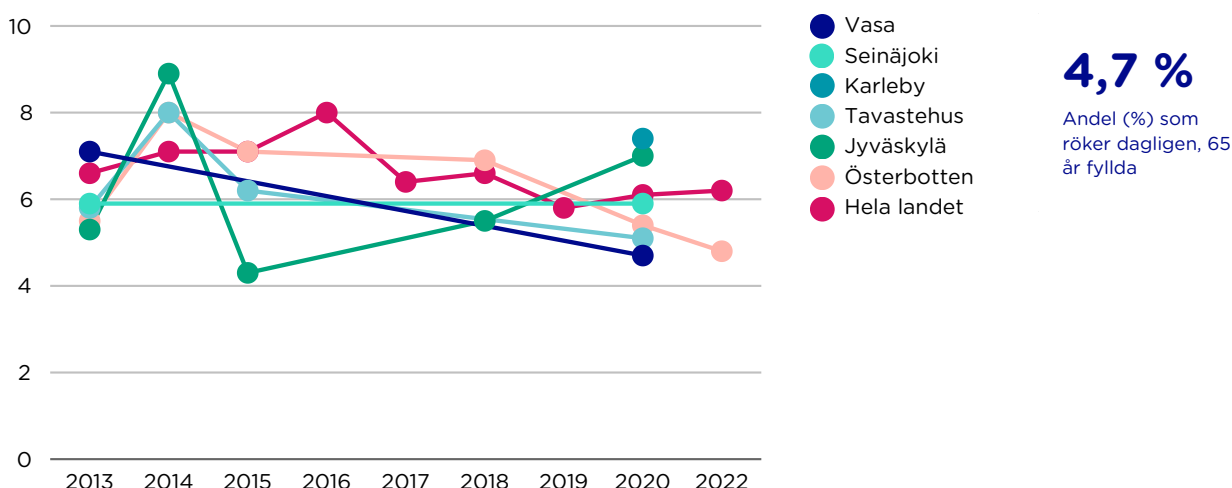
Andelen psykiskt belastade seniorer har varit hög i Vasa (10,8 procent av de 65 år fyllda år 2020). Under de senaste åren har jämförelsestädernas andel närmat sig Vasas resultat. Österbottens resultat är lägre.

I Vasa har det länge funnits mer seniorer som är berättigade till specialersättningsgiltiga läkemedel på grund av psykos än vad det finns i jämförelsestäderna, men trenden är sjunkande. År 2021 använde 2,8 procent av personerna i motsvarande ålder i Vasa psykosläkemedel.

Personer som fyllt 75 år har i Vasa haft en mycket stor mängd institutionsvårdagar inom psykiatri för tio år sedan, men mängden har sjunkit väldigt mycket. Vasas resultat är nu lägst bland jämförelsestäderna.

3.4.4. Rusmedel

Tobaksrökning förekommer i liten utsträckning bland seniorerna, och trenden är sjunkande. Bara 4,7 procent av de som fyllt 65 år röker dagligen (2020).

I Vasa använder seniorerna alkohol ungefär lika mycket som i landet i genomsnitt. I Vasa använder 32,5 procent (2020) av de 65 år fyllda för mycket alkohol enligt AUDIT-C-testet, i Österbotten färre, 27,6 procent (2020).

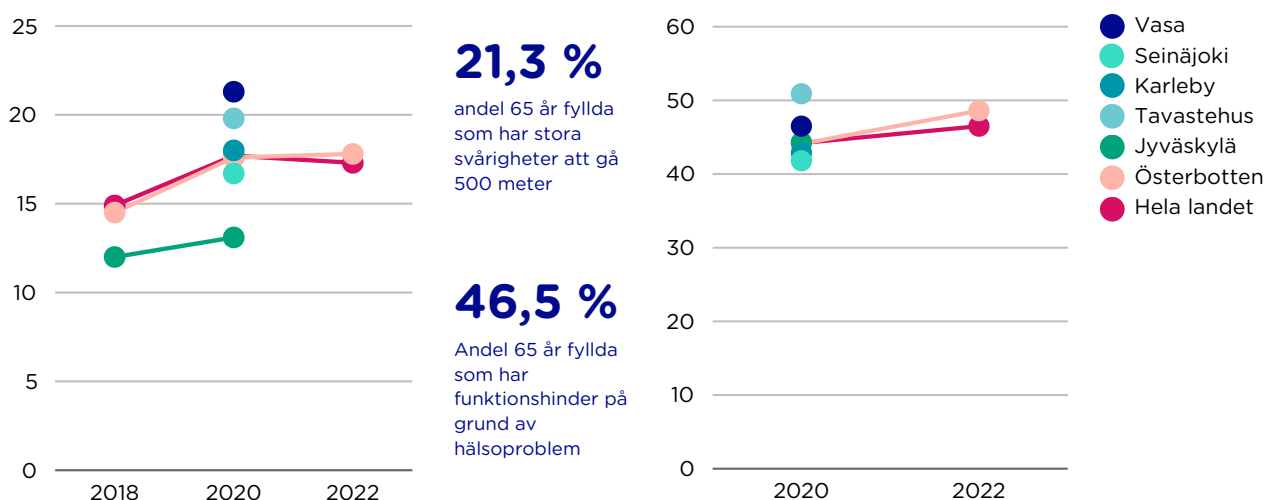

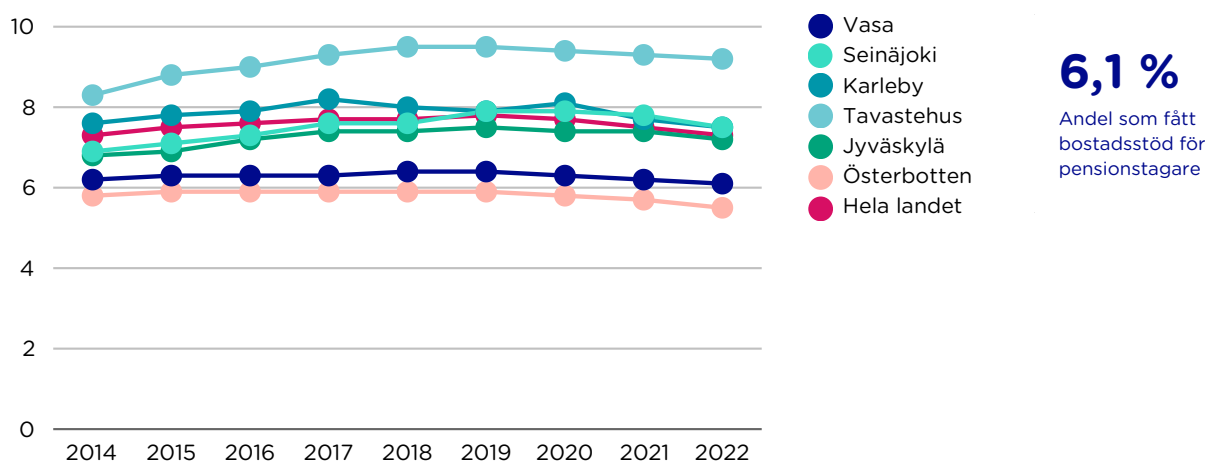
3.4.5. Funktionsförmåga

Seniorerna i Vasa upplever sin livskvalitet som bra (EuroHIS-8) ungefär lika ofta som seniorerna i jämförelsestäderna. Av de som fyllt 65 upplever 57,2 procent (2020) sin livskvalitet som god. Stadsspecifik statistik från år 2022 saknas, men siffrorna har sjunkit både i hela landet och i Österbotten.

I Vasa har 21,3 procent av de 65 år fyllda stora svårigheter med att gå en sträcka på 500 meter (2020). Det här är det högsta resultatet bland jämförelsestäderna, men det finns ingen information om trenden på grund av bristfällig statistik.

Seniorerna i Vasa har mer funktionsbegränsningar på grund av hälsoproblem än vad seniorerna i jämförelsestäderna har. I Vasa har 46,5 procent av de 65 år fyllda funktionsbegränsningar på grund av hälsoproblem (2020), då genomsnittet i hela landet är 44,2 procent.

Pensionstagarna i Vasa får bostadsstöd mer sällan än vad genomsnittet i landet får. I Vasa fick 6,1 procent av hushållen bostadsstöd för pensionstagare år 2022, men ännu färre i Österbotten, dvs. 5,5 procent.

Ändringsarbeten i bostäder har blivit vanligare i Vasa, men i några jämförelsestäder (Karleby, Seinäjoki) görs de mycket mera. Vasas resultat är ändå högre än Österbottens resultat och landets genomsnitt.

Trenden för antalet personer som vårdas med hjälp av stöd för närståendevård är klart uppåtgående. Siffran i Vasa är ändå nära landets genomsnitt. Närståendevård får 3,3 procent av de 65 år fyllda, 5,3 procent av de 75 år fyllda, 5,9 procent av de 80 år fyllda och 7,4 procent av de 85 år fyllda. I fråga om gruppen med de äldsta personerna är Vasas resultat något lägre än jämförelsestädernas resultat.

I Vasa ökar antalet 65-åringar som omfattas av hemservice, stödservice eller närståendevård. Siffran för Vasa, 22,3 procent av befolkningen i motsvarande ålder, är ändå ganska nära landets genomsnitt, 21,5 procent (2019).

Vasas seniorer får mer stödservice än i landet i genomsnitt. Under året har 11,4 procent av de 65 år fyllda, 19,7 procent av de 75 år fyllda och 7,4 procent av de 85 år fyllda fått stödservice (2021). Trenden är ganska stabil. I den äldsta åldersgruppen är mängden stödservice nära landets genomsnitt.

Seniorerna i Vasa behöver personlig assistans ungefär lika ofta som i andra städer. Av de 65 år fyllda i Vasa får 772,6/100 000 personlig assistans. Landets genomsnitt är 837,8/100 000. Österbottens och Tavastehus resultat är ändå betydligt lägre (493/100 000 och 441,5/100 000).

De 75 år fyllda i Österbotten (Vasas resultat syns inte separat) upplever ungefär lika ofta som på övriga håll i landet åtminstone stora svårigheter med att ta hand om sig själva. Av de 75 år fyllda upplever 8,3 procent (2022) åtminstone stora svårigheter med att ta hand om sig själva. Landets genomsnitt är 8,0 procent. Seniorerna i Österbotten upplever litet mindre svårigheter med vardagliga sysslor än vad man gör i landet i genomsnitt.

Med hjälp av RAI-bedömningar fås information om hur klienten klarar sig i vardagen, klientens kognitiva funktionsförmåga, psykiska symptom, sociala delaktighet och resurser för rehabilitering samt stöd som klienten får från närstående. RAI-bedömningar görs i Vasa ungefär lika mycket som i landet i genomsnitt: för 16,7 procent av de 75 år fyllda har en RAI-bedömning gjorts (2021). Siffrorna för jämförelsestäderna är högre än för Vasa.

I Österbotten upplever de 75 år fyllda inte sitt minne som dåligt lika ofta som motsvarande åldersgrupp i jämförelsestäderna gör. Statistiken för Vasa finns inte separat tillgänglig, men i Österbotten upplevde 6 procent (2020) att de hade dålig hörsel – landets genomsnitt var 7,1 procent.

Andelen seniorer i Vasa som får service som stöder rörligheten för personer med svår funktionsnedsättning hör till de högsta i jämförelsestäderna. Trenden är ändå sjunkande. Av de som fyllt 65 år är det i Vasa 6 393,5/100 000 som är klienter inom service som stöder rörligheten för personer med svår funktionsnedsättning. Motsvarande mängd i hela landet är 4 141,3/100 000. Tavastehus resultat är lägst, 2 715,5/100 000.

Den andel som fått full folkpension har sjunkit överallt. Andelen i Vasa har kontinuerligt varit låg (2021: 1,4 procent av de 65 år fyllda).

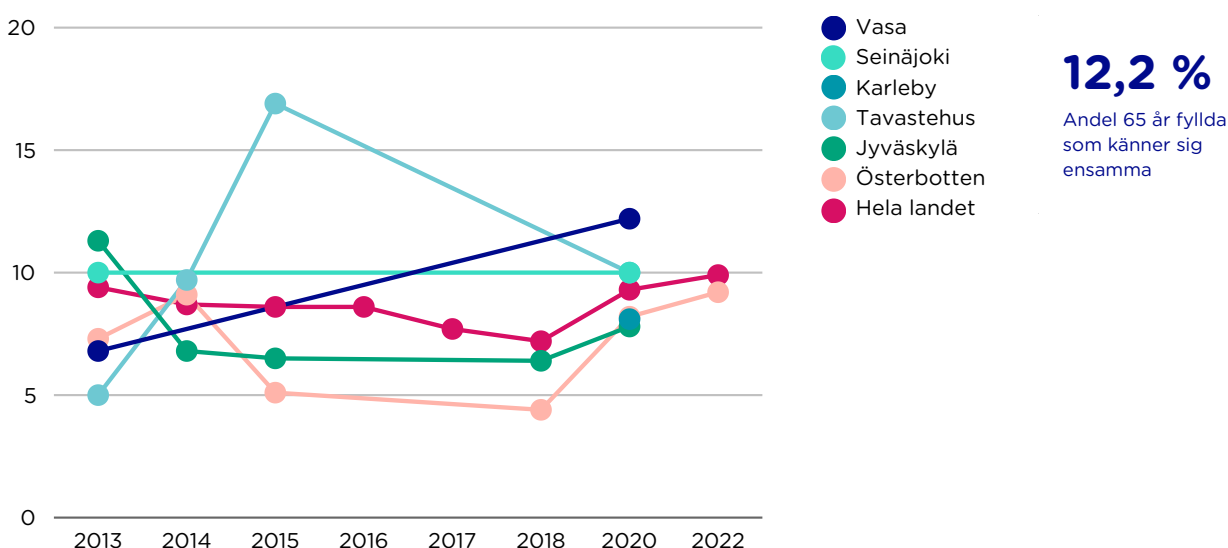
3.4.6. Delaktighet

När det gäller de 75 år fyllda har boende i institutionsvård minskat överallt, i Vasa snabbare än på andra ställen. Intensifierat stödboende för seniorer är allmänt i Vasa jämfört med genomsnittet i landet och jämförelsestäderna. I intensifierade serviceboendeenheter bor 8,7 procent av de 75 år fyllda (2021). När det gäller gruppen för de äldsta, dvs. över 85-åringar, är de andra städerna nästan på Vasas nivå. Boende hemma med stöd av närståendevård förekommer i nästan samma utsträckning som på andra ställen (2021: 5,3 procent), men andelen har ökat långsamt. Hemma bor 91,1 procent av de 75 år fyllda (2021). Det här är den lägsta talet bland jämförelsestäderna, men talen är nära varandra (hela landets genomsnitt 92,6 procent). Trenden har hållits ganska stabil överallt, en liten ökning är synlig.

Andelen ensamboende 75 år fyllda personer i Vasa, 44,6 procent (2021), är nära landets genomsnitt, 45,8 procent (2021). Österbottens resultat, 40,7 procent (2021), är ändå lägre. Trenden är långsamt sjunkande.

Dagligvarubutikerna finns på ett tillgängligare avstånd i Vasa än i jämförelsestäderna (2021: 63,3 procent har högst 500 meter till dagligvarubutiken).

Seniorernas ensamhet är alltmer allmän i Vasa. Av de 65 år fyllda känner sig 12,2 procent ensamma. Det här är jämförelsestädernas högsta resultat, och trenden verkar vara stigande.

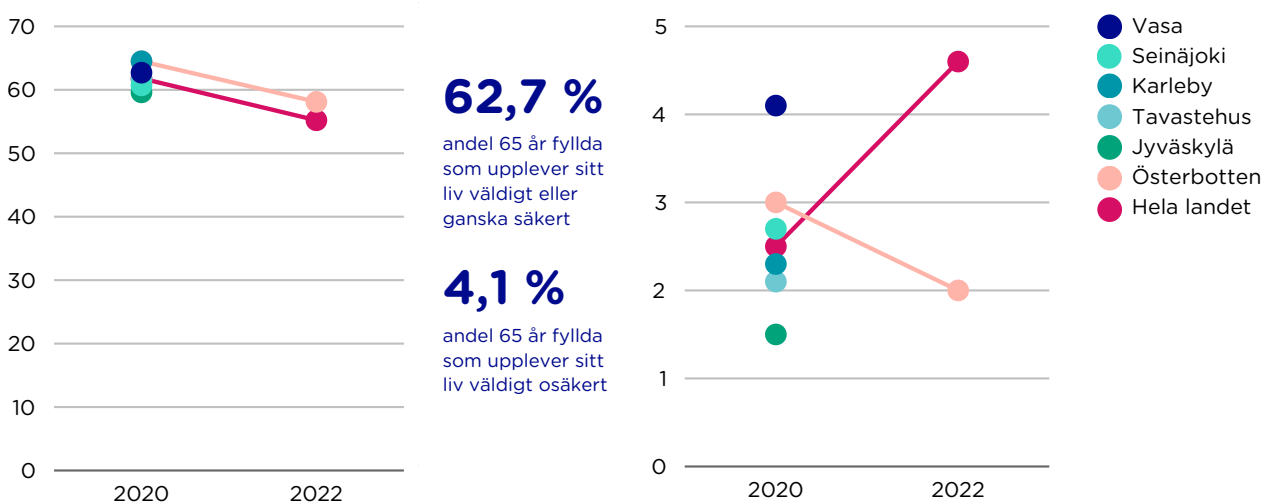

3.4.7. Trygghet

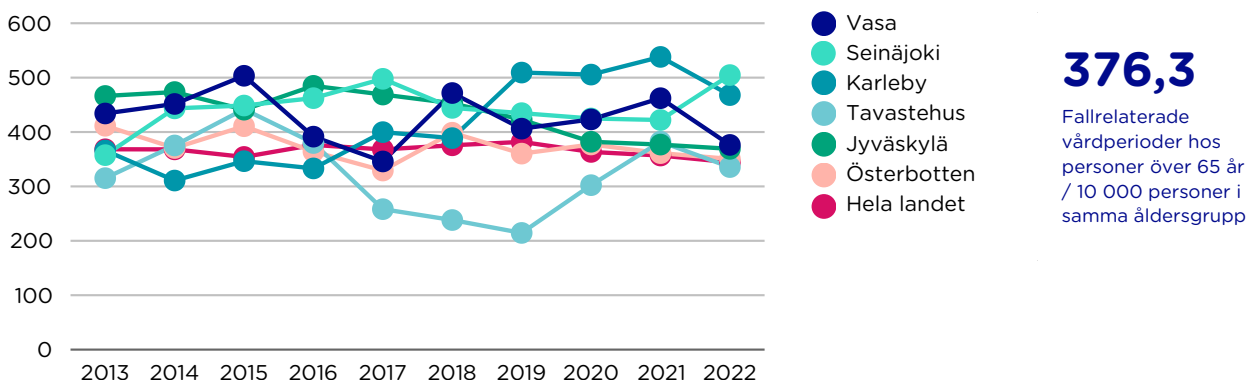

Enligt de sakkunniga inverkar åsiktsförändringar på seniorerna. Digitaliseringens framskridande förorsakar nya otrygghetsfaktorer för seniorerna, t.ex. bluffmeddelanden. I fråga om åsikter förekommer i någon mån brist på empati gentemot seniorer.

Seniorer i Vasa upplever trygghet i vardagen litet mer sällan än personer i arbetsför ålder. Av de 65 år fyllda upplever 62,7 procent sitt dagliga liv som tryggt i mycket hög eller hög grad. Det här är ändå bättre än genomsnittet i landet, men sämre än siffrorna för Österbotten och Karleby. Av de 65 år fyllda upplever 4,1 procent sitt dagliga liv som otryggt (2020). Det här är det högsta resultatet bland jämförelsestäderna.

Vårdperioderna i anslutning till seniorers fallolyckor har minskat. Vasas resultat har ändå kontinuerligt varit över genomsnittet i landet. År 2022 var vårdperioderna till följd av fallolyckor bland 65 år fyllda i Vasa 376,3/10 000 i motsvarande ålder. Landets genomsnitt var 344,4/10 000 i motsvarande ålder. Vårdperioderna i anslutning till seniorers fallolyckor är betydligt vanligare bland kvinnor över 65 år än bland män. Detta syns över hela Finland, men skillnaden i Vasa är något högre än i jämförelsekommunerna (förutom Seinäjoki). Antalet vårdperioder för kvinnor år 2022 var 432,5 per 10 000 i motsvarande åldersgrupp, och för män var det 304,8 per 10 000 i motsvarande åldersgrupp. Skillnaden år 2021 var ännu större - antalet vårdperioder för kvinnor var 569,3/10000, och för män 325,4/10000. Sjukhusperioderna i anslutning till skador och förgiftningar är få i Vasa, och trenden är sjunkande.

3.4.8. Bra och oroväckande

1 169

läkarbesök inom primärvårdens
öppenvård av 65 år fyllda/1 000 i
motsvarande ålder

Läkarbesök är ovanliga.

4,7 %

Andel (%) som röker dagligen, 65
år fyllda

Förekomsten av rökning bland
seniorerna är låg.

6,1 %

Andel som fått Bostadsstöd för
pensionstagare, % av hushållen

Seniorerna klarar sig ofta utan
bostadsstöd.

4,1 %

Andel som upplevt sitt dagliga
liv som otryggt, 65 år fyllda

12,2 %

Andel som känner sig ensamma,
65 år fyllda

Ensamhet och en känsla av otrygghet
har blivit vanligare.

46,5 %

Funktionsbegränsningar p.g.a. ett
hälsoproblem, andel, 65 år fyllda

Funktionsbegränsningar som hänför
sig till hälsoproblem förekommer mer
än i jämförelsestäderna.

19,8 %

Andelen feta personer
(kroppsmasseindex BMI $\geq$ 30
kg/m²) (%), 65 år fyllda

75,1 %

Andel som rör på sig för litet enligt
rekommendationerna om hälsofrä-
mjande fysisk aktivitet, 65 år fyllda

Fetma har blivit vanligare och den
fysiska aktiviteten är inte tillräcklig.

30,1 %

Andel som äter grönsaker och
frukt flera gånger om dagen, 65 år
fyllda

Seniorer äter för litet grönsaker.

3.4.9. Hörande av seniorer

"När min fru dog var det svårt att hitta någon jag kunde prata om det med."

Seniorerna önskar mera seniorboende. En boendeform som är lämplig för seniorer är en trygg, förmånlig och tillgänglig plats där det finns både social gemenskap och privatliv. Boende hemma skulle underlättas för seniorer genom hjälp med utomhusarbeten av en gårdskarl för seniorer.

En rådgivningsbyrå för seniorer nämndes som en mycket viktig sak. Seniorerna vill ha en plats där de skulle få rådgivning i olika frågor och information om service – levnadssätt, hälsovård, mental hälsa, rättigheter, hjälpmedel och egenvård. Närståendevårdarnas ork och hälsa är oroväckande.

För seniorerna är det viktigt att kunna röra sig utan hinder från en plats till en annan. De önskar att vinterunderhållet skulle vara bättre på gångleder. Även gatubeläggning av sten och trafikljusen omnämndes som problematiska. Fler platser för vilopauser vill man ha på olika ställen i staden. Seniorbussarna fick beröm, men invånarna önskade möjligheter att röra sig också på kvällar och veckoslut. Taxikort som gäller inom området önskades också för dem som har svårigheter att röra sig.

Seniorer oroar sig för ensamhet. De önskar mer ordnade naturutflykter och diskussionsgrupper. Olika motionsgrupper är bra, men långa sommar- och vinterpauser har en negativ inverkan på seniorernas funktionsförmåga och delaktighet. Biblioteket är en viktig plats, och där skulle det kunna ordnas fler tillställningar. Valfrihet är viktigt för seniorer, det borde finnas något trevligt för alla att syssla med enligt egna intressen. Ett seniorkort, med vilket det skulle gå att använda service förmånligare skulle underlätta deltagande. Därtill skulle vänverksamhet och ekonomiskt stöd till pensionärsföreningar vara till hjälp i frågan.

3.5. HELA BEFOLKNINGENS VÄLFÄRD

3.5.1. Levnadsvanor

Vardagsmotion är en mycket viktig del av ett aktivt liv. Möjliggörande av vardagsmotion är till nytta för alla, oberoende av ålder och ekonomisk situation. Enligt de sakkunniga uppmuntrar Vasas infrastruktur inte till att röra på sig. Gång- och cykelvägnetet är splittrat, och vinterunderhållet är inte tillräckligt med tanke på användningen av cykel och rollator. Hala gator orsakar farliga situationer för fotgängare.

Motionsrådgivningen och -handledningen (andelen klienter inom primärvården som fått handledning eller rådgivning i anslutning till motion av en läkare, skötare, fysioterapeut, ergoterapeut eller hemvårdare) var år 2021 betydligt bättre än i landet i genomsnitt (dock sämre än i Seinäjoki). Antalet TEA-poäng, som beskriver främjandet av idrott i kommunen, har kontinuerligt varit bättre i Vasa än i jämförelsestäderna.

Förekomsten av fetma bland alla invånare är liten jämfört med andra städer och landets genomsnitt.

Antalet rekreations- och idrottsområden är i samma klass som i jämförelsestäderna, men mindre än i landet i genomsnitt. Jämförelsestädernas rekreationsområden är mer tillgängliga än Vasas områden.

3.5.2. Hälsa

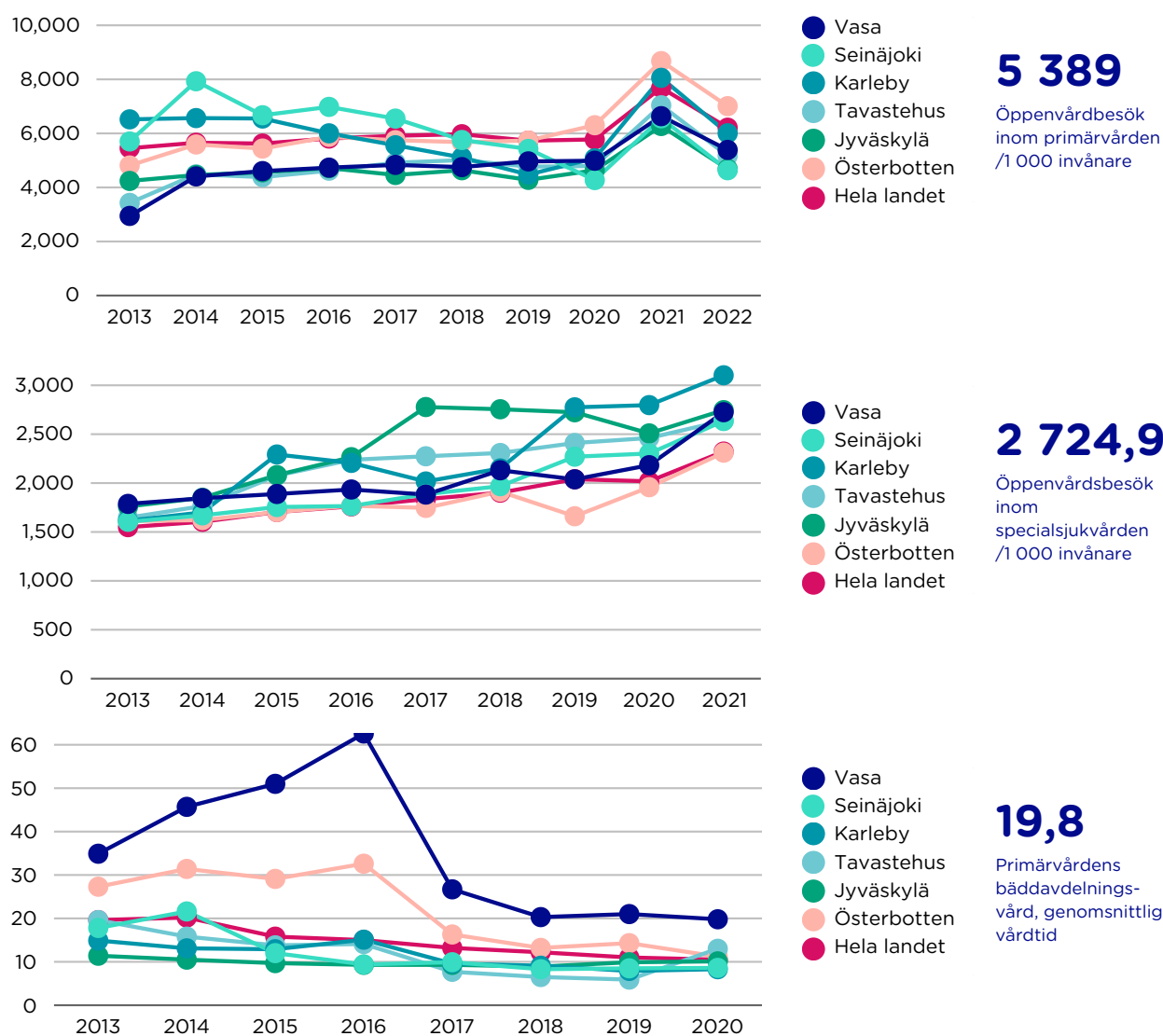

Enligt de sakkunniga finns det för närvarande stora luckor i servicenätet, eftersom de som behöver hjälp inte får den. Det är långa köer till servicen och förekomsten av många aktörer kan göra det svårare att få service. Det krävs mycket av samhället, och att behärska det egna livet är svårt för många. Det är viktigt med samarbete och tydliga servicekedjor.

Brist på resurser är ett stort problem. Personalen är ofta trött eller saknas helt och hållet, och resurserna räcker inte för att till exempel bemöta barn som behöver särskilt stöd. Ett servicenät som inte har resurser för att ta emot, inverkar därför också på personalens arbetssäkerhet.

Besöken hos läkare inom primärvården är färre än i jämförelsestäderna, både sett till läkarbesök och läkarnas patientantal. I Vasa var antalet läkarbesök inom primärvården 816/1 000 invånare år 2022, då landets genomsnitt var 1 174/1 000 invånare. Österbottens resultat (1 093/1 000) var betydligt högre än Vasas resultat. Antalet vård dagar är större än genomsnittet i landet, men trenden ser ut att sjunka.

Öppenvårdsbesöken inom specialistsjukvården är vanligare i Vasa (2 724,9/1 000 invånare) än i landet i genomsnitt (2 322,2/1 000 invånare) samt i Österbotten (2 311,1/1 000 invånare), och trenden stiger kontinuerligt (2021). Vårdtiden på bäddavdelning inom primärvården är betydligt längre än i alla jämförelsestäder, men trenden är sjunkande. I Vasa var den genomsnittliga vårdtiden på primärvårdens bäddavdelningar 19,8 dagar år 2020, då den var 11,2 dagar i Österbotten och 10,5 dagar i hela landet.

Antalet potentiellt förlorade levnadsår (PYLL-indexet) ligger på en bra nivå jämfört med andra städer och landets genomsnitt, och trenden är sjunkande. Enligt FCG (2023) är antalet ändå oroväckande i jämförelse med Österbottens välfärdsområde. Problemet är större för män.

Antalet klamydiainfektioner har ökat i Vasa. Antalet är högre än i landet i genomsnitt, dock ganska nära jämförelsestädernas siffror.

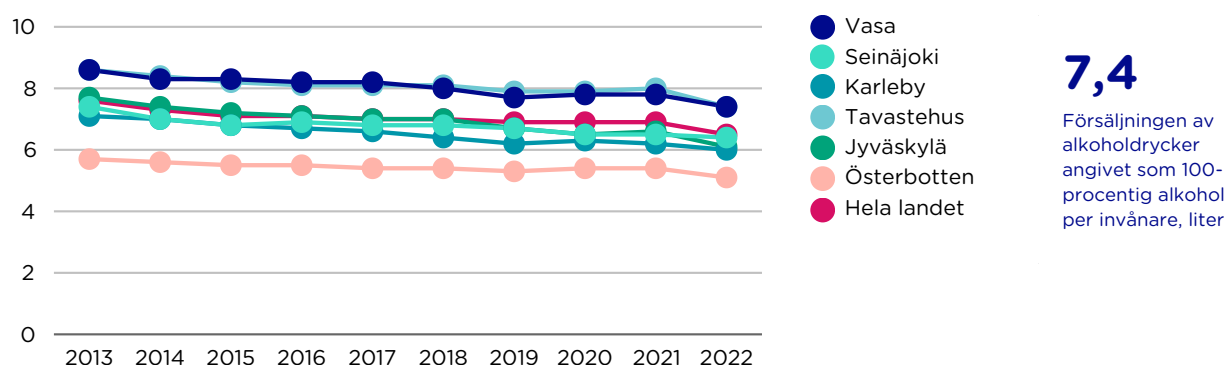
Nativiteten har sjunkit i alla jämförelsestäder. I Vasa är fruktsamhetstalet lägre än i landet i genomsnitt och i en stor del av jämförelsestäderna.

3.5.3. Mental hälsa

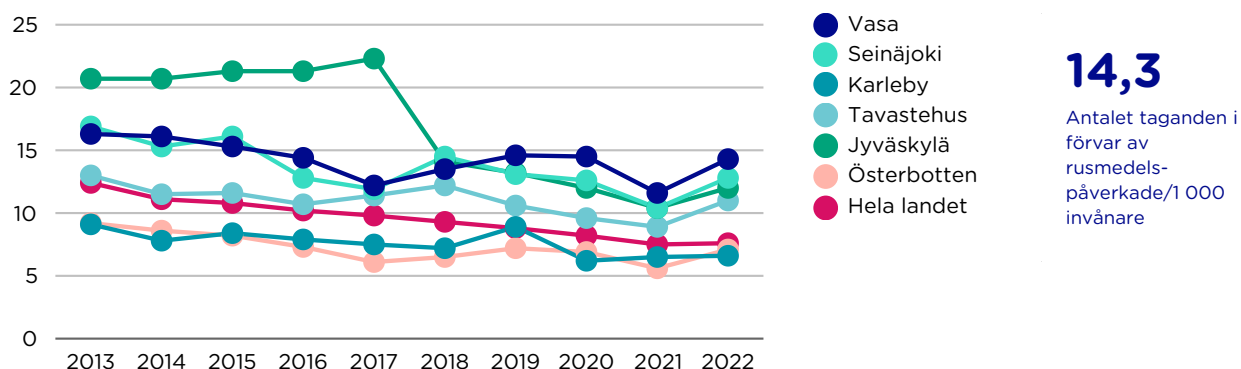
Indexet för mental hälsa mäter mängden självmord och självmordsförsök, användning av psykosläkemedel och mottagare av invalidpension på grund av psykisk ohälsa. Vasas index för mental hälsa är lägre än landets genomsnitt, men betydligt högre än Österbottens index.

3.5.4. Rusmedel

Försäljningen av alkoholhaltiga drycker har länge varit större i Vasa (7,4 liter 100-procentig alkohol/invånare år 2022) än i jämförelsestäderna och i hela landet i genomsnitt (6,5 liter 100-procentig alkohol/invånare 2022). Trenden är ändå sjunkande överallt.

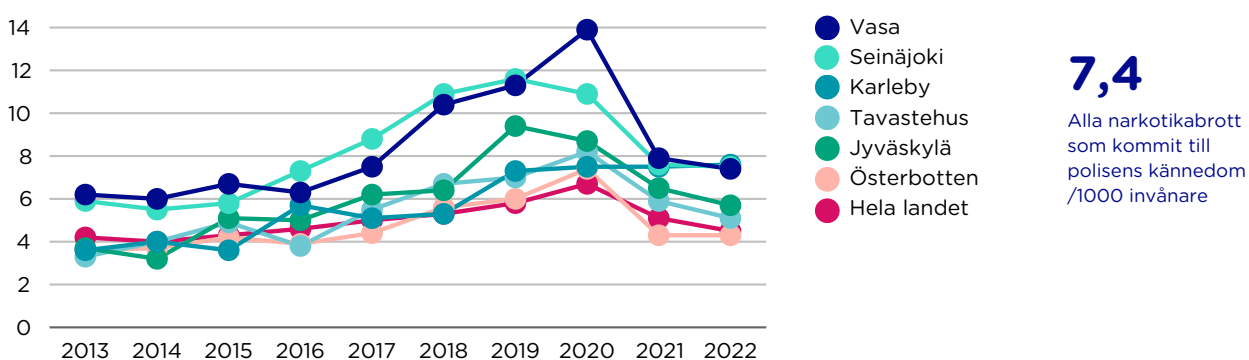
I Vasa är antalet taganden i förvar av rusmedelspåverkade det högsta i jämförelsekommunerna: 14,3/1 000 invånare (2020). Landets genomsnitt var 7,6/1 000 invånare (2022).

Antalet klienter inom missbrukarvårdens öppenvård (2021: 23,6/1 000 invånare) är betydligt högre i Vasa än i jämförelsestäderna och i landet i genomsnitt (2021: 5,8/1 000 invånare). Antalet patienter som vårdats på bäddavdelningar på grund av rusmedel är mindre än i landet i genomsnitt. Antalet klienter som vårdats på missbrukarvårdsinstitutioner är betydligt högre än i landet i genomsnitt och i jämförelsestäderna. Det här kan bero på de val som gjorts i anslutning till ordnandet av missbrukarvården.

Antalet misstänkta för brott som begåtts under påverkan av rusmedel är nära landets genomsnitt. I fråga om våldsbrott är en sjunkande trend synlig. Narkotikabrott och straffbart bruk av narkotika, vilka har kommit till polisens kännedom, förekommer betydligt mera i Vasa än i jämförelsestäderna. Antalet av alla narkotikabrott som kom till polisens kännedom år 2022 var 7,4/1 000 invånare (landets genomsnitt 4,5/1 000). Antalet grova narkotikabrott har varit högt i Vasa, men under de senaste åren har antalet sjunkit. Nu är antalet nära landets genomsnitt.

De fall av rattfylleri som kommit till polisens kännedom har minskat under de senaste åren, och antalet är nu nära landets genomsnitt.

3.5.5. Funktionsförmåga

Till följd av digitaliseringen är allt mer service digital. De sakkunniga framhäver att det här kan leda till ökad stress och utestänga en del av befolkningen. Barn och unga använder i väldigt stor utsträckning digitala verktyg i skolan, och de här förändringarna i lärandemiljön inverkar på lärsätten och skolans vardag.

De arbetsföra upplever ett krav på ständig närvaro både i arbetet och på fritiden. Alla seniorer kan inte använda digital service, och den ständiga tekniska utvecklingen kan vara besvärlig. All digital service är inte tillgänglig, och personer med funktionsnedsättning kan uppleva svårigheter att använda servicen. Distansservice och digital service i stället för fysisk service kan förstärka ensamhet, särskilt för ensamboende.

Andelen barnfamiljer som mottagit utkomststöd är större i Vasa än på andra håll i Finland, men inte jämförelsestädernas största. I Vasa mottog 11,2 procent av barnfamiljerna utkomststöd år 2021, och 2,7 procent mottog det under en längre tid. Antalet ensamförsörjarhushåll som mottagit utkomststöd under en längre tid har under de senaste åren minskat.

Män mottar oftare än kvinnor utkomststöd under en längre tid. Kvinnor som mottar utkomststöd under en längre tid är få i Vasa jämfört med andra städer, 5,8 procent (2021). Männens andel, 13,5 procent (2021) ligger närmare landets genomsnitt.

FPA:s kostnader för rehabiliteringsservice har ökat i alla jämförelsestäder. Vasas siffra, 62,8 euro/invånare (2021), är jämförelsestädernas lägsta, något högre än Österbottens.

Biblioteksbesök och deltagande i evenemang har minskat överallt.

3.5.6. Delaktighet

Även om statistiken ger en bra bild överlag av Vasabornas välbefinnande, så framhäver de sakkunniga att problemen hopas för samma människor. De här kommuninvånarna mår väldigt dåligt. De vuxnas roll är mycket betydelsefull, och problemen påverkar därför hela familjen. Levnadsvanorna inverkar på barnen, och många unga har följaktligen bristfälliga färdigheter i vardagen och ofta också svaga studiefärdigheter. Även om man är medveten om saken, så har servicenätet svårt att få kontakt med de som behöver hjälpen mest.

Levnadsmiljön inverkar mycket på kommuninvånarnas möjligheter att delta i samhället. En byggd miljö kan öka trivseln, men kan också skapa hinder. Vägarnas skick, avstånden, byggnadernas utformning och kollektivtrafiken inverkar på möjligheterna att röra sig. Samhällets normer kan skapa osynliga hinder för människors deltagande. De sakkunniga framhäver att tillgänglighetsprincipen underlättar alla människors delaktighet i samhället.

Ojämlikhet syns också i levnadsmiljön som segregation. De sakkunniga berättar att det i Vasa förekommer både etnisk segregation och ekonomisk segregation. I några områden förekommer det mer arbetslöshet och invånarna har lägre löner. När välmående och lyckliga stadsdelar jämförs är olika stadsdelar i Vasa ojämlika. I planeringen av service ska det här tas i beaktande så att alla skulle ha möjlighet att delta till exempel i hobbyverksamhet enligt Finlandsmodellen. Bostadsproduktionen inverkar mycket på segregationen, både som utmaning och lösning. Skolshopping är enligt de sakkunniga inte ännu ett problem i Vasa, men hotet ska tas på allvar.

Ensamhet är ett fenomen som blir allmännare i hela Finland och även i Vasa. De sakkunniga lyfter fram att delaktighet i en gemenskap och stödnätverk av människor är mycket viktiga för välbefinnandet. Att möta människor är mycket viktigt, och mötesplatser där det skapas lägereldsstämning behövs det mera av. Ensamhet kan leda till ökad otrygghet, en känsla av tomhet och även självdestruktivitet. Mobbning och livsförändringar är riskfaktorer, och minderåriga som kommit ensamma till landet hör till riskgruppen.

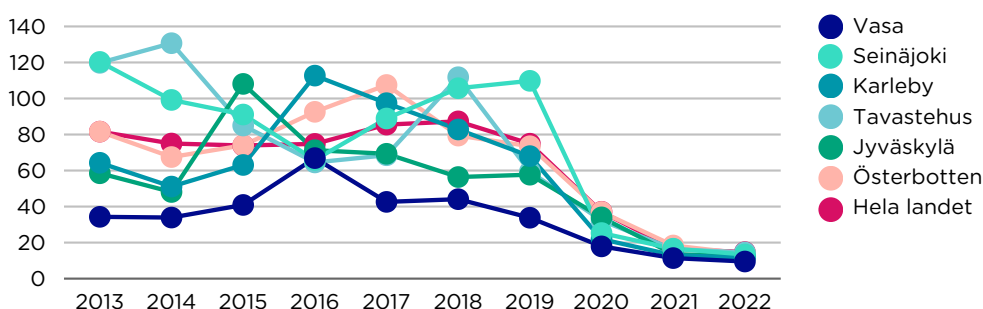
Den andel av befolkningen som får för litet hjälp har stigit under det senaste årtiondet. Vasas siffra 7,3 procent (2020) är högre än landets genomsnitt (2020: 6,3 procent) men ganska nära jämförelsestädernas siffror. Att få otillräcklig hjälp har inte något starkt samband med utbildningsnivå. Den andel som får för litet hjälp är ungefär samma för medelålders personer och seniorer. Vasas resultat har hållits stabilt, ganska nära landets genomsnitt.

Bostadslöshet är litet vanligare än i landet i genomsnitt, men siffrorna är låga. Antalet ensamma bostadslösa som vistas utomhus, på natthärbärgen, i tillfälliga skydd och på inrättningar är i Vasa 0,3/1 000 invånare, landets genomsnitt är 0,2/ 1 000 invånare (2021).

Valdeltagandet har varit ungefär lika aktivt i Vasa som i jämförelsestäderna och i landet i genomsnitt. I 2021 års kommunalval var röstningsaktiviteten i Vasa 55,8 procent (i hela landet 55,1 procent). I 2022 års välfördområdesval var röstningsaktiviteten i Vasa 48,7 procent (i hela landet 47,5 procent). I 2023 års riksdagsval var röstningsaktiviteten i Vasa 71,9 procent (i hela landet 72 procent). I Österbotten har man dock röstat aktivare.

3.5.7. Trygghet

I Vasa är offren för trafikolyckor få jämfört med i jämförelsestäderna. Även vårdperioder i anslutning till olyckor i hemmet och på fritiden förekommer mer sällan i Vasa än i jämförelsestäderna.

9,5

Äventyranden av trafiksäkerheten och trafikförseelser vilka kommit till polisens kännedom/1 000 invånare

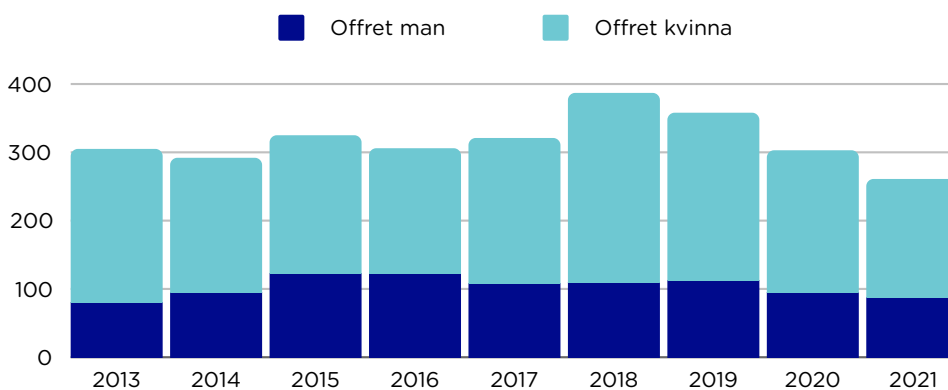
Olyckor och fallanden i hemmet och på fritiden är ganska få i Vasa. Trenden ser ganska stabil ut, och siffran är för närvarande jämförelsestädernas lägsta.

Säkerhetskommunikationens effektivitet har minskat både när det gäller deltagar- och tillställningsantal. Vasas resultat är sämre än landets genomsnitt, men bättre än några jämförelsestäders (Tavastehus, Seinäjoki och Karleby).

I Vasa har det länge skett många egendomsbrott. De senaste åren har trenden ändå varit sjunkande. År 2021 var Vasas resultat 38,1/1 000 invånare lägre än landets genomsnitt på 40,3/1 000 invånare. Antalet brott som riktar sig mot liv och hälsa har kontinuerligt varit större i Vasa än i landet i genomsnitt. Vasas resultat år 2021 var 7,7/1 000 invånare, då landets genomsnitt var 6,6/1 000 invånare. Österbottens resultat 5/1 000 invånare var betydligt lägre och Jyväskyläs 8,9/1 000 invånare å sin sida högre.

Antalet 15 år fyllda som dömts i en underrätt har i Vasa (2020: 10,6/1 000 invånare) varit litet högre än i landet i genomsnitt (2020: 10,5/1 000). Trenden har dock börjat sjunka. Österbottens resultat är gruppens lägsta (2020: 7,3/1 000 invånare)

Antalet offer för familje- och närrelationsvåld, vilka kommit till myndigheternas kännedom, har sjunkit under de senaste åren i Österbottens välfärdsområde. Offret är vanligen en kvinna och förövaren den nuvarande eller en förgående make.

261

Offer för familje- och närrelationsvåld som kommit till polisens kännedom i Österbottens välfärdsområde

3.5.8. Bra och oroväckande

	816 Alla läkarbesök inom primärvårdens öppenvård/1 000 invånare	Antalet besök inom primärvårdens öppenvård är lågt.
	7,3 % Arbetslösa, % av arbetskraften	Arbetslösheten är låg.
	9,5 Äventyranden av trafiksäkerheten och trafikförseelser vilka kommit till polisens kännedom/1 000 invånare	Trafikskador och olyckor förekommer sällan.
	261 Offer för familje- och närrelationsvåld som kommit till polisens kännedom i Österbottens välfärdsområde.	Familje- och närrelationsvåldet har minskat.
	19,8 dagar Primärvårdens bäddavdelningsvård, genomsnittlig vårdtid	Vårdtiderna på bäddavdelningarna är långa.
	2724,9 Öppenvårdsbesök inom specialsjukvården/1 000 invånare	Öppenvårdsbesök inom specialsjukvården har blivit vanligare.
	7,4 liter Försäljningen av alkoholdrycker angivet som 100-procentig alkohol per invånare, liter	Försäljningen av alkoholdrycker är vanlig.
	14,3 Antalet taganden i förvar av rusmedelspåverkade/1 000 invånare	Antalet taganden i förvar av rusmedelspåverkade är högt.
	16,2% Kommunens allmänna låginkomstgrad	Låginkomstgraden är hög.
	7,4 Alla narkotikabrott som kommit till polisens kännedom/1000 invånare	Förekomsten av narkotikabrott är stor.

4. DATAKÄLLÖR OCH INDIKATORER

Ager, Alastair ja Alison Strang (2008). "Understanding Integration: A Conceptual Framework". Journal of Refugee Studies, 21(2), s. 166-191.

Allardt, Erik (1993), "Having, Loving, Being: An Alternative to the Swedish Model of Welfare Research". Martha Nussbaum ja Amartya Sen (eds), The Quality of Life.

FCG (2023). "Pohjanmaan hyvinvointialue ja alueen kunnat: PYLL Hyvinvoinnin ja terveyden kompassi". 13.6.2023 raportti toimitettu kunnille.

Kuntaliitto (2022), "Kuntien ja hyvinvointialueiden tehtävät ja yhteistyö", Maaliskuu 2022 https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Kuntien%20ja%20hyvinvointialueiden%20teht%C3%A4v%C3%A4t%20ja%20yhteisty%C3%B6_O.pptx.

Martela, Frank (2022), "Hyvinvoinnin mittaaminen edellyttää hyvinvoinnin teoriaa: Erik Allardtin hyvinvoinnin ulottuvuudet päivitettyinä nykyaikaan". Yhteiskuntapolitiikka, 87:5-6.

MayorsIndicators

Mieli ry (2022). "Resilienssi auttaa selviytymään". <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/mita-mielenterveys-on/resilienssi-auttaa-selviytymaan/>

Tilastokeskus (2023), <https://www.stat.fi/>.

THL (2023). "HYTE-kerroin - kannustin kunnille". Huhtikuu 2023. https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille#Mik%C3%A4_HYTE-kerroin_on?

THL Sotkanet.fi (2023), <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>.

5. VÄLFÄRDSPLAN

5.1. BARN

5.1.1. Främjande av god hälsa och sunda levnadsvanor

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
Varje barn har meningsfull fritid			
Alla barn erbjuds möjlighet till en avgiftsfri hobby med låg tröskel	Utvidgning av Vasa-modellen för hobbyverksamhet.	Grundläggande utbildningen, ungdomstjänster	Antal hobbyverksamhetsgrupper
	Utvecklande av en LAKU-remiss till stadens kulturverksamhet tillsammans med välfärdsområdet.	Välfärdsområdet, Kulturtjänster	Antal LAKU-remisser Antal LAKU-klienter inom grundläggande konstutbildningen
	Anpassade kurser erbjuds barn som behöver särskilt stöd, oavsett språk och funktionsförmåga.	Instituten och grundläggande konstutbildningen	Antal anpassade kurser Antal deltagare i anpassad undervisning
Barn har rätt till kultur	Barns likvärdiga och ohindrade tillgång till kultur säkerställs i enlighet med kulturutbildningsplanen.	Kulturtjänster, småbarnspedagogik, grundläggande utbildning, grundläggande konstutbildning	Genomförande av kulturutbildningsplanen
	Vi anordnar gratisevenemang och festdagar för barn.	Kultur- och bibliotekstjänster, instituten, hussektorn	Antal händelser
	Aktiviteter riktade till barn anordnas på olika språk.	Kultur- och bibliotekstjänster, instituten	Andelen verksamhet på ett annat språk i förhållande till verksamheten som helhet Antalet barn med andra modersmål som deltar i verksamheten
Barn rör sig mer			
Färd till skola och fritidsintressen med egen muskelstyrka	Deltagande i programmet Smart till skolan – en kampanj om hållbara och aktiva skolresor.	Kommuntekniken, grundläggande utbildningen, välfärdsenheten	Enkät IND: Ägnar sig åt ansträngande träning på fritiden högst 1 timme per vecka %
Barn är ute och är aktiva i den omgivande miljön mer och till högre ålder	Grönområden, skolgårdar och daghemmens gårdar planeras ur ett helhetsperspektiv och barnens synpunkter beaktas.	Kommuntekniken, planläggningen, hussektorn	Antalet hörandetillfällen med barn och unga i samband med planering
	Utomhusaktiviteter för familjer anordnas under hela året.	Idrottstjänster, föreningar	Antalet sportevenemang
	Vi planerar, bygger och underhåller tillgängliga lekplatser i olika storlekar för barn i olika åldrar. Tillräckliga resurser säkras för detta.	Kommuntekniken	Egen bedömning
Vi möjliggör rörelse inomhus	Hinderbane-evenemang anordnas regelbundet.	Idrottstjänster, föreningar	Antal evenemang
Barn äter hälsosamt			
Vi erbjuder godare skolmat	Barnens feedback om skolmaten samlas in.	Grundläggande utbildningen, TeeSe	IND: Äter inte skollunch varje dag %
Verksamhetsmodeller som främjar sunda mat- och motionsvanor utvecklas tillsammans med välfärdsområdet.	Vi utvecklar omfattande informationspaket om hälsosam livsstil, speciellt utformade för invandrarfamiljers behov. Användningen av tolk säkerställer informationens tillgänglighet.	Integrationstjänster, mottagningscentralen, välfärdsområdet	Antal informationstillfällen IND: Fetma (%) hos 2-16 åringar IND: Övervikt, % IND: Äter inte skollunch varje dag %

5.1.2. Främjande av mental hälsa och förebyggande av rusmedelsmissbruk

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
Barndom utan mobbning			
Effektiva antimobbingsmodeller används.	I skolorna och småbarnspedagogiken används evidens- och forskningsbaserade modeller i arbetet mot mobbning.	Grundläggande utbildningen, föreningar, småbarnspedagogik	IND: Mobbad i skolan minst en gång i veckan, %
	Vi drar nytta av tredje sektorns kunskande.	Grundläggande utbildningen, föreningar	IND: Deltog i skolmobbning minst en gång i veckan, %
	Vi drar nytta av universitetens och högskolornas kunskande och utvecklingsarbete (t ex appar).	Grundläggande utbildningen, välfärdsenheten	
Mer gemenskap i skolorna	Vi stärker gruppsammanhållningen i skolorna (genom t ex temadagar om olika ämnen, blandande av klasser).	Grundläggande utbildningen, ungdomstjänster	IND: Känner sig ofta ensam, % IND: Mobbad i skolan minst en gång i veckan, %
	Fadderklasser eller samarbetsklasser i skolorna.	Grundläggande utbildningen	IND: Inga nära vänner, %
Ensamheten minskar	Lärare och den gemensamma elevvärden använder konkreta metoder för att stärka skolgemenskapens psykiska hälsa och positiva gruppsammanhållning.	Grundläggande utbildningen, ungdomstjänster	Egen bedömning av metoderna IND: Känner mig ofta ensam, % IND: Inga nära vänner, %
	Vi säkrar ett stödelevssystem för nya elever.	Grundläggande utbildning	
Barn vågar prata om sina känslor			
Stärkande av restorativitet och sociala förmågor utvecklas i utbildningen	Temana icke-diskriminering, trygga rum, kamratmedling och restorativ gemenskap har behandlats i alla skolor.	Grundläggande utbildningen, föreningar	Egen bedömning IND: Upplevt störande sexuella förslag eller ofredande under året, %
	Barns känslomässiga, empati- och interaktionsförmågor stärks.	Grundläggande utbildningen, välfärdsområdet, föreningar, kulturtjänster, grundläggande konstutbildning	IND: Mobbad i skolan minst en gång i veckan, % IND: Upplevt fysiskt hot under året, % IND: Deltagit i mobbning i skolan minst en gång i veckan, %
Kontakterna till vuxna förbättras	Föräldrakvällar med olika teman relaterade till ungdomar (till exempel "Hur bemöter jag en ung person?")	Grundläggande utbildningen, ungdomstjänster, välfärdsområdet, föreningar	IND: Diskussionssvårigheter med föräldrar, %
	Digital teknik utnyttjas i skolans kontakt till föräldrarna (Wilma, sociala medier).	Grundläggande utbildning	IND: Diskussionssvårigheter med föräldrar, %
Vi tryggar förutsättningarna för välfärdsområdets stöd för föräldraskap under barnets uppväxt	Vi möjliggör kamratstödsgrupper, lågtröskelaktiviteter och rådgivning organiserade av välfärdsområdet, i samarbete med tredje sektorn.	Välfärdsområdet, grundläggande utbildningen, småbarnspedagogiken, föreningar	IND: Diskussionssvårigheter med föräldrar, %
	Vi minskar stigmatisering genom att dela information om psykiska problem till både vårdnadshavare och unga.	Välfärdsområdet, grundläggande utbildningen, föreningar, instituten	Egen bedömning av informationsdelningen
Ökande av barns resiliens			
Barns, vårdnadshavares och personals kunskaper om psykisk hälsa ökas.	Föra barnen på tal®-metoden för barn och unga.	Småbarnspedagogik, grundläggande utbildningen, välfärdsområdet	Antal konversationer
	I småbarnspedagogiken används verksamhetsmodeller för att stärka känslomässiga och interaktionella färdigheter och för att stödja en balanserad uppväxt.	Småbarnspedagogik, välfärdsområdet	Egen bedömning av de använda verksamhetsmodellerna
	Förmågor relaterade till psykisk hälsa lärs ut i grundskolan som en del av läroplanen.	Grundläggande utbildningen, välfärdsområdet, föreningar	Egen bedömning

Ångesten minskar	Hjälpmedel erbjuds i ett tidigt skede åt de med särskilda svårigheter.	Grundläggande utbildningen, välfärdsområdet, föreningar	IND: Måttlig till svår ångest, % IND: Nöjd med livet för tillfället, %
	Vi möjliggör tillhandahållande av lågtröskelmentalvårdstjänster nära barn.	Grundläggande utbildningen, välfärdsområdet, föreningar	IND: Måttlig till svår ångest, % IND: Nöjd med livet för tillfället, %
En barndom utan droger			
Information till föräldrar och barn om farorna med berusningsmedel	Föräldrar får information om trender och faror (exempelvis den ökande användningen av e-cigarett).	Grundläggande utbildningen, rusmedelsförebyggande arbete, välfärdsområdet, föreningar	IND: Använder en tobaksprodukt eller elektronisk cigarett dagligen, % IND: Riktigt berusad minst en gång i månaden, % IND: Provat illegala droger minst en gång, %
Gemensamma handlingsmodeller för att främja nykterhet och förebyggande arbete	En mångprofessionell arbetsgrupp och en koordinator främjar och koordinerar det rusmedelsförebyggande arbetet för alla åldrar i kommunen.	Rusmedelsförebyggande arbete, småbarnspedagogik, bildningen, stadens sektorer, välfärdsområdet, olika myndigheter, föreningar, församlingar	IND: Använder en tobaksprodukt eller elektronisk cigarett dagligen, % IND: Riktigt berusad minst en gång i månaden, % IND: Provat illegala droger minst en gång, %
	Förebyggande arbete är en del av skolans vardag. I Vasa används modeller för missbruksprevention/tvärsektoriella evenemang i låg- och högstadierna. Fortbildning om bland annat PEPP-modellen erbjuds åt lärare och andra som arbetar tillsammans med barn och unga.	Välfärdsområdet, rusmedelsförebyggande arbete, grundläggande utbildningen	Enkäter till skolor
	Nikotinfrihet används som understöds-kriterium för idrottsföreningar.	Idrottstjänster	Egen bedömning
Barn skyddas från rusmedel	Hindrande av att rusmedel kommer i händerna på barn genom mångprofessionella och tvärsektoriella nätverk och arbetsgrupper.	Andra stadiet, polisen, tillstånds- och kontrollmyndigheter, utskänkingsställen, rusmedelsförebyggande arbete, ungdomstjänst, välfärdsområdet, föreningar, föräldraföreningar, grundläggande utbildningen	IND: Provat illegala droger minst en gång, % IND: Riktigt full minst en gång i månaden, % IND: Använder en tobaksprodukt eller elektronisk cigarett dagligen, %

5.1.3. Främjande och upprätthållande av funktionsförmåga

Mål	Åtgärd	Ansvärlig part och centrala samarbetsparter	Mätare
Välmående familjer			
Gemensamma aktiviteter för familjer	På Vasa stads institut anordnas kurser där föräldrar och barn deltar tillsammans.	Instituten	Antal kurser Antal grupper
	Biblioteken erbjuder ett kvällssagopaketer för familjer.	Bibliotekstjänster	Antal lån
En fungerande familjevardag	Familjers mångfald (till exempel situationen för ensamstående föräldrar) beaktas i planeringen av kommunens tjänster.	Alla sektorer	Egen bedömning
	Familjer där ett barn eller en förälder har en funktionsvariation beaktas i planeringen av kommunens tjänster.	Alla sektorer	Egen bedömning
Alla barn går i skolan			
Förebyggande av utanförskap	Vi följer upp elevernas frånvaro.	Grundläggande utbildningen, andra stadiet	Antal frånvaro
	Vi utvecklar en verksamhetsmodell för elever som behöver stöd vid övergång till andra stadiet. Till exempel Saattaen vaihto-möten.	Grundläggande utbildningen, andra stadiet, välfärdsområdet	Verksamhetsmodell utvecklad ja/nej

5.1.4. Främjande av delaktighet och trygghet

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
Alla barn får vara med			
Ökande av kulturell förståelse	Barns olikheter beaktas i vardagen (till exempel mångkultur, rörelsehinder eller funktionsvariation).	Småbarnspedagogik, grundläggande utbildningen, integrationstjänster, mottagningscentralen	Egen bedömning IND: Känner inte att hen är en viktig del av skolan eller klassgemenskapen, %
	Skolorna anordnar regelbundet evenemang där hela familjen bjuds in. Vi bygger gemenskap kring skolevenemang.	Grundläggande utbildningen, föräldraföreningar, integrationstjänster	Antal händelser
Barns röster hörs i kommunens beslutsfattande	Ungdomsfullmäktige får påverka ärenden som intresserar dem.	Ungdomstjänster, grundläggande utbildningen, andra stadiet	Antalet ungdomsfullmäktigesammanträden, antalet ungdomsfullmäktigerepresentanter i beslutfattarorganen
	Barnens råd ordnas regelbundet runtom i staden.	Delaktighet, småbarnspedagogik, grundläggande utbildning	Antalet barnens råd
	Särskild uppmärksamhet ägnas åt inflytandemöjligheter för unga människor i en utsatt position (till exempel funktionshindrade, invandrar- och könsminoritetsungdomar).	Delaktighet, småbarnspedagogik, grundläggande utbildning	Antal konkreta åtgärder
Vi minskar skillnaderna mellan barndomsupplevelser			
Likvärdiga skolvillkor	Vi håller daghem och skolbyggnader runtom i staden i gott skick och förbättrar deras tillgänglighet.	Hussektorn	Egen bedömning IND: Läroanstaltens fysiska arbetsförhållanden störde studierna, %
	Komforten, säkerheten, tillgängligheten och utrustningen på daghem och skolgårdar säkras.	Hussektorn, grundläggande utbildning	Antal kartlagda daghem per år Antal kartlagda skolor per år
Att minska konsekvenserna av fattigdom i barnfamiljer	Vi säkrar en avgiftsfri skola.	Grundläggande utbildning	Egen bedömning
	Vi påverkar familjens inkomstnivå genom sysselsättningsstöd till föräldrarna.	Sysselsättning	Antal åtgärder
En trygg uppväxtmiljö för alla barn			
En trygg livsmiljö	Vuxna i barns vardag känner till tecknen på övergrepp eller vanvård och vet hur de ska hjälpa eller anmäla dem. Orosanmälan görs på lämpligt sätt och utan dröjsmål.	Småbarnspedagogik, grundläggande utbildning	IND: Upplevt fysiskt våld från föräldrar eller andra vårdnadshavare under året, %
	Vuxna i barns vardag engagerar sig i barns hälsa, delaktighet och antimobbningsarbete.	Småbarnspedagogik, grundläggande utbildning	IND: Lärare är inte intresserade av eleven, % IND: Mycket svag upplevelse av delaktighet, % IND: Lärare uppmuntrar inte eleverna att uttrycka åsikter under lektionen, %
	Barnets rätt till självbestämmande och identitet respekteras i småbarnspedagogiken och skolan.	Småbarnspedagogik, grundläggande utbildning	Egen bedömning
Ungdomsbrottsligheten minskar	Staden deltar med expertis efter behov i polisens Ankarverksamhet.	Välfärdsområdet, ungdomstjänster, grundläggande utbildningen, andra stadiet, polisen	IND: 0-14 åringar misstänkta för brott / 1 000 personer i samma ålder

5.2. UNGA

5.2.1. Främjande av god hälsa och sunda levnadsvanor

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
Unga har rätt till hobbyer			
Vi säkrar mångsidighet i ungas hobbyverksamhet i samarbete med organisationer och klubbar.	Vi ordnar ett forum för idrottsföreningar.	Idrottstjänster	Antal deltagande idrottsföreningar
	Unga människors åsikter tas med i planeringen av fritidsintressen.	Ungdomstjänster, idrottstjänster	Ja /Nej
	Information om och verksamhetsvillkor för olika fritidsintressen säkras, både kultur- och idrottsintressen. T ex lokala träningsanläggningar som träningstrappor, skatepark.	Idrottstjänster, kommunikationen, grundläggande utbildningen, ungdomstjänster	IND: Deltar i en hobby minst en dag i veckan, %
Unga rör sig mer			
Aktiva skoldagar som innehåller motion	Vi minskar stillasittande och främjar hjärnhälsa med mångsidiga inlärningsmiljöer.	Grundläggande utbildningen, hussektorn, kommunteknik	Egen bedömning
	Vi möjliggör aktiviteter på högstadiers och andra stadiets skolgårdar.	Planläggningen, hussektorn	Egen bedömning
Unga äter hälsosamt			
Hälsosam mat för unga	Vi deltar i välfärdsområdets nätverk och kommunicerar om kampanjer.	Välfärdsenheten, välfärdsområdet, kommunikationen, andra stadiet	Antal informationstillfällen
	Riktade vardagsmatlagningskurser och mellanmålsskurser till unga, också till de som talar främmande språk.	Instituten, ungdomstjänster, föreningar, välfärdsområdet	Antal deltagare i kurserna
Unga sover mer			
Unga får möjligheter att påverka skoldagsschemat	Barn och ungas åsikter tas med i planeringen av nästa läsår.	Grundläggande utbildning, andra stadiet	IND: Sover mindre än 8 timmar på vardagar
	Nödvändigheten av 8-morgnar bedöms noggrant i undervisningen.	Grundläggande utbildning, andra stadiet	

5.2.2. Främjande av mental hälsa och förebyggande av rusmedelsmissbruk

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
Ökande av ungas resiliens			
Ångesten minskar	Särskild uppmärksamhet: Flickor samt pojkar med invandrarbakgrund. (t ex immigrationssamordnare vid en läroanstalt)	Grundläggande utbildningen, andra stadiet, grundläggande utbildning för vuxna, välfärdsområdet (kuratorer)	IND: Måttlig till svår ångest, %
	Emotionella färdigheter lärs ut i skolor.	Andra stadiet, universitet, grundläggande utbildning för vuxna	

Tydligt servicesystem	Vi satsar på kommunikation: Unga vet redan innan krisen var de kan få hjälp.	Välfärdsområdet, ungdomstjänster, Studenthälsan	IND: Måttlig till svår ångest, %
	Servicekedjan och gränssnittsarbetet förtydligas. Vi undvik att människor skickas från dörr till dörr – någon hjälper alltid till.	Välfärdsområdet, föreningar, medborgarinfo, Studenthälsan, välfärdstjänster, kommunikation, ungdomstjänster	
	Vi möjliggör samtalsstöd med låg tröskel utan tidsbokning.	Välfärdsområdet, grundläggande utbildningen, andra stadiet, ungdomstjänster, föreningar	
Användningen av rusmedel minskar			
Gemensamma handlingsmodeller för att främja nykterhet, förebygga drogrelaterade skador och förebyggande arbete	En plan för förebyggande missbruksarbete i alla skolor och läroanstalter.	Grundläggande utbildningen, andra stadiet, högskolor, rusmedelsförebyggande arbete, ungdomstjänster, välfärdsområdet, Studenthälsan	IND: Provat illegala droger minst en gång, %
	Servicekedjan kring rusmedelsanvändning utvecklas på initiativ av välfärdsområdet. (Inkluderar förebyggande, intervention och behandling.)	Välfärdsområdet, rusmedelsförebyggande arbete, ungdomstjänster, andra stadiet, grundläggande utbildningen	
Vi sprider information om skadorna med rusmedel	Vi identifierar riskgrupper och kommunicerar till dem.	Andra stadiet, rusmedelsförebyggande arbete, välfärdsområdet	IND: Provat illegala droger minst en gång, % IND: Riktigt berusad minst en gång i månaden, %
Vi ingriper i alkoholkulturen	Vi samarbetar med universitet och studentkårer.	Rusmedelsförebyggande arbete, högskolor	Egen bedömning
	Alkohol fria studentaktiviteter uppmuntras i stadens understöd av evenemang. Vi betonar även alkoholförsäljnings- och evenemangsarrangörers ansvar.	Kulturtjänster, idrottstjänster, kommunikationen, rusmedelsförebyggande arbete	Egen bedömning
Vi minskar ensamheten			
Vänner genom hobbyer	Vi möjliggör hobbyaktiviteter med låg tröskel, som de unga kan delta i då och då.	Idrottstjänster, kulturtjänster, instituten, föreningar	IND: Känner sig ofta ensam, % IND: Inga nära vänner, %
	Vi erbjuder grupper utan trösklar (till exempel kring ett tema).	Ungdomstjänster, instituten	Antal grupper
	Vi anordnar evenemang där du kan hitta vänner (kompisträffar, vänklubbar).	Ungdomstjänster	Antal evenemang
	Särskilt beaktas de som bor ensamma och de som har flyttat hit.	Välfärdsområdet, välfärdstjänster, andra stadiet, universitet, Studenthälsan, ungdomstjänster	IND: Känner sig ofta ensam, %

5.2.3. Främjande och upprätthållande av funktionsförmåga

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
Ett aktivt liv för unga			

De unga bosätter sig i Vasa	Sommarjobb och sommarjobbsedlar erbjuds unga.	Personaltjänster, sysselsättningstjänster, alla sektorer	Antalet sommarjobbare och sommarjobbsedlar
	Staden deltar aktivt och stödjer mässor där unga arbetssökande och studerande möter arbetsgivare.	Personaltjänster, kommunikationen, VASEK	Antal mässtdeltagare
Unga har rätt till fritid	Vi planerar samlingsplatser för unga runt om i staden.	Planläggning, kommunteknik, ungdomstjänster	Egen bedömning
	Ungdomsgårdar hålls i bra skick och deras tillgänglighet främjas.	Ungdomstjänster, hussektorn	Egen bedömning, antal ungdomsgårdar
	En park planeras för unga.	Planläggning, kommunteknik	Planeringen påbörjats ja/nej
Unga uppmuntras att delta i föreningsaktiviteter	Föreningar bjuds in att presentera sin verksamhet i skolor.	Grundläggande utbildningen, andra stadiet, grundläggande utbildning för vuxna	Antalet föreningspresentationer

5.2.4. Främjande av delaktighet och trygghet

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
En ungdom utan våld			
Förebyggande av våld i skolan	Reglerna för fysisk integritet är tydliga och överträdelser leder alltid till konsekvenser.	Grundläggande utbildningen, andra stadiet	IND: Upplevt störande sexuella förslag eller trakasserier under året, % IND: Upplevt sexuellt våld under året, % IND: Upplevt fysiskt hot under året, %
Ingripande i skadegörelse	De ekonomiska och juridiska konsekvenserna av vandalism förklaras för unga.	Andra stadiet, polisen	Egen bedömning
	En verksamhetsmodell för konsekvenser vid skadegörelse utvecklas tillsammans med välfärdsområdet.	Välfärdsområdet, polis, andra stadiet, ungdomstjänster	Verksamhetsmodell utvecklad Ja/Nej
En trygg vardag för unga			
En trygg vuxen som de unga kan prata med	Unga ensamstående invandrare informeras om servicesystemet (t.ex. tillgång till hjälp, stödfamiljer)	Välfärdsområdet, integrationstjänster, föreningar	Antal stödfamiljer
	Ungdomsgårdarna har tillräckligt med ungdomsledare.	Ungdomstjänster	Antal ungdomsledare per deltagare
Användningen av sociala media förbättras	Vi informerar och utbildar om användningen av sociala medier i skolan.	Grundläggande utbildningen, andra stadiet, polis, ungdomstjänster	Egen bedömning
En känsla av delaktighet för varje ung person	Vi stöder aktiviteter som anordnas av ungdomar.	Ungdomstjänster, kulturtjänster	Antal beviljade bidrag
	Vi anordnar evenemang för olika ungdomar.	Ungdomstjänster, kulturtjänster	Antal evenemang och målgrupper
	Särskild uppmärksamhet ägnas minoriteter.	Ungdomstjänster	Egen bedömning av målgrupperna
Nolltolerans mot sexuella trakasserier	Restauranger, barer och nattklubbar som verkar i Vasa uppmanas att vidta konkreta åtgärder för att förhindra trakasserier.	Välfärdsnheten, kommunikationen, Visit Vaasa	Egen bedömning
	De arrangemang som Vasa stad anordnar har tydliga regler och planer för hur man ska agera vid trakasserier.	Välfärdsnheten, alla sektorer	Plan gjord ja/nej

5.3. PERSONER I ARBETSFÖR ÅLDER

5.3.1. Främjande av god hälsa och sunda levnadsvanor

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
Personer i arbetsför ålder rör på sig mer			
Anställda uppmuntras att färdas till jobbet med muskelstyrka	Staden uppmuntrar arbetsgivare att införa en cykelförmån och anordnar kampanjer för anställda för att främja cykling och gång.	Personaltjänster, idrottstjänster, kommunikation	Cyklar köpta Antal kampanjer
Personer i arbetsför ålder har information om sunda levnadsvanor			
Vi utvecklar en regional verksamhetsmodell för rådgivning om sunda levnadsvanor tillsammans med välfärdsområdet	Staden deltar aktivt i regionala nätverksgrupper för rådgivning om sunda levnadsvanor.	Välfärdsområdet, idrottstjänster, välfärdstjänster, föreningar	IND: Genomförande av träningsrådgivning (TEAvisari) IND: Andel personer som tränar för lite enligt hälsomotionsrekommendationen (%), 20–64 åringar Antalet lågtröskelkontrollkontroller
	Staden informerar om sina tjänster i välfärdsområdets lågtröskelhälsogranskningar.	Välfärdsområdet, välfärdstjänster, idrottstjänster, kulturtjänster, ungdomstjänster, instituten, kommunikationen	
Ett välkomst- och informationspaket om att upprätthålla en god bashälsa och främja välbefinnande utvecklas och erbjuds tillsammans med välfärdsområdet	Stadens olika sektorer deltar aktivt i utvecklingen och uppdateringen av informationspaketet. Välkomst- och informationspaketet innehåller information om att upprätthålla en god bashälsa (t.ex. sömn, kost, motion, munhälsa) och främjande av välbefinnande (t.ex. naturstigar och var man kan få hjälp vid behov, även i psykisk hälsa och missbruksfrågor).	Välfärdsområdet, integrationstjänster, välfärdsenheten, instituten, Welcome office, idrottstjänster, kulturtjänster, kommunikationen	Informationspaket utvecklas Ja/Nej IND: Andel personer som konsumerar grönsaker och frukt i enlighet med näringsrekommendationer (%), 20-64 år gamla IND: Andel personer som tränar för lite enligt hälsomotionsrekommendationen (%) IND: Andel fetma (%)
Personer i arbetsför ålder har ett intresse av att ta hand om sig själva och andra	Alma anordnar välmåenderelaterade kurser, föreläsningar och kamratstödsgrupper.	Instituten	Antal deltagare
	Kurser relaterade till första hjälpen anordnas.	Instituten, välfärdsområdet	Antal deltagare

5.3.2. Främjande av mental hälsa och förebyggande av rusmedelsmissbruk

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
Förebyggande av mobbning			
Förebyggande av trakasserier	Till de evenemang som staden anordnar utses alltid minst 2 trakasserierombud.	Sektor som organiserar evenemanget	Antal evenemang med utnämnda ombud
	På de evenemang som ordnas av staden följs principerna för tryggare rum.	Sektor som organiserar evenemanget	Egen bedömning
Vasa stad är en mobbningsfri arbetsplats	Mobbning på arbetsplatsen hanteras effektivt och snabbt.	Personaltjänster	Personalundersökning
	Främjande av anställdas psykiska välbefinnande i arbetet är en del av kompetensmålen för kommunens chefer och personal.	Personaltjänster	Personalundersökning

Användningen av rusmedel minskar			
Vi drar nytta av erfarenhetsexperten	Erfarenhetsexperten utses till arbetsgrupper som träffas regelbundet.	Välfärdstjänster, bildningen, välfärdsområdet, föreningar	Anta arvoden utbetalade åt erfarenhetsexperten
Vi främjar kamratsrödsgrupper	Vi stödjer kamratsrödsgrupper som stödjer stadens grundläggande verksamhet.	Välfärdsenheten, välfärdsområdet, föreningar	Egen bedömning
Vi ingriper i alkoholkulturen	För- och nackdelar med nykterhet (för dig själv och andra) kommuniceras under hela året, med hänsyn till speciella tidsperioder och kampanjer.	Rusmedelsförebyggande arbete, ungdomstjänster, kommunikationen, Välfärdsområdet	Antal informationstillfällen
Vi främjar den mentala hälsan hos personer i arbetsför ålder			
Vi sprider information om psykisk hälsa	Möjligheter ordnas för vuxna att få information och stöd för att stärka psykisk hälsa och delaktighet.	Instituten, välfärdsområdet, välfärdsenheten	Antal informationstillfällen eller evenemang
Vi tar med arbetsplatser i arbetet för psykisk hälsa	Kommunen utmanar arbetsplatser till åtgärder för psykisk hälsa.	Kommunikation, välfärdstjänster	Egen bedömning

5.3.3. Främjande och upprätthållande av funktionsförmåga

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
En passande jobbmöjlighet för alla			
Effektivt samarbete i sysselsättningsfrågor	Servicekedjor som främjar sysselsättningen utvecklas i samarbete med partners.	Välfärdstjänster, TE-tjänster, välfärdsområdet, föreningar	Förekomst av åtgärder
Vi möjliggör deltagande i arbetslivet för grupper med specialbehov	Vi erbjuder lågtröskeltjänster och stödanställning med hjälp av arbetshandledare.	Sysselsättningstjänster	Antal kunder IND: Svårssysselsatta (strukturell arbetslöshet), % av 15-64 åringar
	Vi främjar tillgänglig rekrytering i stadens egen rekrytering genom att annonsera arbetsplatsens tillgänglighet i platsannonser, samt uppmuntrar till tillgänglig rekrytering.	Personaltjänster, välfärdstjänster	Egen bedömning
	Vi sysselsätter personer som behöver stöd (t ex ungdomar med specialbehov).	Sysselsättningstjänster, integrationstjänster, alla branscher	Antal sysselsatta
Minskande av långtidsarbetslöshet	Vi arbetar individcentrerat och fokuserar på att förbättra anställningsbarheten.	Sysselsättningstjänster	Egen bedömning IND: Långtidsarbetslösa, % av arbetslösa
	I utvecklingen av servicekedjan tas hänsyn till att kunden har varit i stödsysselsättning tillräckligt länge, varefter hen är redo att gå ut på den öppna arbetsmarknaden.	Sysselsättningstjänster	Antal kunder IND: Svårssysselsatta (strukturell arbetslöshet), % av 15-64-åringar
Personer i arbetsför ålder klarar sig i en föränderlig värld			
Vi stödjer arbetarnas arbetsförmåga	Om det finns oro för arbetsförmågan förs en diskussion med den anställda i ett tidigt skede.	Personaltjänster	Personalundersökning
	Information ges regelbundet om balansering av arbete och fritid.	Personaltjänster, välfärdsenheten, företagshälsovård	Personalundersökning
	Trivselcoach-piloten stödjer medarbetarnas förmåga att fungera och orka.	Personaltjänster, idrottstjänster	Antal coachade personer och feedback

5.3.4. Främjande av delaktighet och trygghet

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
Vi förebygger våld i nära relationer			
Effektivt samarbete med olika parter	För våld på tal (Ota väkivalta puheeksi) – anställda ges vägledning och utbildning.	Personaltjänster, välfärdsområdet, föreningar, välfärdsenheten	Förekomst av åtgärder
	Stadens experter deltar i våldsförebyggande nätverksarbete och arbetsgrupper enligt MARAK-modellen.	Välfärdsområdet, ungdomstjänster, grundläggande utbildningen, andra stadiet	IND: Offer för våld i familjer och nära partner som har kommit till myndigheternas kännedom
Alla har en plats i samhället			
Mötesplatser för personer i arbetsför ålder	Bibliotek och stadens offentliga utrymmen utvecklas och utnyttjas mer som mötesplatser.	Bibliotekstjänster, instituten	Egen bedömning
	Kartläggning av utrymmen lämpliga för mötesplatser.	Välfärdsenheten	Kartläggning gjord ja/nej
	Byggande av platser för gemenskap (som Metviken, innergårdar till stadens fastigheter och invånarparker)	Kommunteknik, hussektorn	Egen bedömning
	Vi informerar om kompassökningsfunktioner– hur du till exempel hittar en promenadkompis (likasinnade vänner).	Välfärdsenheten, kulturtjänster, kommunikationen	Egen bedömning
Skapande av gemenskaper	Deltagande kursplanering vid medborgarinstitutet möjliggör mångsidiga kursmöjligheter.	Instituten	Egen bedömning
	Nya kommunikationskanaler eftersöks och skapas för kommunikation kring undervisningsutbudet av fria bildningen och grundläggande konstutbildning	Instituten, kommunikation	Antal deltagare Antal nya kunder
	Lågtröskeldiskussionstillfällen anordnas (till exempel kvällar för ensamma).	Instituten, välfärdsenheten, välfärdsområdet	Antal diskussionstillfällen
Vi främjar invånarnas vardagliga säkerhetskunskaper			
Stödjande av utbildning av bostadsbolagschefer	Staden ordnar en kurs för användande av brandlarm och släckningsutrustning tillsammans med SPEK och/eller en räddningstjänstoperatörskurs.	Beredskaps- och säkerhetschefen, SPEK	Organiserad/ej organiserad och antal deltagare.
Stödjande av invånarnas självberedskap (t ex strömavbrott)	Vi organiserar 2-3 offentliga evenemang för självberedskap enligt 72 h-konceptet. Dessutom ordnas några onlinetillfällen. I marknadsföringen tas olika specialgruppers och över 65-åringars behov i beaktande.	Beredskaps- och säkerhetschefen, SPEK, välfärdsenheten	Organiserad/ej organiserad och antal deltagare.
	Säkerhetsinstruktioner samlas till stadens nätsida, som till exempel bruksanvisningar för släckningsfiltar och hjärtstartare.	Beredskaps- och säkerhetschef	Egen bedömning
Främjande av hjärtsäkerhet			
Vi ökar tillgängligheten och antalet hjärtstartare i stadens egna funktioner	Vi tar fram instruktioner på stadsnivå för upphandling av hjärtstartare, med beaktande av offentliga utrymmens öppettider.	Arbetskydd, arbetskyddsombud, beredskaps- och säkerhetschefen	Rankingen av Vasa stad i jämförelsen för hjärtsäkert Finland förbättras med minst 5 platser
Vi ökar tillgängligheten och antalet hjärtstartare i företags och andra aktörers lokaler	En informationskampanj om hjärtstartare och deras användning anordnas i samarbete mellan Sydänturvallinen Suomi och staden. Vi beaktar specialgruppers och över 65-åringars behov.	Beredskaps- och säkerhetschefen, välfärdsenheten, kommunikationen	Rankingen av Vasa stad i jämförelsen för hjärtsäkert Finland förbättras med minst 5 platser

5.4. SENIORER

5.4.1. Främjande av god hälsa och sunda levnadsvanor

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
Äldre människor har sunda levnadsvanor			
Seniorer ges rådgivning om hälsosam mat	Vi informerar om rekommendationer och evenemang relaterade till kost.	Välfärdsenheten	IND: Andel (%) som använder grönsaker och frukt i enlighet med näringsrekommendationer, över 65 år
Seniorer äter mer grönsaker	Riktade vardagsmatlagningskurser för äldre.	Instituten, föreningar, välfärdsområdet	Antal kursdeltagare
	Vi möjliggör hälsosamma gemensamma middagsmöjligheter.	Organisationer, välfärdsenheten, välfärdsområdet	IND: Andel (%) som använder grönsaker och frukt i enlighet med näringsrekommendationer, över 65 år
Vi informerar om stadens tjänster på Seniorrådgivningen	Vi informerar om stadens idrotts- och kulturverksamhet på Seniorrådgivningen.	Idrottstjänster, kulturtjänster, instituten	IND: Andel personer som har stora svårigheter att gå en sträcka på 500 meter (%), över 65 år IND: Andel personer som tränar för lite enligt hälsomotionsrekommendationen (%), över 65 år
	Vi informerar om äldres och funktionshindrades sexuella hälsa och fysiska integritet. Nödvändiga hjälpmedel och mångsidig sexualitet beaktas.	Välfärdsområdet, välfärdsenhet	Enkät
Äldre människor rör på sig mer			
Äldres rörelsemöjligheter underlättas	Mångsidiga gratis eller skäligt prissatta motionsgrupper och gymvägledning organiseras för olika åldrar och olika nivåer runtom i staden.	Idrottstjänster, organisationer	Enkät IND: Andel personer som motionerar för lite enligt hälsomotionsrekommendationen (%), över 65 år
	Rörelse främjas också genom distansvägledning.	Idrottstjänster, organisationer	Antal visningar
	Gratis hjälp att gå ut erbjuds till hemtjänst- och närståendevårdsklienter genom äldrebiträdesverksamheten.	Sysselsättning, välfärdsområdet	Antal kunder

5.4.2. Främjande av mental hälsa och förebyggande av rusmedelsmissbruk

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
Ensamheten minskar			
Staden möjliggör vän- och kamratstödsgrupper	Kamratgrupper finns tillgängliga för äldre för att stärka psykisk hälsa och inkludering, samt aktiviteter som främjar och upprätthåller de äldres sociala relationer.	Instituten, kulturtjänster, föreningar	IND: Andel som känner sig ensamma (%), över 65 år
	Kulturvänverksamheten fortsätter.	Kulturtjänster	Antal kulturvänner

	Frivilliga vän- och gruppaktiviteter utvecklas.	Instituten	Verksamhet påbörjad ja/nej
Beredskap för de psykiska utmaningarna i livscykeln			
Vi främjar bevarandet av jaget	Kurser om framtida problem i livscykeln anordnas (t.ex. pensionering och partners bortgång)	Instituten, personaltjänster, företags-hälsovård, välfärdstjänster, föreningar	Antal kursdeltagare

5.4.3. Främjande och upprätthållande av funktionsförmåga

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
Varje år i livet är aktivt och meningsfullt			
Antalet aktiva levnadsår ökar	Vi utreder möjligheter till att utöka servicebussens tidtabell (till exempel på kvällar och veckoslut).	Kommunteknik	Utredning gjord ja/nej
	Aktiviteter för äldre anordnas även på kvällar och helger.	Kulturtjänster, instituten	IND: Andel som känner sig ensamma (%), över 65 år
	Kultur- eller välmåenderemisser utvecklas tillsammans med välfärdsområdet.	Välfärdsenheten, välfärdsområdet, kulturtjänster, idrottstjänster	Utredning gjord ja/nej
	Vi informerar om befintliga aktiveringstjänster som Alvartjänsten, OnniTV och välfärdsområdets färdtjänster.	Välfärdsområdet, välfärdsenhet, kommunikation	Antal informationstillfällen
Mångsidiga hobbymöjligheter för äldre	Konsert- eller teaterresor för seniorer och seniordagar på museer anordnas.	Kulturtjänster, föreningar	Antal evenemang
	Biblioteksbesök anordnas.	Bibliotekstjänster	Antal deltagare

5.4.4. Främjande av delaktighet och trygghet

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
En trygg vardag			
Känslan av otrygghet minskar	Tillgänglighetsrenoveringar och reparationer främjas genom hiss- och tillgänglighetsbidrag från ARA och Vasa stad.	Fastighetssektorn	Antal tillgänglighetsrenoveringar IND: Andel som kände sig otrygga i sitt dagliga liv (%), över 65 år
Vi ökar boendetryggheten för äldre	Vi tar i bruk SPEK-checklistan för hemsäkerhet.	Fastighetssektorn, tillgänglighets-koordinator, välfärdsområdet, föreningar	Checklista implementerad ja/nej
	Vi informerar om beredskap för bostaden och hemsäkerhet för äldre, deras nära och kära och de som arbetar med äldre.	Välfärdsenheten, fastighetssektorn, välfärdsområdet, kommunikationen	Kommunikationens mätare
Vi möjliggör säker rörelse för äldre människor	Vi förebygger fallolyckor bland äldre (information, utbildning, underhåll av områden).	Välfärdsenhet, kommunikationen, kommunalteknik, föreningar, instituten	Egen bedömning

	Vi främjar körhälsa, körkondition och körförmåga genom utbildning för seniorer.	Välfärdsenheten, välfärdsområdet, instituten, föreningar	Antal informationstillfällen
Äldre vet hur man använder digitala tjänster	Staden erbjuder stöd att använda digitala tjänster och kommunicerar om befintliga stödmöjligheter.	Välfärdsenheten, bibliotekstjänster, medborgarinformation	Antal kunder
	Kurser om användning av digitala enheter anordnas för äldre där deras behov beaktas.	Instituten	Antal kursdeltagare
Gruppaktiviteter ökar gemenskapen			
Gruppaktiviteter som passar alla åldersgrupper	Mångsidiga kursmöjligheter erbjuds (till exempel matlagning, kör, pyssel, vattengymnastik, spelkvällar).	Instituten, välfärdsområdet, föreningar	Antal kursdeltagare
	Vi anordnar diskussionscirklar och temaevenemang med olika teman.	Instituten, välfärdsområdet, föreningar	Antal diskussionscirkeldeltagare
	Vi riktar marknadsföringen till äldre som befinner sig i en utsatt position.	Instituten, välfärdsenheten, välfärdsområdet, föreningar	Egen bedömning IND: Andel som känner sig ensamma (%), 65 år fyllda
	Vi håller fast vid den sociala sidan av kurserna – café eller kaffemöjligheter erbjuds på medborgarinstitutet.	Instituten	Egen bedömning IND: Andel som känner sig ensamma (%), 65 år fyllda
Äldre ses som en aktiv resurs			
Vi värdesätter ålderdom mer	Möten mellan generationerna möjliggörs genom frivillig- eller föreningsverksamhet.	Välfärdsenheten, föreningar välfärdsområdet, instituten	Egen bedömning
Vi stärker äldres engagemang och inflytande	Vi möjliggör fysiska feedback, enkät- och påverkningsmöjligheter, inte bara elektroniska.	Alla sektorer	Egen bedömning
	Vi säkrar tillgången till information för dem som inte kan använda digitala tjänster.	Kommunikationen, alla sektorer	Egen bedömning

5.5. ALLA ÅLDERSGRUPPER

5.5.1. Främjande av god hälsa och sunda levnadsvanor

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
Ökande av vardagsmotion			
Med muskelstyrka till skola, jobb och fritidsintressen	Säkra och tillgängliga leder för lätt trafik säkerställs året runt och tillräckliga resurser för underhåll tryggas. Vi inför kvalitetskriterier för underhåll av lätta trafikleder.	Kommunteknik, arbetarskydd, arbetarskyddsombud, beredskaps- och säkerhetschef	Förfrågan Kvalitetskriteriernas mätare
	Vi tryggar säkra cykelparkeringar runtom i staden och utökar cykelinfrastrukturen. Vi kartlägger och tar bort flaskhalsar på cykelvägar.	Kommunteknik, hussektorn	Antal vidtagna åtgärder
Kommuninvånarna rör på sig mer	Staden stödjer organisationer som får människor att röra på sig. Särskilda grupper beaktas.	Idrottstjänster, välfärdsenheten, föreningar	Antal understöd
	Staden deltar i kampanjer och evenemang som främjar vardagsmotion.	Idrottstjänster, kommunikationen, föreningar, instituten	Antal kampanjer
	Vi informerar olika målgrupper om befintliga motionsmöjligheter. Olika användargrupper beaktas.	Idrottstjänster, instituten, kommunikationen	Enkät, Idrottsplatsernas användningsgrad
	Möjligheter att prova på olika träningsformer anordnas för alla åldrar (hobbymässor och sportdagar).	Idrottstjänster, föreningar	Antal evenemang
En trivsamt och aktiverande miljö			
Kommuninvånarna går ut och rör på sig i närområdet	Grönområden och närliggande skogar är trivsamma, välskötta och lättillgängliga och resurser för underhåll säkerställs.	Kommunteknik, hussektorn	Lyckoundersökning
	Det finns tillräckligt med skräpkorgar och hundbajspåsar i staden.	Kommunteknik	Mängden nya skräpkorgar
	Hjärnhälsa och mental avslappning beaktas i planeringen av uteområden.	Planläggning, kommunteknik	Egen bedömning
	Vi möjliggör parkfadderverksamhet för kommuninvånare.	Kommunteknik	Åtgärd påbörjad Ja/Nej
Gemensamma aktiviteter för familjer	De lokala natur- och lekområdena planeras utifrån hela familjens synvinkel.	Planering, kommunteknik	Egen bedömning
	Staden erbjuder fritidsmöjligheter för hela familjen.	Idrottstjänster, kulturtjänster, kommunteknik	Egen bedömning
Strukturer för hälsofrämjande			
Vi bygger samarbete med aktörer som främjar hälsa och välbefinnande	Staden deltar i samarbetsstrukturer. Genomförandet av mål och åtgärder följs upp.	Välfärdstjänster, välfärdsområdet, föreningar, myndigheter	Antal arbetsgrupper
	Staden har en anlitad person som för samman parterna.	Välfärdstjänster	Samordnare anställd Ja/Nej

5.5.2. Främjande och upprätthållande av funktionsförmåga

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
En tillgänglig stad			
Tillgänglig offentlig plats och miljö	Vi beaktar byggnaders och utomhusområdets tillgänglighet i deras planering, genomförande och (vinter)underhåll.	Kommunteknik, hussektorn, planläggning, byggnadsinspektion	Egen bedömning IND: Vårdinterventioner relaterade till fallolyckor hos personer över 65 år
	Vi beaktar gångtrafik: Vi säkerställer tillräckligt långa trafikljus och tillräckligt låga trottoarkanter i korsningarna.	Kommunteknik	Enkät
	Tillgängligheten i parker, lekplatser och stränder förbättras. En helt tillgänglig lekplats och strand skapas (med alla åldersgrupper i beaktande).	Kommunteknik, hussektorn	Egen bedömning
	En ständig dialog och återkopplingsmekanism upprätthålls om stadens utmanande platser, stadsmiljön och hindren för att tillhandahålla tjänster.	Kommunteknik	Egen bedömning
	Vi säkerställer att staden har tillräckligt med tillgängliga parkeringsplatser gångleder (även under vintern).	Kommunteknik	Egen bedömning
	Vi möjliggör hemmaboende för äldre och funktionshindrade.	Kommunteknik, välfärdstjänster	Egen bedömning
Tillgänglig natur	Vi tryggar tillgängliga naturstigar.	Kommunteknik	Egen bedömning
	Sittplatser och platser för plantering skapas runtom i staden och nära naturen.	Kommunteknik	Antal tillagda sittplatser
	Vi anordnar resor till naturen (bärresor, svampresor etc.).	Föreningar, instituten	Antal deltagare
Tillgängliga tjänster	Vi erbjuder lågtröskelrådgivning med så många aktörer som möjligt, där kommuninvånaren kan få information om olika frågor.	Förvaltning, välfärdsområdet, idrottstjänster, kulturtjänster, föreningar	Egen bedömning
	Staden kommunicerar om sina tjänster på standardspråk och på ett tillgängligt sätt.	Alla sektorer och tjänsteproducenter, kommunikationen	Egen bedömning
	Staden informerar om sina tjänster på minst tre språk.	Alla sektorer och tjänsteproducenter, kommunikationen	Kommunikationens mätare (antal nätknyheter, innehåll på sociala media och pressmeddelanden)
	En digital tjänstekatalog (tjänster, länkar, guider till verksamheten) underlättar tillgången till information.	Välfärdsområdet, välfärdsenheten, kommunikationen, föreningar, högsolor	Tjänstekatalog ibruktagen ja/nej
	Tolktjänster för teckenspråk och andra språk underlättar tillgången till information (till exempel beslutsfattande) och ökar tillgängligheten till tjänster.	Alla sektorer och tjänsteproducenter, Förvaltningen, Mico Botnias tolk- och översättningstjänst	Tolkningstjänsternas timantal
Att åka kollektivt är möjligt för alla	Vi utvecklar kollektivtrafiksträckningen och tidtabellerna i enlighet med stadsbornas behov. Vi beaktar trafiktoppar samt skolornas start- och sluttider.	Kommunteknik, grundläggande utbildning, andra stadiet	Egen bedömning
	Bussförbindelserna till Lillkyro kortas och förbättras.	Kommunteknik	Egen bedömning
	Tillräckliga kunskaper i finska och svenska hos bussförare säkerställs.	Kommunteknik	Egen bedömning
Vi tar hand om närståendevårdares ork			
Vi stöder närståendevårdares avlastning	Staden samarbetar med aktörer som stödjer närståendevårdare.	Välfärdstjänster, kulturtjänster, idrottstjänster	Egen bedömning

5.5.3. Främjande av delaktighet och trygghet

Mål	Åtgärd	Ansvarig part och centrala samarbetsparter	Mätare
Tvåvägsintegration			
Vi främjar ömsesidig kulturell förståelse	Gemensamma kulturworkshops (t.ex. mat/musik/information om kultur och religion)	Integrationstjänster, kulturtjänster, instituten	Ökning av antalet workshops/regelbundenhet
	Minoriteters deltagande i stadens aktiviteter och evenemang främjas.	Integrationstjänster, kommunikation, välfärdstjänster, kulturtjänster, instituten, idrottstjänster, medborgarråd, föreningar	Minoritetsandel av deltagare
Fungerande samarbete i nätverket av aktörer	Vi utvecklar samarbetsmodeller som främjar integration.	Integrationstjänster, föreningar, välfärdsområdet	Förekomst av åtgärder
	Olika invandrargrupper beaktas och tas med i planeringen.	Välfärdstjänster, delaktighet	Egen bedömning
Förebyggande av segregation	Bostädernas mångsidighet säkras i både nya och befintliga bostadsområden.	Fastighetssektorn, planläggning	Antal olika typer av byggnader per område
	Segregation förhindras med effektiva bostads- och markanvändningspolitiska åtgärder.	Fastighetssektorn, planläggning	Egen bedömning
Främjande av gemenskap			
Främjande av gemensamt boende	Vi främjar förverkligandet av vanligt samt gemensamt seniorboende genom att överlåta tomter i centrala lägen, i enlighet med efterfrågan.	Fastighetssektorn, planläggning, välfärdsområdet, föreningar, verksamhetsutövare inom bostadssektorn	Antal utfärdade bygglov
	Vi främjar framväxten av en känsla av gemenskap i bostadsområden.	Fastighetssektorn, byggnadsinspektion, planläggning, välfärdsområdet, föreningar, verksamhetsutövare inom bostadssektorn	Egen bedömning
	Vi främjar förverkligandet av bostadsmöjligheter där flera generationer möts.	Planläggning, Fastighetssektorn	Egen bedömning
Fysiska möten minskar polariseringen	Fysiska mötesplatser planeras och underhålls.	Planläggning, kommunteknik	Egen bedömning
	Aktiviteter anordnas på torget.	Planering, kommunteknik, kulturtjänster, idrottstjänster	Egen bedömning
Mötesplatser i olika stadsdelar	Gemenskapsevenemang anordnas (till exempel "öppna matbord") i olika stadsdelar.	Föreningar, kulturtjänster, kommunikation, välfärdstjänster	Antal evenemang
	Byacenter möjliggör självständiga aktiviteter för människor i alla åldrar.	Välfärdsenheten	Egen bedömning
Staden möjliggör föreningsverksamhet	Vi erbjuder lokaler/mötesplatser för föreningar.	Välfärdsenheten, kulturtjänster, idrottstjänster	Utrymmens användningsgrad
	Staden intensifierar samarbetet med föreningar.	Välfärdsenheten, kulturtjänster, idrottstjänster	Egen bedömning
	I föreningars bidragsansökningar uppmärksammas minskande av ensamheten.	Välfärdsenheten	Egen bedömning
Möjligheter att hitta frivilligverksamhet	Liveevenemang där volontärarbete och engångsvolontärarbete presenteras.	Kulturtjänster, instituten	Antalet deltagare i evenemangen
En trygg vardag			

Känslan av otrygghet minskar	Områdena där människor vistas är upplysta och säkra att förflytta sig i, både till fots, med sparkcykel, cykel eller moped. Vi säkerställer ett gott underhåll (exempelvis tas sprickor, gropar och hål i gatorna bort regelbundet).	Kommunteknik, hussektorn, planläggning, fastighetssektorn, polisen	IND: Olycka i skolan eller på väg till skolan under läsåret, % IND: Upplevt fysiskt hot under året, % IND: Upplevt sexuellt våld under året, % IND: Andel som kände sig otrygga i sitt dagliga liv (%), 65 år
	Principer och praxis för kameraövervakning av utomhus- och inomhusutrymmen i staden förenhetligas.	Beredskaps- och säkerhetschefen, hussektorn	Egen bedömning
Vi upprättar en trafiksäkerhetsplan	Vi inrättar en trafiksäkerhetsarbetsgrupp och säkerställer genomförande av åtgärder i sektorerna.	Alla sektorer	Arbetsgrupp inrättad ja/nej
Välbefinnande oavsett inkomst			
Gemensamma middagar minskar matkostnaderna för familjer och minskar matsvinnet.	Gemensam middag möjliggörs genom projekt- och nätverksarbete.	Välfärdsenheten, föreningar	Projekt påbörjat ja/nej
Ett ökat antal prisvärda och högkvalitativa boendemöjligheter för alla åldrar, med särskilt fokus på unga vuxna och barnfamiljer.	Vi möjliggör byggande av ARA- och privatfinansierade bostäder i olika storlekar, även lämpliga för familjers behov, i centrala lägen, nära till arbetsplatser, service och fritidsintressen.	Fastighetssektorn, planläggningen, ARA-föreningar, aktörer inom bostadssektorn, byggföretag	Färdigställda ARA-fastigheter, skäligt prissatta privatfinansierade bostadsfastigheter IND: Hushåll som bor trångt, % av alla hushåll
Alla kommunens medborgare kan njuta av stadens kulturutbud.	Staden förbinder sig till Kaikukort-verksamheten, där mindre bemedlade kan njuta av Vasa stads kulturutbud gratis.	Välfärdsområdet, kulturtjänster, instituten, föreningar	Echo-korts utnyttjandegrad
Vi möjliggör deltagande			
Upplevelse av påverkansmöjligheter	Digitala tjänster utvecklas för att öka kunddeltagandet och användningen av klientråd effektiveras i enlighet med delaktighetsprogrammet.	Delaktighet	Egen bedömning
	Äldrerådets och rådet för kulturell mångfalds inflytandemöjligheter stärks, eftersom de har värdefull erfarenhetsbaserad information till stöd för beslutsfattandet.	Alla sektorer	Antalet behandlade ärenden för påverkningsorganen
	Det anordnas regelbundet lättillgängliga hörandetillställningar för kommuninvånarna.	Delaktighet, kommunikationen, planläggningen, kommunteknik	Antal hörandetillställningar